Zilkade 1444

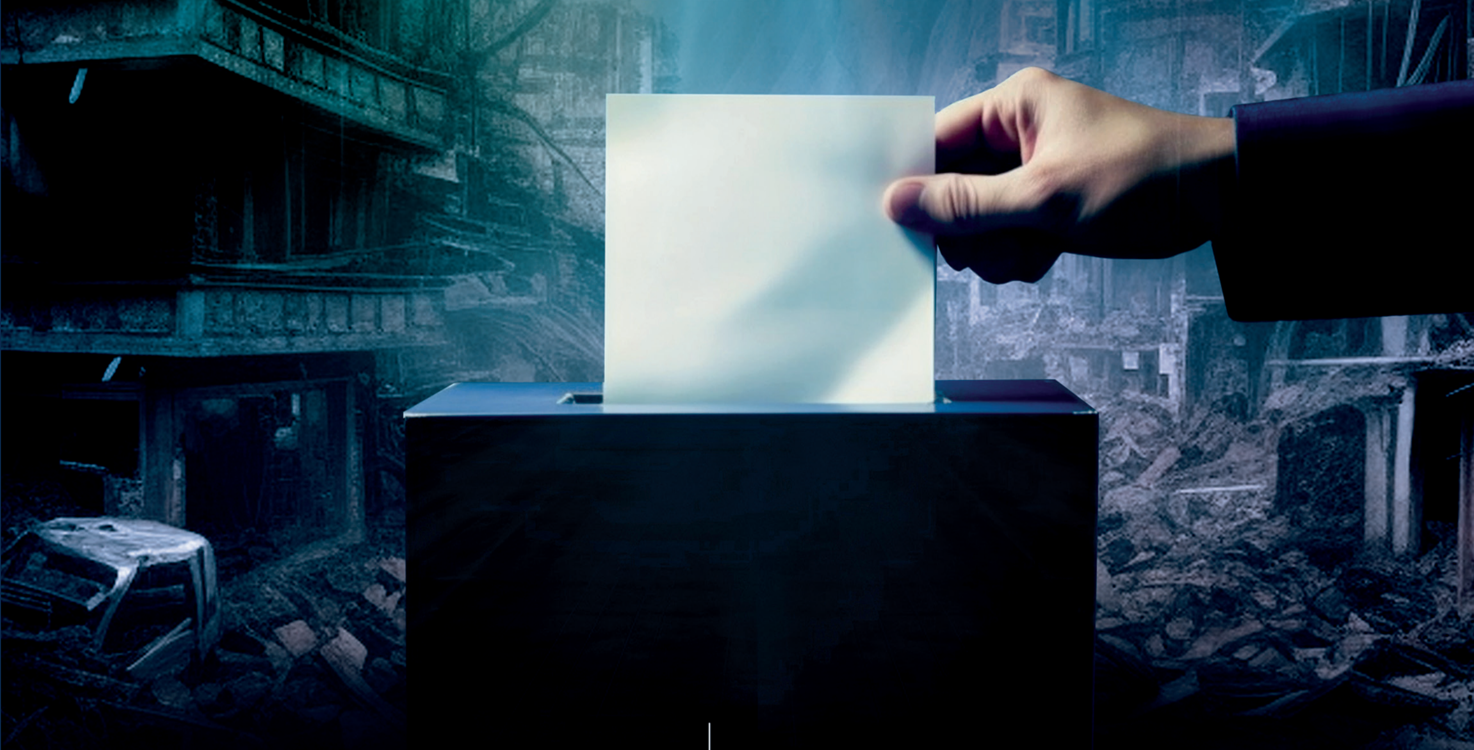
tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZUMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | HAZİRAN '23 | YIL: 12 | SAYI: 125 | FİYATI: 35₺ | ISSN: 2148-4635

DEPREM VE SEÇİME (İLK TUR) DAİR DEĞERLENDİRME

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04

Lailaheillallah ve Tüm Resûllerin Ortak Müjdesi
kitaplarımızın ardından bir diğer eserimiz
sesli kitap formatında sizlerle.

Halis Bayancuk Hoca'mızın

GENÇLERLE

HASBİHÂL

isimli zamansız eserini sizler için seslendirdik.

Sesli kitaba erişmek için aşağıdaki QR kodu okutunuz.

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Zilkade ayının bu bereketli günlerinde 125. sayımızı sizlerle buluşturma imkânı veren Rabbimize hamdolsun.

Halis Bayancuk Hoca'mız, gündemi değerlendirdiği yazısında insana ve insan olmaya dair farkındalık oluşturacak yol gösterici tespitlerde bulunuyor. 2023 Seçimleri ilk tur sonuçlarını âdeta bir portre gibi resmederek başta tevhid davetçilerini olmak üzere içinde yaşadığımız toplumu, dünü es geçmeden ve yarına ışık tutacak biçimde bugünü anlamaya davet ediyor.

Enes Yelgün, Ben-i Mustalik Gazvesi akabinde yaşanan bir hadiseyi aktarırken günümüz Müslimlerinin ders alması gereken, asrımızın örnek İslam toplumu olma yolunda dikkat etmesi elzem olan kaidelerin altını çiziyor.

Talha Akman, erdemli bir toplumun taşıyacağı ahlak ilkelerini sıralayan Hucurât Suresi'nin 12. ayetini tefsir ederken güncel birkaç noktaya değiniyor.

Enes Doğan, sahabenin güvenirliliği bağlamında sahip oldukları fazilet ve adalet vasıflarını anlatıyor.

Emre Acar, coğrafyamızın öğretilmiş zihniyetinde zayıflık olarak kabul görmüş ağlama fiilini vahyin penceresinde ele alarak hakikatte neyin zayıflık olduğunu sorgulamamızı istiyor.

Ömer Akduman, İmam Nevevî'nin Kırk Hadis isimli eserinin şerhini yaptığı yazı dizisinde bir sonraki hadise geçiyor ve Allah'ın (cc) razı olacağı sevme ve isteme biçimlerini açıklıyor.

Salim Kandemir, seçkin sahabilerimizin hayatlarını perde perde sunduğu yazı silsilesinde bu ay, Rabbinin çağrısına elindeki hurmaları bitirmeyi bile zul görerek ânında icabet etmesiyle hafızalarımıza kazınan Umeyr ibnu'l Humam'ı (ra) konuk ediyor.

Kerem Çağlar, Vahye Karşı Heva, Dine Karşı Din başlıklı yazısında küresel tuğyanın en eski ve aynı zamanda en etkili projesinin günümüzde nasıl ve ne şekillerde karşımıza çıktığını bir kez daha görmemizi sağlıyor.

Zeynep Bayancuk, insanların zalimler ve mazlumlar olarak ikiye ayrılmadığını, üçüncü bir sınıf olarak seyircilerin bulunduğunu ve seyretmeyi bıraktıklarında neler olacağını küçürek bir hikâye üzerinden gösteriyor.

Dr. Gözde Tercuman, gebe kadınların hem ruhsal hem de fiziksel olarak yaşadıkları değişimler üzerine bir yazı kaleme alıyor.

Psikolog Elif Duruk, yakın zamanda yaşadığımız ve etkilerinin hâlen sürdüğü deprem imtihanı özelinde hem yetişkinler hem de minik kalpler için çok kıymetli tavsiyelerde bulunuyor.

Efe Çağlayan, Allah Resûlü (sav) tarafından İzzet Ayeti olarak isimlendirilen İsrâ Suresi'nin 111. ayetini birlikte tedebbür etme temennisiyle aldığı notlarını bizlerle paylaşıyor.

Bahri Tunçbilek, bize en yakın gezegen olan Zühre'yi oldukça ilgi çekici bilgilerle tanıtmaya başlıyor.

Osman Sadıkoğlu, Peygamber'e iman şiarını işlediği yazısında sünnet nazarında amel ile iman ilişkisini değerlendiriyor.

Bu ayki kitap köşemizde Muhammed Kutub'un Lâ İlâhe İllallah isimli eserini tanıtıyor, İbrâhîm'in (as) pak mirasını her daim gündemimizde tutmamız gerektiğini hatırlamak ve hatırlatmak için tüm okurlarımızın istifadesine sunuyoruz.

125. sayımızı; her ne olursa olsun, her şart ve ahvalde, teoride ve pratikte Rabbimizin bizlerden isteğinin Tevhid ve Sünneti öncelememiz, Allah Resûlü'nü (sav) önder bilmemiz olduğunu bir kez daha gündem etmek gayesiyle sizlere sunuyor, tüm okurlarımıza faydalı olmasını umuyoruz.

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
İmak Ofset, 45523
Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Haziran 2023 | Zilkade 1444
Yıl: 12 | Sayı: 125 | Fiyat: 35₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

Halis BAYANCUK HOCA

DEPREM VE SEÇİME (İLK TUR) DAİR DEĞERLENDİRME

İnsan, Rabbine karşı haddini bilmeli, kul olmanın gereği olarak O'nun şer'i ve kevnî yasalarını fıkhetmelidir. Kulluk yasalarını ve kaidelerini anlamalı, tam bir teslimiyetle Mevlasına teslim olmalıdır. Aksi hâlde insan kendi bencillik, cehalet ve kibrinin kurbanı olacak; insan aklını aşan kevnî ve kaderî ayetler karşısında aciz kalacak ve "Akla uygun değil!" diyerek tüm bunları sorgulayacaktır.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu.

Bizi bize tanıtan Kur'ân[1] insanın bencil bir varlık olduğunun altını çiziyor:

"Nefislerde bencillik/cimrilik vardır."[2]

Bencilliğin hayatımıza yansıdığı önemli noktalardan biri; insanın kendisini merkeze alması, olayları insan merkezli değerlendirmesidir. İnsanın cehalet ve kibri de eklenince kendisini merkeze alan insan olayları değerlendirmiyor, aksine tahrif etmiş oluyor. Her tahrif faaliyetinde olduğu gibi insan merkezli değerlendirmeler, neticede insanın inancına zarar veriyor. Çünkü kendisini merkeze alan insan, bazı ölçüler belirliyor. Sonra Yüce Allah'ı bu ölçülere mahkûm ediyor ve O'nun da (cc) insanı merkeze alarak hükmetmesini istiyor. Deprem örneği üzerinden konuşacak olursak şunu görürüz: Deprem, Yüce Allah'ın koyduğu doğa yasalarının bir sonucudur ve herhangi bir doğa yasasından farkı yoktur. Zahiri yıkım olsa da insana ve doğaya birçok faydası vardır.[3]

1. "Andolsun ki size, içinde sizi anlatan/sizi şerefe ulaştıracak (öğütler barındıran) bir Kitap indirdik. Akletmez misiniz?" (21/Enbiyâ, 10)
2. bk. 4/Nisâ, 128
3. Depremin faydalarına dair bir kardeşimizin hazırladığı bilgi notunu paylaşmak istiyorum:

   Depremin doğaya/evrene faydaları:

   - Yeryüzü sularının %97.2'si acı ve tuzludur. İçme sularının ise %98'ini yer altı suları oluşturur. Yer altı sularının dibe inme sebeplerinden en önemlisi depremin oluşturduğu yarıklar ve gözeneklerdir. Deprem olmasa bu yarıklara taşınan kumlar, hareketsizlikten zamanla çimentolaşacak ve kimyasal süreçle kapanacaktır. Depremin sürekliliği sayesinde çatlak ve boğazlar yeniden oluşmakta, kapanan ve dolan çatlaklar yenilenmektedir. Depremin bu gayreti olmasaydı var olan tatlı su yaşam alanı yok olur, çatlak ve boğazlar dolarak yer altı tatlı suyu kapana kısılırdı.

   - İnsanların üzerinde yaşadığı yeryüzünün granit yapısı depremlerle kırılır. Depremler olmadan yer kabuğunun yüzeyindeki kayalarda gözenekler ve çatlaklar oluşturmak mümkün değildir. Parçalanan kayaçlar rüzgâr, su ve buzullarla taşınmakta, kum ve çakıl taşlarına dönüşmektedir. Bu kırılan ve ufalanan kayaçlar dolgu alanlarına istiflenerek gözenekli, bol mineralli verimli aüivyon ovaların meydana gelmesine sebep olur. Bu ovalar en verimli alanlar olduğundan deprem vesilesiyle verimli topraklar oluşmuş olur.

   - Kullanılabilen su miktarının %98'ini oluşturan yer altı suları sızdıktan sonra 4000 m kadar aşağı inebilir. Isıdan dolayı daha fazla inemeyen sular yerküre ile bu aralıkta kalırlar. Bu yer altı sularının yarı sonsuz hareket alanı mevcuttur. Bu suyun enerjisini aldığı, suyu hareket ettiren güç depremlerdir.

   - Depremin kırdığı, ufaladığı yeryüzünden sızan sular havuzlarına dolana kadar insan yaşamı için gerekli olan minerallerle taşınırlar. İnsan yaşamı için gerekli olan tüm mineraller eriyik vaziyette sunulmuş olur.

   - Deprem, yer altı tatlı sularına cisim dalgalarıyla kinetik enerji yükler. Bu

İnsan depremin faydalarından ziyade yıkım boyutuna odaklanır. Yani kendisini merkeze alır ve depremin kendi hayatına dokunan boyutuyla ilgilenir. Hâliyle masum çocukların ölümü, insanların evsiz kalması ve depremle gelen diğer felaketleri; hakikatte ise kendini merkeze alır. Buradan yola çıkarak neyin adalet ve merhamet olduğunu sorgular. Ona göre üç yaşında bir çocuğun ölmesi ne adalete ne de merhamete sığar. İster ki Yüce Allah da onun adalet ve merhamet anlayışına uygun hükmetsin. Zira bencil, kibirli ve cahil insana göre kâinatın merkezinde insan vardır ve her şey insan merkezlidir. Oysa Yüce Allah için insan yalnızca bu kâinatın bir parçasıdır, hem de küçücük bir parçası...

İnsan, Rabbine karşı haddini bilmeli, kul olmanın gereği olarak O'nun (cc) şer'i ve kevnî yasalarını fıkhetmelidir. Kulluk yasalarını ve kaidelerini anlamalı, tam bir teslimiyetle Mevlasına teslim olmalıdır. Aksi hâlde insan kendi bencillik, cehalet ve kibrinin kurbanı olacak; insan aklını aşan kevnî ve kaderî ayetler karşısında aciz kalacak ve "Akla uygun değil!" diyerek tüm bunları sorgulayacaktır. Örneğin bir kedi, kuş yediğinde bunu tiksinç ve vahşice bulacak, aynı kedi bir fare veya yılan öldürdüğünde normal karşılayacaktır. Bir kurt, kuzu boğazladığında bunu acımasız ve merhametsiz bulacak, aynı kurt bir domuz boğazladığında gayet normal bulacaktır. Oysa kedi ve kurt için her iki olay da birdir, çünkü her iki olayda da tabiatlarının gereğini yapmışlardır. İnsanın kurt ve kediye dair değerlendirmeleri, kendi cahilliğinin ve dar ufkunun neticesidir.

İnsanın en büyük problemi -farkında olsun veya olmasın- ölümlü olmasıdır. Kur'ân'ın ifadesiyle "kaçtığı ölüm" gerçeğidir:

"De ki: 'O, kendisinden kaçtığınız ölüm, hiç şüphesiz sizi bulacaktır. Sonra, gayb ve şehadet (âleminin) bilgisine sahip olan (Allah'a) döndürüleceksiniz ve yaptıklarınızı size haber verecektir.' "[4]

Evet, insan ölümden kaçmaktadır. Çünkü onun tabiatında yaşama isteği, hayatta kalma güdüsü vardır. İnsanın en derinindeki korku, er ya da geç ölecek olmasıdır. Zira ölüm, insan için bir tehdittir. Vahyin, dolayısıyla Rabbimizin insana en büyük ihsanlarından biri de ölümü insan için tehdit olmaktan çıkarması, onun ebedî yaşamın eşiği olduğu gerçeğini insana öğretmesidir. Şöyle de söyleyebiliriz: İnsan nefsi, şeytanın da yardımıyla ölümü bir hiçlik, bir yok oluş olarak değerlendirir. Yaşama isteğiyle dolup taşan nefis, ölümü düşünmekten dahi ürker. Vahiy ise ölümün bir son değil başlangıç olduğunu, insanın ebedî hayata ölümle vasıl olduğunu öğretir... İşte bu ölüm korkusudur ki insanı zehirler, olayları değerlendirirken işin ucunda insan ölümü varsa en akılsızca düşünceleri savunmaya meyleder. Söz konusu ölüm olduğunda insanın nasıl ikilemler yaşadığına dair şu örneği düşünebiliriz: Sonbaharın gelişiyle tüm doğada ölümler başlar ve kışla birlikte neredeyse bütün doğa kış uykusuna/ölümüne yatar. İnsanoğlu bu ölüme dair güzellemeler yapar, bunun gerekliliği ve doğaya faydaları üzerine fikir yürütür. Sonbahar üzerine şiirler yazar, romantizm üretir... Aynı insan, söz konusu insan ölümü olduğunda bütünüyle zıt bir paradigmayla düşünürek insan ölümlerini yalnızca felaket olarak değerlendirir. Oysa sonbaharda ağaca yaprak döktüren, o yaprakla toprağı ve dolayısıyla yaprak döken ağacı besleyen ile insana ölüm takdir edip o ölümle yeni hayatlara yer açan hikmet ve kudret aynıdır. Doğa ölümlerindeki kudret ve hikmeti fark eden insan, söz konusu insan ölümü olduğunda körleşir. Daha doğrusu bencilleşir ve ucu kendine dokunan ölümü yadırgar.

İnsan bu, (arınmamış) tabiatının gereği olarak sürekli tartışır: "İnsan her şeyden fazla tartışmacıdır."[5] Hemcinsleriyle, daha çok iç dünyasında kendiyle, zaman zaman da Rabbiyle tartışır. Çünkü yaşam bir yolculuktur. İnsan doğduğu ândan ölümüne kadar, kesintisiz bir yürüyüşle Rabbine yürür. Yolculuk esnasında bazı olaylarla karşılaşır, anlamakta zorlanır ve sorgular. Çünkü o, her şeyi bildiğini ve anladığını düşünür. Gördükleri, bildiğini sandıklarıyla çelişiyorsa tartışmaya başlar. **Hakikatte ise insan bildiğinden değil, (hakikati ve haddini) bilmediğinden dolayı tartışır.** Gelin tam bu noktada Mûsâ (as) ile Hızır (as) arasındaki yolculuğu bir daha hatırlayalım.

"(Hatırlayın!) Hani Musa, yanındaki gence demişti ki: 'İki denizin buluştuğu yere varıncaya kadar ara vermeden gidecek, (gerekirse bu yolda/uğurda) uzun zaman geçireceğim.' İki denizin buluştuğu yere ulaştıklarında, balıklarını unuttular. Balık, denizde bir yol tutup gitti. (İki denizin buluştuğu yeri) geçince gence demişti ki: 'Yiyeceğimizi getir. Andolsun ki bu yolculuğumuzdan (sebep) pek yorulduk.' (Genç) demişti ki: 'Kayaya sığındığımız zaman (var ya) hatırladın mı? İşte orada balığı unuttum. Onu hatırlamamı yalnızca şeytan unutturdu. O, ilginç bir şekilde denizde yolunu tuttu ve kaçtı.' Demişti ki: 'Bu tam da aradığımız şey!' İkisi, izlerini takip ederek gerisin geriye döndüler. (Orada) kullarımızdan bir kul buldular. Ona kendi katımızdan bir rahmet vermiş ve tarafımızdan bir ilim öğretmiştik. Musa ona demişti ki: 'Sana öğretilen doğrulardan/isabetli bilgilerden bana öğretmen için sana tabi olayım mı?' Demişti ki: 'Sen, benimle beraberliğe sabredemezsin! Hem hakikatini kavrayamadığın (sana verilmemiş bilgiye) nasıl sabredeceksin ki?' (Musa) demişti ki: 'İnşallah beni sabreden biri olarak bulacaksın ve senin hiçbir emrine karşı gelmeyeceğim.' Demişti ki: 'Şayet bana tabi olursan, (ne olursa olsun) sana açıklama yapmadıkça bana hiçbir şey sorma!' İkisi yola koyulmuşlardı. Nihayet bir gemiye bindiklerinde,

enerjiyle tatlı suyun itme kuvveti iki katına çıkmış olur. Bu durum tatlı su denizi ile acı su denizi arasındaki yüzeyde, yüzeye teğet olarak tatlı sudan oluşan bir duvar teşekkül etmektedir. Tatlı suyun kinetik enerjisiyle oluşan mânia, acı su denizi ile tatlı su ayrımındaki berzah olsa gerektir. Dolayısıyla bu suretle tatlı su, acı sudan korunmuş olur. (Detaylı bilgi için bk. Depremin Faydaları, Ali Bayraktar, Beta Yayınları, s. 89-92)

4. 62/Cuma, 8

5. bk. 18/Kehf, 54

Türkiye toplumu tam ortadan ikiye bölünmüş, keskin çizgilerle birbirinden ayrılmıştır. Bu denli keskin ayrılıklar, genelde iç çatışmayla sonuçlanır. İç çatışma, kazananı olmayan bir kaostur; Suriye'dir, Irak'tır, Libya'dır, Yemen'dir, Sudan'dır, Mısır'dır... Türkiye toplumu ya tevhidin birleştirici sükûnet iklimine teslim olacak -ki bundan olabildiğince uzaktır- ya da yapıcı bir siyaset etrafında toplumsal sözleşme imzalayacaktır. Aksi hâlde can, mal, namus emniyetini yok eden ve hiçbir kazananı olmayan bir sürece adım adım sürüklenecektir.

(o) gemiyi delmişti. (Musa) demişti ki: 'İçindeki ahaliyi boğmak için mi onu deldin? Andolsun ki sen, hayret edilesi bir iş yaptın.' Demişti ki: 'Beraberliğime/yol arkadaşlığıma sabredemeyeceğini söylememiş miydim sana?' (Musa:) 'Unuttuğum bir şeyden dolayı beni yargılama ve bu işimden dolayı bana zorluk çıkarma.' demişti. Yola koyuldular. Nihayet bir çocukla karşılaştılar. Onu (çocuğu) öldürdü. (Musa:) 'Tertemiz bir canı, (kısas gibi) bir can karşılığı olmadan mı öldürdün? Andolsun ki sen, çok çirkin bir hata işledin.' demişti. Demişti ki: 'Beraberliğime/yol arkadaşlığıma sabredemeyeceğini söylememiş miydim sana?' (Musa:) 'Bir daha bir şey soracak olursam, benimle (yol) arkadaşlığı yapma. (Yolunu ayırdığın takdirde de) seni mazur sayarım.' demişti. (Tekrar) yola koyulmuş, nihayet bir belde halkına varmışlardı. Onlardan yemek istemişler (fakat halk) onları misafir etmeye yanaşmamıştı. Orada yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar bulmuşlardı. Onu (duvarı onarıp) düzeltmişti. (Musa:) 'İsteseydin (bu hizmetin) karşılığında ücret alabilirdin.' demişti. 'Bu benimle senin arandaki ayrılık (zamanıdır). Sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin tevilini/hakikatini sana haber vereceğim.' demişti. 'Gemiye gelince, o, denizde çalışan yoksul insanlarındı. Onu kusurlu hâle getirmek istedim. (Çünkü) onların önünde (sağlam olan) her gemiye zorla el koyan bir yönetici vardı. Çocuğa gelince, onun anne babası mümin kimselerdi. (Çocuğun sevgisinin) onları azgınlığa ve küfre sevk etmesinden çekindik. İstedik ki Rableri onlara (ölenin yerine) daha hayırlı, temiz ve merhametlisini ihsan etsin. Duvara gelince, o, şehirde (yaşayan) iki yetime aitti. Altında da o ikisine ait bir hazine vardı. Onların babası salih bir kimseydi. Rabbin onların yetişkinlik çağına erişip hazinelerini çıkarmalarını istedi. (Bu,) Rabbinden bir rahmettir. (Bunları) kendiliğimden yapmadım. İşte, sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin hakikati budur.' "[6]

6. 18/Kehf, 60-82

Dikkat edersek bu bir yolculuk. Yolculuğun nedeni, Mûsâ'ya (as) sorulan, "İnsanların en bilgilisi kim?" sorusudur.[7] Mûsâ (as) bu soruya, "En iyi bilen benim." diye cevap verir. Bunun üzerine Yüce Allah, Mûsâ'ya (as) insan bilgisinin Allah'ın (cc) bilgisi karşısındaki konumunu göstermek için bir ders verir. Yolculuk başlar. Hızır (as) kaderi temsil eder, Mûsâ (as) ise biz hayat yolcularını... Mûsâ (as), Yüce Allah'ın Hızır (as) eliyle takdir ettiği bazı olayları anlayamaz. Çünkü o (as); bildiğini düşünmekte, bilgisi ile kader çatışınca itiraz etmektedir. İlk etapta bizler de ona (as) hak veririz. Akabinde Yüce Allah takdirin ardındaki hikmeti açıklayınca yine Mûsâ (as) gibi teslim oluruz. Hikmetten habersizken merhametsizlik ve adaletsizlik gibi görünen olayların, hikmetini öğrendikten sonra merhamet ve adaletin ta kendisi olduğunu anlarız. Fakat bu kıssanın hayatın bizzat kendisi olduğunu ve her birimizin zaman zaman birer Mûsâ olduğunu görür müyüz, emin değilim...[8]

Yukarıda okuduğumuz bilgiler bir derece bilgimizi arttırdı ve ufkumuzu genişletti. Bir derecelik fark dahi olaylara bakışımızı etkiledi. Bu olayları takdir eden irade ise sınırsız bilgi, hikmet ve kuşatıcılığa sahip; âlemlerin Rabbi olan Allah'tır. İnsanın kendine yapacağı en faydalı şey; bencillik, cehalet ve kibrinin farkına varması, Allah'a (cc) karşı haddini bilmesidir. Yapabiliyorsa kendini öz nefsinin şerrinden koruması, tartışmacı oluşunun bilgiden değil, (had) bilmezlikten kaynaklandığını anlamasıdır. İnsan, vahiyle aydınlanmamış aklın ilkel akıl olduğunu ve en basit çıkarları merkeze alarak düşündüğünü unutmamalıdır. Ve insan kendini merkeze aldığında hakikat zayi olmaktadır.

Seçimlere Dair!

Bu yazıyı hazırlarken seçim sonuçları açıklanıyordu. Çok büyük bir değişiklik olmazsa seçimler ikinci tura kaldı gibi görünüyor. Seçimlerin ilk turuna dair bazı değerlendirmelerde bulunmak istiyorum. Bilindiği gibi her seçim aynı zamanda bir toplum röntgeni, davetçiler için bir ankettir. Seçim sonuçlarına göre;

– Yaşadığımız çağın (ve insanlık tarihinin) en tehlikeli ve aldatıcı dini, egemenliği göklerden yere indiren demokrasi dinidir. Tarih boyunca hiçbir din bu denli farklı inanç ve meşrepte insanı bir araya toplayamamış, ortak bir ayine dâhil edememiştir. Bu da göstermektedir ki davetin gündemi yalnızca Allah'a (cc) kulluk, O'nun (cc) hükümlerine boyun eğmek ve egemenliğin kayıtsız şartsız Allah'a ait olduğunu vurgulamak olmalıdır.

– Sosyal medya verilerine göre Millet İttifakı açık ara öndeydi ve ezici çoğunlukla seçimi kazanıyordu. Sandıkların açılmasıyla birlikte bir daha anladık ki sosyal medya

7. bk. Buhari, 122; Müslim, 2380
8. Hızır (as) ile Mûsâ (as) kıssasının yanlış anlaşılmaması için Hızır'ın (as) şer'i yasaları değil, kaderi temsil ettiği unutulmamalıdır. İnsanın kul olarak sorumluluğu kaderi anlamak ve şeriata teslim olmaktır. Detay için bk. Tevhid Dergisi, S 123, s. 6, ilgili içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

verileri olguya değil, algıya dayanmaktadır ve yanıltıcıdır. Hangi mücadele olursa olsun belirleyici olan meydanlar, bire bir temas, gözünün içine bakarak konuştuklarımızdır. Takipçi sayısı, izlenme oranı ve sanal katılım yalnızca birer rakamdır. Bizi kabul eden ve destekleyenleri değil, bizi izleyen insan sayısını gösterir. Bu sonuçlar sosyal medyayı aktif kullanan tevhid davetçilerine önemli şeyler söylemektedir: Sosyal medya rakamları iştah kabartıcı olsa da hakikatte karşılığı yoktur. Sosyal medya yalnızca bir araçtır. Amaç hâline gelirse bir çalışmayı yanıltması yanında onu asıl olandan, yani meydanlardan ve bire bir temastan alıkoyabilir. Hiç unutmamak gerekir: Bir tıkla sizinle bağ kuran, bir tıkla o bağı koparabilir. Dünyayı değiştirecek olanlar izleyiciler değil, hayata müdahil olanlardır.

– Davete muhatap olan bu toplum, duygusal bir toplumdur. Düşünce ve tavırları belirleyen din, akıl, yaşanan gerçekler veya evrensel ilkeler değil; fanatiklik ve menfaatlerdir. Kur'ân'ın ifadesiyle cahiliye hamiyyesi ve kör taklittir. İttifaklarda birleşenler birbirine benzemeyen; dahası, din, ideoloji ve yaşam tercihleri taban tabana zıt partilerdir. Bunca farklılığı bir araya getiren nedir ve bu ittifaklar ne anlama gelmektedir? Tevhid davetçisi her ne kadar modern görünümlü, peçete çatal nezaketine sahip insanlarla muhatap olsa da hakikatte fanatikçe taraf tutan ve en ilkel menfaatleri göz önünde bulundurarak dinleyen bir topluma davet yapmaktadır. Delillerin güçlü, üslubun nezih ve araçların çeşitli olması muhatabın saldırganlaşmayacağı anlamına gelmemektedir.

– Türkiye toplumu tam ortadan ikiye bölünmüş, keskin çizgilerle birbirinden ayrılmıştır. Bu denli keskin ayrılıklar, genelde iç çatışmayla sonuçlanır. İç çatışma, kazananı olmayan bir kaostur; Suriye'dir, Irak'tır, Libya'dır, Yemen'dir, Sudan'dır, Mısır'dır... Türkiye toplumu ya tevhidin birleştirici sükûnet iklimine teslim olacak -ki bundan olabildiğince uzaktır- ya da yapıcı bir siyaset etrafında toplumsal sözleşme imzalayacaktır. Aksi hâlde can, mal, namus emniyetini yok eden ve hiçbir kazananı olmayan bir sürece adım adım sürüklenecektir. Tevhid davetçilerinin bir sorumluluğu da topluma şunu hatırlatmaktır: Sağcılık ile solculuk gibi iki ideolojiden birine, kapitalizm ile sosyalizm gibi iki düzenden birine, kravatlı diktatörlük (demokrasi) ile fesli diktatörlük (saltanat) gibi iki siyasi zorbalıktan birine mahkûm değiliz. Üçüncü bir yola, esenlik getirecek bir alternatife sahibiz. Ya hep birlikte Allah'ın ipine tutunup yalnızca O'na teslim olacak, O'nun vahyini hâkim kılacağız ya da Allah Resûlü'nün (sav) Medine Sözleşmesi gibi bir Türkiye Sözleşmesi akdedeceğiz. Bizim tek sorumluluğumuz hatırlatmak, hatırlatmak ve yine hatırlatmaktır.

– Seçimi kimin kazandığı veya kaybettiğinin tevhid daveti açısından bir önemi yoktur. Zira tevhid ehlinin siyasi partiler, şahıslar veya ittifaklarla bir derdi, meselesi yoktur. Tevhid inancının, uluhiyet iddiasında olan sistemle; insanlara yasa, dolayısıyla din vazeden anlayışla meselesi vardır. Siyasi partiler, şahıslar ve ittifaklar batıl düzenin neticesidir. Şirkin yeşili, siyahı, beyazı, kızılı yoktur. Şirk bir dindir ve her rengiyle İslam'ın karşısındadır. Sistem ısrarla ve programlı bir şekilde dikkatleri dağıtmakta, bizleri şahıslarla/partilerle meşgul olmaya davet etmektedir. Modern cahilî sistem var oldukça liderini, partisini ve etbasını oluşturacak; vadesi dolanı yenisiyle değiştirecektir. Mümkün mertebe bu dönüşüm toplumun tüm kesimlerini razı etmeyi hedefleyecek, bir laik Kemalistlerden bir muhafazakârlardan olacak şekilde dönüşümlü devam edecektir. Türkiye siyasi tarihinde akış şu şekildedir: Önce laik Kemalist tek parti, ardından muhafazakâr Menderes, ardından 1960 ve 1980 Kemalist cunta, ardından muhafazakâr Özal, ardından 28 Şubat Kemalist cunta, ardından muhafazakâr Ak Parti... Bu akışı görmek için derin siyasi analizlere ve keskin zekâlara ihtiyaç yoktur. Katı Laik Mustafa Kemal ile ılımlı Laik Kazım Karabekir arasındaki rekabet -veya sistemin devamı için uzlaşı- bugün de sürmektedir.

Allah Resûlü (sav) Mekkelilere, "Allah'a kulluk edin ve **hiçbir şeyi** O'na ortak koşmayın." ve "Allah'a kulluk edin, **tağutlardan** kaçının." dedi. Elbette yeri geldiğinde Lat/Menat/Uzza gibi cansız ve Ebû Cehil gibi canlı putlara işaret etti, onlara açıktan tavır aldı. Ancak meselenin Lat veya Ebû Cehil değil, şirk ve tuğyan zihniyeti olduğunu; Lat ve Ebû Cehil'in yalnızca Araplardaki şirk ve tuğyanın bir tezahürü olduğunu ashabına öğretti... Allah Resûlü'nün (sav) terbiyesinden geçen ashab (r.anhum); onun kabrinin,[9] Rıdvan Beyatı ağacının[10] ve Makâm-ı İbrâhîm'in putlaştırılmasına[11] karşı net tavır aldılar. İran, Roma ve Mısır'ın canlı cansız tüm putlarını hemen fark edip cephe aldılar. Bugünün muvahhidlerinin de böylesi bir hassasiyet ve bilince ihtiyacı vardır.

Allah'a emanet olunuz.

9. Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ım, benim kabrimi put kılma. Allah, nebilerin kabirlerini mescid edinen topluluğa lanet etmiştir." (Ahmed, 7358; Muvatta 475)

10. Nâfi'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ömer'e insanların, altında biat edilen ağaca uğradıkları söylendi. Ömer de ağacın kesilmesini emretti ve ağaç kesildi." (Musannefu İbni Ebî Şeybe, 7545)

11. Abdullah ibni Zubeyr (ra), Makam-ı İbrâhîm'e el sürenleri görünce şöyle demiştir:

"Bununla emrolunmadınız! Siz yalnızca onun yanında namaz kılmakla emrolundunuz." (Musannefu ibni Ebi Şeybe, 15512)

Katâde de (rh) benzer bir tepki göstermiş ve "Onun yanında namaz kılmakla emrolundular, ona dokunmakla değil…" demiştir. (Tefsiru't Taberi, 2/35, Bakara Suresi 125. ayetin tefsiri)

Enes YELGÜN

BEN-İ MUSTALİK GAZVESİ

Bu olayda dikkat çeken diğer bir husus, basit bir meselenin -tabiri caizse bir kıvılcımın- nasıl hemen büyük bir yangına dönüştüğünü görmemizdir. İslam toplumu içerisinde her bir birey, mümin olarak adlandırılsa da bu herkesin aynı oranda cahiliye kalıntılarından temizlendiği anlamına gelmez. Bir kimse Ebû Zerr gibi hassas da olsa yıllar sonra, "Sende cahiliye kalıntıları var." sözünün muhatabı olabilir.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun.

Uhud Savaşı sonrası gerçekleşen ve hemen akabinde yaşanan hadiseler nedeniyle siyer tarihinde çok önemli bir yere sahip olan Ben-i Mustalik Gazvesi bilhassa nifak ehli için mühim dönüm noktalarından birisidir.

Medine içinde toplumsal baskıya dayanamayan münafıklar, ganimetlerin kolayca alınabileceğini düşündükleri bu harekâta yoğun bir katılım göstermişlerdi. Bu durum Allah Resûlü ve ashabını daha dikkatli davranmaya sevk etmişti. Ancak tedbirlere rağmen nifak ehli fırsat buldu ve içlerindeki zehri cihad gibi salih bir amel yapılırken bile kustu.

Câbir ibni Abdullah El-Ensârî (ra) anlatıyor:

"Gazaya çıkmış asker arasındaydık. Muhacirlerden biri Ensâr'dan birine tekme attı.

Ensâr'dan olan, 'Ey Ensâr, koşun!' diye bağırdı.

Muhacir de, 'Ey Muhacirler, koşun!' diye bağırdı.

Resûlullah (sav) bu nidayı işitince, 'Nedir bu cahiliye davası?' diye sordu.

'Ya Resûlullah, Muhacirlerden bir adam, Ensâr'dan birine tekme atmış.' dediler.

Resûlullah (sav), 'Bunu bırakın. Bu kokuşmuş bir âdettir.' buyurdu.

Abdullah ibni Ubeyy bu sözü duydu ve 'Bunu yaptılar öyle mi? Allah'a andolsun ki Medine'ye döndüğümüzde aziz olanlar zelil olanları oradan çıkaracaktır.' dedi.

Bu söz Nebi'ye (sav) ulaşınca Ömer (ra) ayağa kalktı ve 'Ya Resûlallah, müsaade et, şu münafığın boynunu vurayım.' dedi.

Resûlullah da (sav) ona, 'Onu bırak. İnsanlara, 'Muhammed, arkadaşlarını öldürtüyor.' dedirtmem.' buyurdu."[1]

"Diğer bir rivayete göre Ömer ibni Hattâb'ın, 'Ey Allah'ın Resûlü! Abbâd ibni Bişr'e emret, şu herifi gebertsin!' dediği nakledilmiştir.

Resûlullah (sav), 'İnsanlar, 'Muhammed, arkadaşlarını öl-

1. Buhari, 3518; Müslim, 2584

dürtüyor.' derse nasıl olur, ey Ömer? Hayır, olmaz. Ancak sen yola çıkacağımızı ilan et.' buyurdu.

Resûlullah (sav) hiç âdeti olmayan bir saatte, halkın içinde bulundukları hâlet-i ruhiyeyi kırmak için yola girilmesini emretti ve yola girildi."[2]

Zeyd ibni Erkâm'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben-i Mustalik Gazası'ndaydım. Abdullah ibni Ubeyy'in şöyle dediğini işittim: 'Resûlullah'ın yanındakilere -yani bedevilere- infak etmeyin de etrafından dağılsınlar. Medine'ye döndüğümüz zaman aziz olanlar zelil olanları (Medine'den) sürüp çıkaracaktır.'

Bu sözleri amcama haber verdim. O da Nebi'ye (sav) söyledi. Nebi (sav) beni çağırdı, ben de ona (işittiklerimi) söyledim. Bunun üzerine Resûlullah (sav) Abdullah'ı ve arkadaşlarını çağırtıp sordu. Onlar da böyle bir şey söylemediklerine dair yemin ettiler. Resûlullah (sav) beni yalanladı, onu tasdik etti. Daha önce bir benzerini görmediğim bir üzüntü çekerek eve kapandım.

Amcam bana, 'Niye Resûlullah'ın ve Müslimlerin öfkesini üzerine çekiyorsun?' dedi.

Daha sonra Allah (cc), 'Münafıklar sana geldiklerinde: 'Şahitlik ederiz ki sen Allah'ın Resûlü'sün.' derler. Allah, senin O'nun Resûlü olduğunu pekâlâ bilir. Allah şahitlik eder ki münafıklar gerçekten yalancılardır. Yeminlerini kalkan edinip Allah'ın yolundan alıkoydular. Hiç şüphesiz, onların yaptıkları çok kötüdür.'[3] ayetini indirdi.

Resûlullah (sav) bana haber gönderdi, gittim. Bana ayeti okudu ve 'Allah seni tasdik etti, ey Zeyd!' buyurdu."[4]

Hadisenin bu bölümünde dikkatimizi çeken ilk husus toplulukların kendilerini isimlendirmesi ve cahiliye davası güderken bu isimleri kullanmalarıdır. Ensâr ve Muhâcir isimleri Kitap ve Sünnette sabit olup övgü olarak kullanılan isimlerdir. Ancak bu isimleri kullanırken cahiliye davasına katkı olarak bu yapılıyorsa o zaman sadece bu yönüyle zemmedilir. Allah Resûlü de ashabını farklı isimlerle adlandırmış, ancak onları salih amele teşvik etmek için bu isimleri kullanmıştır. Öyleyse İslam cemaatleri kendilerini Müslim sıfatı dışında isimlendirseler bile bunu ancak hayır için kullanmalılardır.

Bu olayda dikkat çeken diğer bir husus, basit bir meselenin -tabiri caizse bir kıvılcımın- nasıl hemen büyük bir yangına dönüştüğünü görmemizdir. İslam toplumu içerisinde her bir birey, mümin olarak adlandırılsa da bu herkesin aynı oranda cahiliye kalıntılarından temizlendiği anlamına gelmez. Bir kimse Ebû Zerr gibi hassas da olsa yıllar sonra, "Sende cahiliye kalıntıları var." sözünün muhatabı olabilir.

O yüzden toplumun önderleri, örnek kişileri, yönlendiricileri sürekli teyakkuz hâlinde olmalı; İslam'a girilmesini yeterli bir kriter olarak değerlendirmemeli ve cahiliye kalıntıları ile mücadele etmelidir. Tabii ki bu da yetişmiş kadroların toplum içinde nüfuz etmesi ve insanların onlara bakarak kendilerini düzeltmeleriyle mümkündür.

Önemli olan fitneyi çıkartan kişilerin cehaletlerinden mi yoksa nifaklarından mı bunu yaptıklarıdır. Cehalet ise tedavi edilir sonra da yeni fitnelerde gösterilen tavır ile tedaviye cevap verip verilmediği netleştirilir. Mesele nifak ise o zaman Allah Resûlü'nün sünnetine müracaat şarttır. O çok dikkatli bir siyaset izlemiş, nifak ehline onlardan haberdar olduğunu hissettirmiş, kendi hâllerine terk etmemiş, İslam toplumunun onlardan haberdar olup bizzat tepki göstermelerini sağlamıştır. Bu politika o kadar fayda sağlamıştır ki ordunun üçte birini ordudan koparacak güçten üç beş kişilik gizli meclislere kadar düşmüşlerdir.

Dikkat edilmesi gereken diğer bir mesele ise bu tarz fitnelerin varlığından daha çok sonraki sürecin nasıl idare edildiğidir. Allah Resûlü'nün ve Mekke'de uzun yıllar boyunca yetişmiş kadroların bulunduğu bir mecliste, dinin zirvesi olan bir amel icra edilirken yaşanan bu fitne bizlerin de böyle vakalarla karşılaşma ihtimalimizin olduğunu gösterir. Fitne olacaktır:

– Önemli olan fitneyi çıkartan kişilerin cehaletlerinden mi yoksa nifaklarından mı bunu yaptıklarıdır. Cehalet ise tedavi edilir, sonra da yeni fitnelerde gösterilen tavırlarla tedaviye cevap verip verilmediği netleştirilir.

Mesele nifak ise o zaman Allah Resûlü'nün sünnetine müracaat şarttır. O (sav) çok dikkatli bir siyaset izlemiş, nifak ehline onlardan haberdar olduğunu hissettirmiş, kendi hâllerine terk etmemiş, İslam toplumunun onlardan haberdar olup bizzat tepki göstermelerini sağlamıştır. Bu politika o kadar fayda sağlamıştır ki ordunun üçte birini ordudan koparacak güçten üç beş kişilik gizli meclislere kadar düşmüşlerdir. Demek ki liderlerin istişareyle ve sünnetten aldıkları uygulamalarla fitnelere süreç içerisinde uygun şekilde müdahaleleri hemen acizlik olarak damgalanmamalıdır.

– Önemli olan, liderin bu fitneye zamanında müdahale etmesi ve yöneticilerin bu toplum üzerinde bir

2. Siret-i İbni Hişâm, 3/399 vd.; Tefsîru't Taberî, 28/115
3. 63/Munâfikûn, 1-2
4. Buhari, 4900; Müslim, 2772

ağırlıklarının olmasıdır. Allah Resûlü (sav) olay yerine intikal edip üç beş cümle söylediğinde hadisenin ilk bölümü hemen sonuçlanmıştır. Fitnenin ne kadar sürdüğü değil, kalplerde etkisinin tamamen silinip silinmediğidir asıl mühim olan. Bireyler, liderlerinin sözü üzerine söz söylemeyi bırakabilirler; ama kalplerinde hissettiklerinin açığa çıkarılması, onların rahatlatılması ve kalplerinde şüphe kalmasına izin verilmemesi elzemdir.

– Önemli olan duygusal davranmamak, genel kaideleri unutmamaktır. Hata yapılır, günah işlenir, sonrasında tevbe edilip şahsi olarak sorumluluk biter; ancak duygusallık, beraberinde toplumsal bir fitneye bizi sürüklerse işte o zaman vebal büyüktür. İslam tarihinde ister erkenden müdahale edilen ve alevlenmeden söndürülen fitneler olsun ister asırlarca devam eden fitneler olsun fark etmez, hepsinin temelinde duygusallıkla hareket edip aklı ve şeriatı bir kenara bırakmak vardır.

– Önemli olan fitneye zamanında müdahale etmektir. Bu müdahalenin şekli tartışılabilir, fakat tepkisizlik nedeniyle önü alınamayacak hâle gelen fitneler sorumlu kimseler için vebaldir.

Münafıkların liderinin olaya müdahil olması, kulis meclislerinde atıp tutması nifak portresinin çok güzel bir örneğidir. Münafık, İslam toplumuna vereceği bir zarar gördüğünde bu fırsatı asla kaçırmaz, hemen kendisine fayda sağlayacak bir formata sokup kalplere fitne tohumlarını eker. Nifak ehli işini yapıyorsa İslam toplumunun bireyleri de bu taifeyi tanıyıp üzerine düşen vazifeyi yerine getirmelidir.

Burada Ömer'in (ra) tavrına bakacak olursak o; fitnenin kaynağını biliyor, hemen kökünün kurutulmasını istiyor, ama bunu yaparken de başka bir fitneye sebebiyet vermek istemiyor. Kavganın içinde kendi kölesi olduğu için "Abbâd'a emret, onun boynunu vursun." diyor. Böylece insanların meseleyi şahsileştirmemesini sağlamak istiyor.

Allah Resûlü, Ömer'e cevabını verdikten hemen sonra orduyu harekete geçiriyor. Fitne ânında yapılması gereken diğer bir adımı da böylece sünnetten öğrenmiş oluyoruz. İnsanların fitneyi konuşup yaymalarına engel olacak şekilde amellerle meşgul olmalarını sağlamak. En sıcak vakitte dinlenmeden yolculuk yapan ordu kendi derdine düştüğü için başka şeylere teveccüh gösteremedi.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Talha AKMAN

ZANDAN KAÇININ!

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثٖيرًا مِنَ الظَّنِّۘ اِنَّ بَعْضَ
الظَّنِّ اِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًاۜ
اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ اَخٖيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُۜ
وَاتَّقُوا اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَحٖيمٌ

"Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının! Çünkü zannın bir kısmı (dahi) günahtır. Tecessüs etmeyin/birbirinizin özelini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın/arkasından konuşmayın. Sizden biri, ölü kardeşinin etini yemeyi ister mi? (Nasıl da) tiksindiniz! Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, (tevbeye muvaffak kılan ve tevbeleri çokça kabul eden) Tevvâb, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[1]

İslam, sadece şahısların kalbine sekinet ve huzur getirmeyi amaçlamaz. Bununla birlikte toplumlarda da sekinet, huzur ve emniyeti sağlamayı amaçlamaktadır. Zannın yasaklanması, bu emniyet ve güven ortamını sağlayan temel ilkelerdendir.

Allah'ın (cc) adıyla,

Allah'a (cc) hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Geçen ayki yazımızda, Hucurât Suresi'nin Müslimlere edep, ahlak ve Müslimlerin arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiğini öğreten; aralarındaki kardeşliği nelerin zedelediğini anlatan bir sure olduğuna değindik. Bu ayki yazımızda sureyi kaldığımız yerden okumaya devam edeceğiz.

Rabbimiz (cc), bir önceki ayet-i kerimede olduğu gibi kullarının izzetini ve hürmetini hem hazırda hem de gıyabında koruma altına almaktadır. Mümin bir kulun Allah (cc) katındaki değeriyle ilgili İbni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben Resûlullah'ı (sav) Kâbe'yi tavaf ederken gördüm.

O şöyle diyordu: 'Kokun ne kadar güzel, ne kadar muazzamsın, saygınlığın ne kadar büyük! Muhammed'in nefsi elinde olana yemin ederim ki müminin malıyla, kanıyla Allah (cc) nezdindeki saygınlığı ve O'nun hakkında hayırdan başka bir zan beslememek senin saygınlığından daha büyüktür.' "[2]

1. 49/Hucurât, 12
2. İbni Mace, 3932 (Senedi hakkında konuşulmuştur.)

Mümin, sosyal medyada da istediği gibi bir başkası hakkında zan yap(a) maz, onun hakkında duyduğu bir bilgiyi yay(a)maz, onun hoşnut olmayacağı şekilde onun hakkında paylaşımda bulun(a)maz. Allah kullarını reelde/ gerçek hayatta yaptıklarından hesaba çekeceği gibi sanal âlemde yaptıklarından da hesaba çekecektir. Hiç kimse O'nun katında -sözüm ona- anonim kalamayacaktır.

"Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının! Çünkü zannın bir kısmı (dahi) günahtır. Tecessüs etmeyin/ Birbirinizin özelini araştırmayın."

"Resûlullah (sav) bir yolculuğa çıktığı zaman, durumu iyi olmayan bir kişiyi iki kişiyle birleştirirdi ve bu iki kişi, o kişiye yardımcı olur, ona ikramda bulunurdu. Resûlullah (sav) Selmân'ı iki kişinin yanına tayin etti. Selmân eve geldiğinde uyuyakaldı ve hiçbir şey hazırlayamadı. Diğer iki kişi geldiklerinde yemek yapabilecekleri bir şey bulamadılar.

Selmân'a, 'Resûlullah'ın yanına git ve ondan bizim için yiyecek ve katık iste.' dediler.

Selmân, Resûlullah'ın (sav) yanına geldiğinde Resûlullah (sav) ona verebileceği bir şeyinin olmadığını söyledi ve 'Usâme'ye git. Kalan bir şey varsa sana versin.' dedi.

Selmân, Usâme'nin yanına gittiğinde Usâme, 'Benim de yanımda bir şey yok.' dedi. Selmân geri döndü ve durumu iki arkadaşına anlattı.

Bu iki kişi, 'Usâme'nin yanında bir şeyler vardır da o cimrilik etti.' dediler.

Sonra Selmân'ı başka sahabilerin yanına gönderdiler, onların da yanında bir şey bulamadan geri geldi.

Bu durum karşısında bu iki kişi, 'Biz Selmân'ı Sumeyra Kuyusu'na göndersek onun dahi suyunu kuruturdu!' dediler ve Usâme'nin yanında bir şeyler var mı yok mu araştırmaya gittiler.

Resûlullah (sav) onları görünce onlara şöyle dedi: 'Nasıl oluyor da yediğiniz etin yeşil rengini ağzınızda görüyorum!'

Dediler ki: 'Ey Allah'ın Resûlü! Vallahi biz bugün ne et yedik ne de başka bir şey yedik.' Resûlullah (sav), 'Ama Selmân ve Usâme'nin etini yiyip durdunuz!' dedi ve bu ayet nazil oldu."[3]

3. Kurtubî, El-Câmiu li Ahkâmi'l Kur'ân, Buruc Yayınları, 16/267; Tefsîru'l Beğâvî, Dâru't Taybe, 7/344; Tefsîru's Sa'lebî, Dâru İhyâi't Turâs, 9/82

İslam, sadece şahısların kalbine sekinet ve huzur getirmeyi amaçlamaz. Bununla birlikte toplumlarda da sekinet, huzur ve emniyeti sağlamayı amaçlamaktadır. Zannın yasaklanması, bu emniyet ve güven ortamını sağlayan temel ilkelerdendir. İslam'da zannın hiçbir bağlayıcılığı yoktur:

"Onların çoğu yalnızca zanna uyar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz. Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarını bilir."[4]

Resûlullah (sav) bununla ilgili şöyle buyurmuştur:

"Zandan sakının. Çünkü zan, sözün en yalanıdır. İnsanların sözlerine kulak vermeyin (tehassus), tecessüs (casusluk) yapmayın. Birbirinizin arasındaki alışverişi kızıştırmayın. Birbirinizi kıskanmayın. Birbirinize buğzetmeyin. Birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın (cc) kulları, kardeşler olun!"[5]

"Tecessüs etmeyin/birbirinizin özelini araştırmayın."

Ayet-i kerimede geçen تجسسوا kelimesinin kıraati, bir rivayette تحسسوا yani ح ile gelmiştir. Bu, Kur'ân-ı Kerim'in farklı kıraatlerle anlam ve ifade genişliğine örnek olarak verilebilecek bir misaldir. Tecessüs, kişinin gizli olan bir meseleyi araştırması ve onu öğrenmeye çalışmasıdır. Casus kelimesi de buradan gelir. Tehassus ise insanların konuştukları meseleleri araştırmaktır. Yani kim kime ne demiş, niye demiş diye kîlukâlin peşinden koşmaktır.

Rabbimiz bu ayetiyle müminlere şunu emrediyor: "Kardeşlerinize, onlardan ne açığa çıkmışsa ona göre muamele edin. Onların gizli durumlarını araştırmayın."

Ayetin sebeb-i nüzulu olarak aktarılan kıssayı bir daha okuduğumuzda, zan ile tecessüsün birlikte yasaklanmasını daha iyi anlarız. Selmân'ın (ra) yanındaki iki adam ilk başta Usâme (ra) hakkında bir zan yaptılar. Bu zanları, onların bir sonraki masiyetlerinin temeli oldu ve gerçekten Usâme'nin (ra) yanında yiyecek var mı yok mu bunu araştırdılar yani tecessüs yaptılar. Ve sonrasında böyle bir ayetin muhatabı oldular. Böyledir, bir kişi önce bir kişi veya bir mesele hakkında kendince bir zanna, bir yargıya ve düşünceye sahip olur. Sonrasında bunu araştırmaya başlar, ne olduğunu, nasıl olduğunu soruşturmaya başlar. Ancak bu, yanlıştır. Kişinin buradaki maksadı "işin aslını öğrenmek" olabilir, bunu yapana karşı bizim hüsn-ü zannımız bu olsun, ancak şeriat bundan mutlak anlamda nehyetmiş, ayeti en iyi anlayan sahabe toplumunun ameli bu şekilde olmuştur.

"İbni Mes'ûd'a (ra) bir adam hakkında 'Sakalından şarap damlıyor işte!' dediler. İbni Mes'ûd (ra) şöyle dedi: 'Bize tecessüs yapmak yasaklandı. Açıkça görmediğimiz bir şeyden dolayı sorumlu tutamayız.' "[6]

4. 10/Yûnus, 36
5. Buhari, 6066; Müslim, 2563
6. Ebu Davud, 4870

"Birbirinizin gıybetini yapmayın/arkasından konuşmayın. Sizden biri, ölü kardeşinin etini yemeyi ister mi? (Nasıl da) tiksindiniz!"

Rabbimiz örnek İslam toplumunu eğitmeye ve terbiye etmeye devam ediyor, düşünce dünyalarını imar edip nasıl düşünmeleri gerektiğini kullarına öğretiyor. Ayetin bu kısmında kardeşliğin sadece yüz yüze/yan yana olmadığını; birbirlerinin gıyabında da kardeşliğin devam ettiğini ve korunması gerektiğini vurguluyor.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) sahabesine şöyle sordu:

" 'Gıybetin ne olduğunu biliyor musunuz?'

Sahabe, 'Allah (cc) ve Resûl'ü (sav) daha iyi bilir.' dedi.

Resûlullah (sav), 'Bir kardeşin hakkında onun hoşlanmayacağı şekilde konuşmandır.' buyurdu.

'Ey Allah'ın Resûlü, eğer bu konuştuğumuz şey kardeşimizde varsa?' diye sordular.

Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'Eğer ki konuştuğun şey varsa gıybettir, yoksa iftiradır.' "[7]

Rabbimiz İslam toplumundaki huzur ve güveni zedeleyen bir diğer ahlaki hastalığı kullarına yasaklarken çok ağır bir benzetme yapıyor: Kardeşinizin ölü etini yemeyin! Gıybet, öyle büyük bir cürüm, öyle kötü bir hastalıktır ki Rabbimiz ölü eti yemekten sakındırır gibi sakındırıyor; bundan tiksindiğimiz gibi gıybetten tiksinmemizi istiyor...

Allah (cc) kullarına, bu dine bir bütün olarak, hayatlarının her alanını kapsayacak şekilde girmelerini emretmiştir:

"Ey iman edenler! İslam'a bir bütün olarak girin. Şeytanın adımlarına uymayın. O sizin için apaçık bir düşmandır."[8]

Müslimlere emredilen "Kardeşler olun!" buyruğu da bu hayatımızın her ânında ve alanında geçerli olmak zorundadır. Gözlerin görmediği, kulakların duymadığı yerlerde İslam'ın emirlerine ve nehiylerine uygun davranmamak, münafıkların bir özelliğidir:

"Ey diliyle iman ettiğini söyleyen, fakat **kalbine iman girmeyen** insanlar topluluğu! Müslimlerin gıybetini yapmayınız. Onların ayıplarını araştırıp durmayınız. Çünkü kim onların ayıplarını araştırırsa Allah da onun ayıplarını araştırır. Allah (cc) kimin ayıbını araştırırsa; o ayıbı evinde dahi olsa açığa çıkarır."[9]

Bir bütün olarak girmekle emrolunduğumuz bu dinin emirleri ve nehiyleri, sanal âlemde de geçerlidir. Reelde/Gerçek hayatta dikkat edilen hususlara elbette ki sosyal medyada da dikkat etmek Müslim'in vazifesidir.

7. Müslim, 2589
8. 2/Bakara, 208
9. Ebu Davud, 4880

Sosyal medyanın temeli, çarpık bir özgürlük anlayışına sahiptir. İsteyen istediğini konuşabilir, iddia edebilir, istediği kişi hakkında istediği ithamda bulunabilir! Ancak mümin özgür değildir, başı boş hiç değildir. O; Rabbinin kuludur, O'nun çizdiği sınırlar ve kurallar çerçevesinde yaşar. Dine bir bütün olarak girmekle emrolunmuş mümin bir kul, hayatının her alanında Rabbinin sınırlarını gözetmekle mükellef olduğu gibi sanal âlemde de mükelleftir. Mümin, sosyal medyada da istediği gibi bir başkası hakkında zan yap(a)maz, onun hakkında duyduğu bir bilgiyi yay(a)maz, onun hoşnut olmayacağı şekilde onun hakkında paylaşımda bulun(a)maz. Allah (cc) kullarını gerçek hayatta yaptıklarından hesaba çekeceği gibi sanal âlemde yaptıklarından da hesaba çekecektir. Hiç kimse O'nun katında -sözüm ona- anonim kalamayacaktır.

"Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, (tevbeye muvaffak kılan ve tevbeleri çokça kabul eden) Tevvâb, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."

Gıybet, kendisinden dolayı tevbe edilmesi gereken büyük günahlardandır. İslam âlimleri, gıybet günahından tevbe ederken kişinin, gıybetini yaptığı kişiden helallik dilemesi gerektiğini söylemişlerdir. Çünkü gıybet, aynı zamanda kul hakkıdır.

Kişi kardeşinden helallik dilemesiyle birlikte Rabbinden de bağışlanma dilemelidir. Bir önceki ayet-i kerimede olduğu gibi Rabbimiz hata yapan kulları için tevbe kapısını göstermiştir.

"Kim de tevbe etmezse bunlar zalimlerin ta kendileridir."[10]

10. bk. 49/Hucurât, 11

Enes DOĞAN

SAHABENİN FAZİLETİ VE ADALETİ

Sahabenin tamamı adaletlidir. Adaletli olmaları bakımından herhangi bir kişi, grup, dönem veya vasıf ayrımı yoktur. Sahabi oluşu sabit olan herkes için adalet sıfatı sahiptir. Allah Resûlü'nden rivayet ettikleri kabul edilir. Bu konuda Ehl-i Sünnet icma etmiştir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Bir önceki sayımızda sahabe hakkında bazı bilgiler vermiştik. Bu ay sahabenin fazileti ve adaletli oluşu üzerinde durmaya gayret edeceğiz, inşallah.

Adaletli Olmak Ne Demektir?

Lugatta adalet, mürûeti/kişiliği/erdemi zedeleyen şeylerden sakınmayı, dengeli ve doğru hareket etmeyi gerektiren bir sıfattır. Adaletli insan, kendisinden razı olunan, orta yollu, doğru hareket eden, kişiliği tam, erdem sahibi demektir.[1] Örneğin bu anlamda Allah (cc) şöyle buyurur:

"(İddet) sürelerine ulaştıkları zaman, onları güzellikle tutun veya güzellikle onlardan ayrılın. İçinizden iki adil şahit tutun ve şahitliği Allah için dosdoğru yapın. Allah'a ve Ahiret Günü'ne inananlara bununla öğüt verilir. Kim de Allah'tan korkup sakınırsa (Allah,) ona bir çıkış yolu kılar."[2]

Hadis ilminin ıstılahında adalet, ravide aranan şartlardan biridir. Ravinin adalet vasfına sahip olmaması rivayet ettiğini geçersiz kılar.

İbni Hacer (rh) adalet şartını şöyle tanımlar:

"Adaletten kasıt, takva ve mürûete sahip olan kimselerdir. Takvadan kasıt; şirk, büyük günah ve bidat gibi kötü şeylerden sakınmaktır."[3]

Ebu Hamid el-Gazali şöyle der:

"Allah Teala, 'Ey iman edenler! Fasık biri size bir haber getirdiğinde, onu (iyice araştırıp doğru olup olmadığını) açıklığa kavuşturun.'[4] demiştir. Bu ifade fasıkın sözüne itimat etmekten men ve gerek rivayet ve gerekse şehadette adaletin şart olduğuna dair bir delildir. Adalet, siret ve din hususunda istikametten ibaret olup özü nefiste yerleşen ve kişiyi hem mürûet ve hem de takvaya sevk eden bir duruma racidir. Bu durumun neticesinde o kişinin doğru söylediğine dair nefsin güveni oluşur. Kendisini yalandan alıkoyacak bir biçimde Allah'tan korkmayan kişinin sözüne güven olmaz."[5]

1. bk. Mekâyîsu'l Luğa, 4/ 246, (a-d-l) maddesi; Lisânu'l Arab, 4/ 246, (a-d-l) maddesi
2. 65/Talak, 2
3. Hadis Usulü (Nuzhetu'n Nazar), İbn Hacer, s. 66
4. 49/Hucurât, 6
5. İslam Hukukunda Deliller ve Yorum Metodolojisi (El-Mustasfâ min İlmi'l Usûl), 1/234

Sahabenin Adaleti[6]

Sahabenin adaletli oluşuyla ilgili şu konulara değinmekte fayda var:

a. Sahabenin rivayetleri özelinde adaletten kastedilen genel olarak şudur:

Sahabe, Allah Resûlü'nden (sav) rivayetlerinde hassas davranmışlardır. Söylemediği bir şeyi bile bile o söylemiş gibi Allah Resûlü'ne (sav) nispet etmezler, onun adına yalan uydurmazlar.

Bazı ilim adamlarının adalet vasfını veya bunu ne kadar taşıdığını tartıştığı ya da tartışmaya muhtemel gördüğü sayılı sahabi de böyledir. Bu sahabilerin Allah Resûlü'nden (sav) sahih olarak aktardıkları söz konusu olduğunda adaletle rivayet ettiklerinde bir kuşku olmamıştır. Çünkü;

– Sahabenin adaletiyle ilgili naslar umumidir, her sahabiyi kapsar. Sahabeyi diğer insanlardan ayrıcalıklı kılan, adaletlerinin naslarla sabit olmasıdır.

– Sayılı olan bu sahabilerin sahih ve sabit rivayetleri incelenmiş, Kur'ân ve Sünnette aslı olan veya başka bir sahabiden de gelen hadisleri aktardıkları görülmüştür. Hâliyle dine olmayan bir şey eklenmemiş, dinden olan bir şey iptal edilmemiştir.

Örneğin, Ahmed Snober şöyle der:

"Araştırmam sonucu İmam Ahmed'in Müsnedi'nde sadece bir rivayeti bulunan 50 sahabi tespit ettim. Onların aktarıp da başka sahabilerden şahitleri bulunmayan bir hadis dahi bulamadım. 50 sahabinin aktardığı her hadisin mutlaka (başkalarından da gelen) şahitleri vardı. Ayrıca onlardan gelen rivayetlerin üçte ikisinin o sahabilere nispeti sahih değildir. Bu hadislerden ahkama dair olanları 8'i aşmaz ki aynı konu hakkında olup bu hadislere ihtiyaç bırakmayacak başka hadisler vardır."[7]

b. Sahabenin tamamı adaletlidir. Adaletli olmaları bakımından herhangi bir kişi, grup, dönem veya vasıf ayrımı yoktur. Sahabi oluşu sabit olan herkes için adalet sıfatı da sabittir. Allah Resûlü'nden (sav) rivayet ettikleri kabul edilir. Bu konuda Ehl-i Sünnet icma etmiştir.

İbni Salâh şöyle der:

"Ümmet tüm sahabenin adaletli kabul edilişinde icma etmişlerdir. Fitneye karışan sahabilerin adaletine gelince, icmada söz sahibi olan bilginler, onlar hakkında hüsnü zan besleyerek, bu yüzden onların övgüye değer hareketlerine bakarak onların adil oldukları konusunda da ittifak etmişlerdir. Yüce Allah belki de, sırf dini nakletmiş olmaları nedeniyle onlar hakkındaki bu icmayı mukkadder kılmıştır."[8]

İbni Abdilberr şöyle der:

"Onlar nesillerin en hayırlısıdır. İnsanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmettir. Onların tamamının adaleti Allah'ın (cc) onlara sena etmesi ve Allah Resûlü'nün (sav) onları övmesiyle sabit olmuştur. Allah'ın (cc) Nebi'sine (sav) sahabilik yapmaları ve ona yardım etmeleri için razı olduğu kişilerden daha adaletli hiç kimse yoktur. Bundan daha üstün ve tezkiye, (Allah'ın onlardan razı olmasından) daha tam adaletli sayma yoktur."[9]

Nevevi şöyle der:

"Kendisine itibar edilen kişilerin icmasıyla fitneye karışan veya onların dışındaki sahabenin tümü adaletlidir."[10]

İbn Hacer şöyle der:

"Ehli Sünnet, sahabenin tamamının adaletli oluşunda ittifak etmişlerdir. Bidatçılardan münferit kalanlar dışında buna aykırı düşünen olmamıştır."[11]

c. Hadis rivayet eden herhangi bir sahabinin adalet sıfatına sahip olup olmadığı sorgulanmaz, araştırmaya tabi tutulmaz. Onların dışındaki kimselerin rivayet ettiklerini kabul edebilmek için bu şartı taşıyıp taşımadıkları araştırılabilir, araştırılmalıdır. Çünkü -yukarıda da belirttiğimiz gibi- sahabenin tamamı adaletlidir. Dolayısıyla yeniden araştırmaya gerek yoktur.

Hatib el-Bağdadi şöyle der:

"Rivayet edenle Allah Resûlü arasındaki isnadı muttasıl olan her hadisle amel etmek ricalinin adaletli oluşu sabit oluncaya gerekli olmaz. Hadisin rivayet edenlerin hallerine bakılması icab eder. Ancak Allah Resûlü'nden (sav) merfu olarak hadis aktaran sahabi bunun dışındadır. Çünkü sahabenin adaleti, yüce Kur'an'ın nassında Allah'ın onları adaletini belirtmesi, onlarının temiz olduklarını haber etmesi ve onları seçmesiyle sabittir, malumdur."[12]

Şevkani şöyle der:

"Bil ki, öncelikle ravinin adaletini araştırmanın gerekli olmasıyla ilgili zikrettiklerimiz, sahabe dışındaki raviler içindir. Sahabe hakkında böyle bir araştırma yapılmaz. Çünkü onlar hakkında asıl olan, adaletli olmalarıdır. Dolayısıyla rivayet ettikleri, onların durumlarına dair bir araştırma yapmaksızın kabul edilir. İbni Hacib bu görüşü çoğunluğa ait olarak aktarmıştır. Kadı 'bu selefin ve cumhuru halefin görüşüdür' demiştir. Cüveyni ise bunun icmayla sabit olduğunu belirtmiştir. Bu görüşün dayanağı, Kitap ve Sünnette varid olan umumi olup onların adaletli oluşunu gerektiren delillerdir."[13]

En baştan tüm sahabilerin adaletlerini araştırmak bu konuda varid olan nasları yok sayarak adım atmaktır.

6. Sahabeye Yöneltilen Tenkitler, Dr. Mehmet Efendioğlu, s. 35; Mine'n Nebiy ile'l Buhârî, s. 47; Adâletu's Sahabe inde'l Muslimîn, s. 39-54; es-Sahâbetu Kulluhum Udûlun Bilâ İstisnâ, s. 11
7. Mine'n Nebiy ile'l Buhârî, s. 51
8. Mukaddimetu İbni's Salâh, s. 398 (39. Bölüm)
9. El-İstiâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, 1/1-2
10. Et-Takrîb ve't Teysîr, s. 92
11. El-İsâbe fî Temyîzi's Sahâbe, 1/133
12. El-Kifâye fî İlmi'r Rivâye, s. 46
13. İrşâdu'l Fuhûl, 1/185

Ayrıca iyi ve doğru kasıt sahiplerinin yapacağı bir iş değildir.

Ebû Zur'a Er-Râzî (rh) şöyle der:

"Eğer Allah Resûlü'nün (sav) ashabından birini ayıplayıp duran herhangi birini görürsen bil ki o zındıktır. Zira Allah Resûlü (sav) bizim yanımızda haktır. Kur'an haktır. Getirdiği şeyler de haktır. Bütün bunları bizlere ileten ise hiç şüphesiz sahabedir. Bu zındıklar Kur'an ve Sünneti yok etmek amacıyla bizim şahitlerimizi (sahabeyi) cerh etmek istiyorlar. Öyleyse onları cerh etmek daha evladır, onlar zındıktır."[14]

d. Sahabinin adaletli oluşu, onları masum, kusursuz ve günahsız kabul etmek demek değildir. Sahabilerden günah işleyen veya hata yapanlar olmuştur. Ancak;

– Günahları/Hataları arasında kendilerini İslam dairesinden çıkaran şirk, küfür veya büyük bir cürüm olan Allah Resûlü (sav) adına yalan uydurma bulunmamaktadır.

– Ayrıca günahlarından tevbe etmiş, ısrar etmemişlerdir.

Abdullah ibni Mes'ûd'dan rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

"Günahtan tevbe eden hiç günah işlememiş gibidir."[15]

Bizim vazifemiz onların günahları/hataları ile rivayetlerini birbirinden ayrı değerlendirmek, hataları için Allah'tan istiğfar talebinde bulunmak, sabit rivayetlerini de kabul etmektir.

"(Muhacir ve Ensar'dan) sonra gelenler derler ki: 'Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş kardeşlerimizi bağışla ve kalplerimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, (şefkatli olan) Raûf ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'sin.' "[16]

– Bazı hataları da içtihada dayalıdır, ki bunda isabet eden iki, isabet etmeyen bir ecir alır.

Amr ibni'l Âs'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bir hâkim içtihad ettiğinde isabet ederse iki ecir alır. İçtihad eder ve sonra hata ederse bir ecir alır."[17]

İmam Şafii şöyle der:

"Adaletli kişi günahı olmayan olsaydı adaletli hiçkimse bulamazdık. Her günahkâr da adaletli olsaydı cerh edilmiş/eleştirilmiş hiç kimse bulamazdık. Haliyle adaletli kişi büyük günahlardan uzak duran, iyi yönleri kötü yönlerinden daha fazla olan kişidir."[18]

14. El-Kifâye fî İlmi'r Rivâye, Hatîb el-Bağdâdî, s. 49
15. İbni Mace, 4250
16. 59/Haşr, 10
17. Buhari, 7352; Muslim, 1716
18. Er-Ravdu'l Bâsim fi'z Zebbi an Sünneti Ebi'l Kâsım, 1/ 55

El-Ebyârî El-Malikî şöyle der:

"Onların adaletli oluşlarından kasıt, onlar için ismet sıfatının sabit olması ve masiyet işlemelerinin imkânsız oluşu demek değildir. Onların adaletli olmalarından kasıt, adalet sebeplerini araştırmak ve tezkiye incelemeleri yapmak yükünün altına girmeksizin rivayetlerini kabul etmektir."[19]

İbni Teymiyye şöyle der:

"Sahabenin bazılarından kusurlar sadır olabilir. Onların günahları olabilir. Onlar masum değildir. Ancak bile bile yalan söylemezler. Onlardan biri, bile bile Nebi (sav) adına yalan bir şey aktaracak olsaydı Allah mutlaka onun gizli halini açığa çıkarırdı."[20]

İbni Kayyim şöyle der:

"Bununla beraber, adalet denilecek şey hususunda hataya düşülerek, adalet ile günahı olmayan kişinin kast edildiği zannedilmiştir. Ancak durum böyle değildir. Aksine böyle bir kimse, din hususunda adaletli ve güvenilir bir kişidir. İşlediğinden dolayı Allah'a tevbe etmeyi gerektiren fiilleri yapmış olsa dahi. Şüphesiz ki bu, imana ve Allah'ın velisi olmaya aykırı olmadığı gibi adalete de aykırı değildir."[21]

* * *

Bir sonraki dergi sayımızda buluşmak duası ile...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

19. İrşâdu'l Fuhûl, 1/188
20. Minhâcu's Sunneti'n Nebeviyye, 2/ 456 (özetle)
21 Saadet Yurdunun Anahtarı (Miftâhu Dâri's Saâde), 1/388

AĞLAMAK SALİH BİR AMELDİR

Emre ACAR

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

"Şimdi siz, bu söze (Kur'ân'a) mı şaşırıyorsunuz? (Onun haberleri karşısında) gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz, öyle mi?"[1]

"Öyleyse kazandıkları (günahlara) karşılık az gülüp, çok ağlasınlar."[2]

"Yüzleri üzerine secdeye kapanır, ağlarlar ve onların huşularını arttırır."[3]

"Ne gök ne de yer ağladı onlar için ve onlara mühlet de verilmedi."[4]

Resûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah korkusuyla ağlayan bir adam, sağılmış süt çıktığı yere geri dönmedikçe cehenneme girmez. Allah yolunda cihatta bulaşan toz ile cehennemin dumanı bir araya gelmez."[5]

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yedi sınıf insan vardır ki Allah onları hiçbir gölgenin olmadığı günde (mahşer meydanında) kendi gölgesinde gölgelendirecektir. Adil imam/yönetici, Allah'a ibadetle yetişen genç, kalbi mescidlere bağlı olan adam, birbirlerini Allah için seven, O'nun rızası için bir araya gelip O'nun için ayrılan iki adam, soylu ve güzel bir kadın kendisini (zinaya) davet ettiğinde, 'Ben Allah'tan korkarım.' diyerek (onu reddeden) adam, sağ elinin verdiğinden sol elinin haberi olmayacak kadar gizlice sadaka veren kişi **ve yalnız başına Allah'ı zikredip gözleri yaşla dolan kimse.**"[6]

Enes'ten (ra) rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir:

"Resûlullah bize bir hutbe verdi ki onun gibisini daha önce duymamıştım.

Dedi ki: **'Benim bildiğimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız.'**

Bunun üzerine Resûlullah'ın ashabı başlarını örttü ve hıçkıra hıçkıra ağladı."[7]

1. 53/Necm, 59-60
2. 9/Tevbe, 82
3. 17/İsrâ, 109
4. 44/Duhân, 29
5. Tirmizi, 1633
6. Buhari, 600
7. Buhari, 4621

Gözyaşı salih amelse ve her birimizin buna ihtiyacı varsa neden ağlayamıyoruz? Gözyaşlarımız neden akmıyor? Kendimizi günahsız mı görüyoruz? Ateşin bizleri yakmayacağından emin mi olduk? Cennetlik olduğumuza dair Allah katından bir delil mi geldi? Neden ateşe karşı, çetin olan Hesap Günü'ne karşı bu kadar rahatız?

Kıymetli Kardeşim,

Yukarıdaki naslardan anladığımız üzere Allah (cc) korkusundan dolayı gözyaşı dökmek salih amellerdendir. Bu, aynı zamanda müminlerin özelliklerindendir. Ancak birçoğumuz bunun salih amel olduğunun farkında bile değiliz. Ağlamak bir tarafa, bunu kadın ve çocuğun işi olarak gören, sadece ölülerin arkasından veya üzücü olaylar karşısında ağlayan bir toplumuz ne yazık ki.

Oysaki kalbimizi kirleten günahlardan arınmak için, cehennem ateşinden azat edilmek için, Rabbimizin (cc) emirleri ve yasakları karşısında katılaşmış kalplerimizin yumuşaması için, terazilerin kurulduğu o mahşer gününde hesabımızın kolaylaşması için gözyaşlarına ne kadar da ihtiyacımız var.

Gözyaşı salih amelse ve her birimizin buna ihtiyacı varsa neden ağlayamıyoruz? Gözyaşlarımız neden akmıyor? Kendimizi günahsız mı görüyoruz? Ateşin bizleri yakmayacağından emin mi olduk? Cennetlik olduğumuza dair Allah (cc) katından bir delil mi geldi? Neden ateşe karşı, çetin olan Hesap Günü'ne karşı bu kadar rahatız?

"Şimdi siz, bu söze (Kur'ân'a) mı şaşırıyorsunuz? (Onun haberleri karşısında) gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz, öyle mi?" [8]

"Benim bildiğimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız." [9]

Aziz Kardeşim,

Allah Resûlü'nün (sav) hayatına baktığımızda cennetlik olmasına rağmen Kur'ân'daki azap ve hesap ayetleri karşısında gözyaşı döktüğünü, Rabbinden (cc) bağışlanma dilediğini görürüz. O'nun rahmetine sığınır; kalbini korku, gözünü yaş bürürdü.

İbni Mes'ûd'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah, 'Bana Kur'ân oku.' dedi.

Ben de, 'Ey Allah'ın Resûlü, sana indirilmiş olduğu hâlde ben sana Kur'ân mı okuyacağım?' dedim.

Resûlullah, 'Ben Kur'ân'ı başkasından dinlemeyi seviyorum.' dedi.

Ben de Nisâ Suresi'ni okumaya başladım.

'Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz, seni de bunların üzerine şahit olarak getirdiğimizde onların hâli nice olur?' [10] ayetine gelince bana, 'Şimdilik bu kadar yeter.' dedi. Bir de baktım ki gözlerinden yaşlar akıyor." [11]

Resûlullah'ı (sav) örnek alan sahabeye bakalım, aynı ameli onlarda da görmekte; Hesap Günü'nü, cehennemi ve azabını hatırladıklarında dünya fitnesi karşısında imtihanı kaybetme korkusuyla ağladıklarına şahitlik etmekteyiz.

Abdurrahman ibni Avf'ın oğlu İbrâhîm'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Oruç tuttuğu bir gün önüne (iftar) yemeği getirildi ve o şöyle dedi: 'Mus'âb ibni Umeyr şehit edildiğinde, ki o benden hayırlıdır, onu kefenleyecek bir cübbeden başka bir şey yoktu. Onunla başı örtüldüğünde ayakları açıkta kalıyor, ayakları örtüldüğünde ise başı açıkta kalıyordu. Sonraları dünya önümüze serildi (veya şöyle dedi: 'Dünyadan bize bol imkânlar verildi.'). Öyle ki iyiliklerimizin karşılığının (dünyadayken) peşinen verilmiş olmasından korkuyoruz.'

Sonra da ağlamaya başladı ve yemeği bıraktı, (iftar etmedi)." [12]

Resûlullah'ı (sav) ve sahabesini (r.anhum) ağlatan, kalplerinin incelikleri ve Allah'a karşı haşyetlerinin olmasıydı. Bugün gözyaşımızın akmaması ise kalbimizin katılaşması ve Allah korkusunun azalmasındandır. Bundan da ancak günahlardan temizlenerek, uzak durarak kurtulabiliriz. İşte o zaman kalbimiz incelecektir. Hesap Günü ve cehennem azapları hakkındaki ayetler bizleri derinden etkileyecek, haşyetimizi arttıracaktır.

Bununla beraber çok gülmeme çabası içerisinde olmalıyız. Gülmek her ne kadar insana mutluluk, huzur katsa da her şeyin fazlası zarardır. Çok gülmek, kalbi katılaştırır, insanın değerini düşürür, ciddiyet ve ağırbaşlılığı kaybettirir.

Ne acıdır ki bugün en büyük problemimiz budur. Ortamları neşelendirmek, insanları güldürmek için on takla atılıyor, şekilden şekle giriliyor, olmayan şeyler aktarılarak yalana başvuruluyor. İşte bizlerin çok gülüp az ağlaması cehaletimizdendir. Kur'ân'ı hakkıyla okuyup Rabbimizin büyüklüğünü idrak etsek, hesabın çetinliğini ve cehennem azaplarının dehşetini fehmetsek elbette ki az güler, çok ağlardık.

Rabbimiz; bizleri ahireti düşünmeyen, ona hazırlık yapmayan, kalbi katılaşmış bedbaht kullar olmaktan korusun. Korktuklarımızdan emin kılsın, umduklarımıza eriştirsin. Bizlere rahmetiyle muamele etsin. Allahumme âmin.

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme duası ile...

8. 53/Necm, 59-60
9. Buhari, 4621
10. 4/Nisâ, 41
11. Buhari, 4582
12. Buhari, 1274

Ömer AKDUMAN

İMAN KARDEŞLİĞİ

Enes ibni Mâlik'ten (ra) rivayet edilidğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bir kimse kendisi için sevdiğini kardeşi için de sevmediği sürece iman etmiş olmaz."[1]

İslam, inananlar arasındaki sarsılmaz bağı kardeşlik üzerinden kurmuştur. "Müminler ancak kardeşlerdir."[2] ayeti bir taraftan küfür ehli ile aramızda inanç bağı olarak kardeşlik olmayacağını vurgularken diğer yandan biz müminleri birbirimize iman bağı ile bağlıyor. Öyle bağlıyor ki, inanca bir halel gelmediği sürece bir daha bozulmasını, yıpranmasını istemeyecek biçimde bu bağı birleştiriyor. Bu kardeşliği, İslam halkasına girmemizle bizlere bahşeden Allah (cc), bunu geliştirip ilerletmemizi, güzelleştirmemizi de emrediyor. Allah'ın ipi olan Kur'ân'a kardeşler olarak hep birlikte sarılmamızı, Allah'a kulluğumuzu hep birlikte sunmamızı, dularımızı beraber ve birbirimize etmemizi istiyor. Bunun ötesinde kendimiz için sevdiğimiz ve istediğimiz her şeyi kardeşlerimiz için de istememizi; aynı şekilde çekindiğimiz ve sakındığımız şeylerden kardeşlerimiz için de sakınmamızı istiyor.[3]

Kendimiz İçin Sevdiklerimiz

Yaratılışımızdaki tamahkârlık ahlakından dolayı iyi ve güzel olan her şey bizim olsun isteriz. Bu ahlak elbette ki kendi hâline bırakabileceğimiz bir hâl değildir. Biz malı sevebilir ve isteyebiliriz; ancak nefsimizin tamahkâr oluşu haram yolla rızık elde etmeye, başkalarının hakkına girmeye, mala olan sevgimizi Allah'a (cc) olan sevgimizin önüne geçirmeye, mal biriktirmek için verdiğimiz gayreti şer'i sorumluluklarımıza kılıf yapmaya, hele hele dünyalık için verdiğimiz gayreti İslami mücadeleden esirgemeye sebep olamaz. Bir insanda yaratılışı itibarıyla karşı cinse ilgi ve meyil olabilir ve olmalıdır. Olmaması fizyolojik bir probleme işaret eder. Ancak fıtri olan bu meyil, bize helal olmayan kadınlara bakmamızı, onlarla baş başa kalmamızı, onlarla gizli gizli sosyal medya üzerinden yazışmamızı helal kılmaz. Helal olan sadece Allah'ın helal kıldığıdır. Fıtratında olan bu meyli her türlü çirkinlik ve çirkefliği yapmaya kılıf kılan insan kendini kandıran bir yalancıdır.

Kardeşlerimize bize verilmesini istemediğimiz herhangi bir zararı bizim vermememiz alt sınırdır. Başkalarının verdiği zarardan kardeşimizi muhafaza etmenin yanı sıra kendimiz için istediğimiz güzellikleri kardeşlerimiz için istemek imanı tamamlar, kemale erdirir.

1. Buhari, 13; Müslim, 45
2. bk. 49/Hucurât, 10
3. Bu ilkenin daha da ötesi olan isar ahlakına konumuz olmadığı için bu yazımızda değinmeyeceğiz.

İbni Abbas şöyle derdi: 'Allah'ın Kitabı'ndan bir ayeti okurum ve arzu ederim ki bütün insanlar benim ayete dair bildiğim manaları bilseler.'

Bu verdiğimiz iki örnek ve daha fazlası üzerinden şunu söyleyebiliriz ki; bir mümin, İslam'ın meşru kıldığı herhangi bir güzelliği ve hayrı kendi nefsi için talep edebilir. Bu talep; dünyaya ilişkin ise daha kanaatkâr olmak, ahiret içinse âdeta yarışırcasına çalışmak ve tamahkâr olmak gerekir. Ahiret yurduna ilişkin amelleri emreden Allah (cc) yarışmamızı, âdeta koşarcasına harekete geçmemizi emreder.[4]

İncelediğimiz hadise dönecek olursak; Allah Resûlü (sav) kendimiz için isteyebildiğimiz her şeyi kardeşlerimiz için de istememizi emrediyor. Kendimiz için ilim istiyorsak kardeşlerimiz için de istemeliyiz. Kendimiz için temiz ve bol rızık kapıları talep ediyor; salih bir eş, göz aydınlığı evlatlar, imanda sebat, takva, istikamet, cennet… arzuluyorsak aynısını kardeşlerimiz için de talep etmeli, onlar için de istemeliyiz. Bu, imanın kemalidir, müminin ulaşması gereken nihai noktadır.

Allah Resûlü bize daha genel manada "Kendimiz için istediğimiz her şeyi kardeşlerimiz için de istememizi" emrediyor diyebiliriz. Zira hadisin mefhum-u muhalifi (genel mananın tam aksi) buna işaret ediyor. Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki gıybetimizin yapılmasını, kardeşlerimiz ile aramızın bozulması için sözlerimizin taşınmasını, bize iftira atılmasını, hakkımızda olmayan şeylerin hakikatmiş gibi dillendirilmesini istemeyiz. Yine hatalarımızın araştırılmasını, ihtimalli davranışlarımıza kötü ve insafsızca zanla yaklaşılmasını, muhtaç durumdayken yardımsız bırakılmayı, bize kötü sözler söylenmesini, ticarette aldatılmayı, komşulukta rahatsız edilmeyi istemeyiz. İstemediğimiz tüm bu durumlardan kardeşlerimizi de emin kılmak ve uzak tutmak için gayret etmeliyiz. Bu zararları kendimizin vermesi söz konusu olmadığı gibi verenlere de uygun bir şekilde yaklaşarak -gücümüz nispetinde- mani olmalıyız. Kardeşlerimize bize verilmesini istemediğimiz herhangi bir zararı bizim vermememiz alt sınırdır. Başkalarının verdiği zarardan kardeşimizi muhafaza etmenin yanı sıra kendimiz için istediğimiz güzellikleri kardeşlerimiz için istemek imanı tamamlar, kemale erdirir. Kardeşlerimize zarar vermememizin en asgari sınır olduğuna dair şu hadise bakabiliriz:

Ebû Zerr'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben Allah Resûlü'ne (sav), 'Ey Allah'ın Resûlü, en faziletli amel hangisidir?' diye sordum.

Allah Resûlü (sav), 'Allah'a iman etmek ve onun yolunda cihad etmektir.' buyurdu.

'Peki, hangi köleyi azat etmek daha iyidir?' diye sordum.

'En pahalı ve ehlinin yanında en değerli olanı.' buyurdu.

'Ey Allah'ın Resûlü, ben bunu yapamazsam?' dedim.

'O zaman meslek sahibi birine yardım edersin veya elinden bir iş gelmeyen beceriksiz birinin bir işini yaparsın.' buyurdu.

'Peki, ey Allah'ın Resûlü, saydığın bazı amellerde zayıf kalırsam ne yapayım?' diye sordu.

'Şerrini insanlardan uzak tut. Bu, senin kendi nefsine verdiğin bir sadakadır.' buyurdu."[5]

Müminler arasındaki kardeşlik sadece güzel şeyleri birbirleri için istemeleri ve kötü şeyleri istememeleriyle sınırlandırılamaz elbette ki. Allah Resûlü (sav) müminlerin acılarını, keder ve dertlerini paylaştıklarını; eza ve cefa veren durumlarda birbirlerine karşı duyarlı davrandıklarını anlatır. Bu bir manada bir haberken diğer taraftan Allah Resûlü'nün (sav) ümmetinden bu konuda eksik kalmış müminlere yönelik bir irşad ve yönlendirmedir. Hadiste şöyle buyurulur:

Nu'mân ibni Beşîr'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Birbirlerine merhamet, şefkat ve sevgi konusunda müminler bir vücut gibidir. Vücudun bir organı rahatsız olursa diğer organlar uyumadan, hararetle birbirlerini ona çağırırlar."[6]

Köklü Çözüm

Bir mümin kendisi için sevdiği şeyleri kardeşleri için de istemeye ve sevmeye başladığı vakit, sadece bir meseleyi değil birçok meseleyi çözer. Hased, ahlaki bir hastalık olmasının yanında Allah'ın kullarına pay ettiği fazlını kabul etmemektir ve bir manada kadere itirazdır. Kendisi için istediklerini kardeşleri için de istemeye başlayan mümin hased problemini kökten çözer. Kin; kardeşliği bitiren, tüketen bir hastalıktır. Kardeşimizin bir yanlış davranışı veya sözü nedeniyle ona kinlenmek yerine kardeşimizi kendi nefsimiz gibi görmeye başladığımızda sorun hallolacaktır. Kibir; büyüklenmeye layık olmadığı hâlde insanın büyüklenmesi, bir taraftan kardeşlerini aşağılarken diğer taraftan kendisini yükseklerde görüp tepeden bakmasıdır. Kardeşliğimizi zedeleyen bu tehlikeli virüsü temizlemek zorunludur. Kendisi için küçümsenip yukarı-

4. 2/Bakara, 148; 3/Âl-i İmran, 200; 23/Mü'minûn, 61; 35/Fâtır, 32

5. Buhari, 2518; Müslim, 84
6. Buhari, 6011; Müslim, 2586

dan bakılmayı sevmeyen nefsimiz, başkası için de bunu istediğinde sorun çözülmüş olacaktır. Başka örneklerle genişletmek mümkündür ama burada şunu belirtelim: bugün bir ahlaki erdem olarak anlatılan empatiyi ve hatta daha ötesini bize Allah Resûlü anlatmıştır. Allah Resûlü'nün hayatını ve hadislerini gereği gibi okuyacak olsak şu ân ihtiyaç duyduğumuz pek çok bilgi kaynağına gereksinim kalmayacaktır.

Ebû Zerr'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ey Ebâ Zerr! Ben seni zayıf biri olarak görüyorum. **Kendi nefsim için istediğim şeyi senin için de istiyorum.** İki kişinin dahi başında yönetici olma ve yetimin malı hususunda sorumluluk almayı üstlenme!"[7]

Muhammed ibni Vasi' kendisine ait olan bir merkebi satışa çıkardı. Bir adam, "Bu merkebi bana uygun görüyor musun?" diye sordu. Muhammed, "Eğer uygun görmeseydim satmazdım." diye cevap verdi. Kendisi için razı olmadığı şeye kardeşi için de razı olmadı.[8]

"İbni Abbas şöyle derdi: 'Allah'ın Kitabı'ndan bir ayeti okurum ve arzu ederim ki bütün insanlar benim ayete dair bildiğim manaları bilseler.'

Şafiî şöyle derdi: 'İnsanlar bu ilmi öğrensinler de bana bu ilimden hiçbir şey nispet edilmesin diye arzu ettim.' "[9]

Yukarıda bahsettiğimiz, ulaşılması zor ama bir o kadar mübarek menzil şu ayette anlatılmaktadır:

"İşte (bu) ahiret yurdudur. Biz, onu yeryüzünde üstünlük taslamayan ve bozgunculuk istemeyenlere veririz. (Güzel) akıbet muttakilerindir."[10]

İman Etmiş Olmaz

Allah Resûlü kardeşliğe ilişkin bir konumdan bahsetti: kendimiz için sevdiklerimizi kardeşlerimiz için de sevmek. Allah Resûlü'nün ifadesi "Kendisi için sevdiğini kardeşi için sevmeyenin iman etmiş olmayacağı" şeklinde. Peki, bu insan kâfir mi olur?

Kur'ân ve Sünnette bazı amelleri yapan insanların iman etmiş olmayacağı, bazı davranışlara sahip olan insanların "bizden" olmayacağı zikrediliyor. Bunlardan bazısına baktığımızda imanı nefyedilen insana kâfir hükmü verilmiş ve süreç bu hüküm üzerinden devam etmiştir. Bazen de bazı durumlarda imanı olumsuzlayan İslam, o yasaklanmış fiili işleyen insanlara kâfir muamelesi yapmamış, bilakis o kimseyi mümin olarak kabul etmiştir.

Ehl-i Sünnet'in yanında iman üç kısımdır:

İmanın Aslı: Kişide mutlaka bulunması gereken, bulunmadığında insanı iman dairesinden çıkaran asıllar.

7. Müslim, 1826
8. bk. Câmiu'l Ulûm ve'l Hikem, 1/329
9. bk. age. 1/335
10. 28/Kasas, 83

İmanın Vacibi: Müminde bulunması gereken, bulunmadığı vakit iman dairesinden çıkarmasa da imanı zayıflatan ve sarsan vacipler.

İmanın Kemali: Müminde bulunması gereken, bulunduğu vakit imanını tamamlayan, ama bulunmadığı oranda imanı azaltsa da vacipler gibi zayıflatmayan veya asıllar gibi din dışına çıkarmayan kemaller.

Allah Resûlü (sav) hadiste kardeşi için istediğini kendisi için istemeyen kimsenin iman etmiş olmayacağını söyledi. Burada kastedilen, kişinin kendisi için istediklerini kardeşi için istemesi, kendisi için hoş görmediklerini kardeşi için de hoş görmemesi, vacip olan iman hasletlerine dâhildir. Bu özelliği kaybedenin imanı eksilmiştir.[11]

Enes ibni Mâlik'in rivayet ettiği şu hadis de bu manayı destekler:

"Kul, kendisi için sevdiği hayırları kardeşleri için de sevmedikçe imanın hakikatine ulaşamaz."[12]

11. bk. age. 1/327
12. Sahîhu İbni Hibbân, 235

“Süfyân es-Sevrî anlatır ve der ki: ‘Kul gizliden bir amel işler de şeytan o ameli söyletinceye kadar o adamın peşini bırakmaz. Adam o amelden bahsedince artık gizlilik divanından aleniyet divanına geçer.’ ”[1]

1. Şeytanın Hileleri, İbnul Cevzi, Polen Yayınları, s. 190

CENNET ÇAĞRISINA KOŞAN SAHABİ: UMEYR İBNU'L HUMAM

Salim KANDEMİR

عُمَيْرُ بْنُ الْحُمَام Umeyr ibnu'l Humam ibni'l Cemuh ibni Zeyd ibni Haram ibni Kab el-Ensârî

İnsan, yaşam ve ölüm arasında sürekli bir yöne doğru seyretmektedir. Hayattaki güzellikleri elde etmek için hep çaba sarf eder. Bu bazen ahiret için baki olan güzellikler olur, bazen de dünya için fani olan güzellikler. Kişi inancı doğrultusunda tercihlerini yapar.

Bazı insanlar vardır ki yönleri batıla doğru olmuştur. Beyhude işlerin peşinde ömür tüketmişlerdir. Onlar için dünya ânlık hazlardan ibarettir. Bazı insanlar da vardır ki hakka doğru yönelmiş ve ömrünü onurlu amaçlara ulaşmak için harcamıştır. İşte Allah (cc) müminlerin daima hayırlarda yarışmalarını ister.

"Herkesin yöneldiği bir yönü/kıblesi mutlaka vardır. (Öyleyse) hayırlarda yarışın."[1]

Sahabeye baktığımız zaman bu emrin mucibince mücadele ettiklerini açıkça görürüz. Nerede bir salih amel varsa orada öne geçmek için var güçleriyle çaba sarf etmişlerdir. Hayırda yarışın en güzel tablosudur onlar. Örneğin Ensâr ile Muhâcir'in yarışını okuruz, örneğin Hazrec ile Evs'in yarışını okuruz, örneğin Ebû Bekir ile Ömer'in (r.anhum) yarışını okuruz... Bu öncü şahsiyetlerin iyiliklere olan hırsları ve bu uğurdaki yarışları biz sonradan gelenleri çoğu zaman hayrete düşürmüştür.

İşte onlardan biridir Umeyr ibnu'l Humam (ra). Ensâr'dan olan Umeyr, faziletli amellerde isimlerini çokça duyduğumuz Hazrec Kabilesi'ndendir. Annesi Nevvar binti Amir'dir. Allah Resûlü'ne (sav) iman edip beyat eden Humeyme bintü'l Humam kız kardeşidir. Allah Resûlü (sav) Umeyr'i, Ubeyde ibnu'l Hâris (ra) ile kardeş kılmıştır. Bedir'de birlikte şehit olmuşlardır.[2]

Umeyr (ra) Medine'de İslam'ı kabul etmiş ve kalan ömrünü İslam yolunda geçirmiştir. Büyük Bedir Savaşı'nda yaptıkları, tarihe ismini övgüyle yazdırmıştır. Bu gazvede Allah Resûlü'nün (sav) nidasını duyunca duraksamadan bu çağrıya yönelmiştir. Allah da (cc) onu bu samimi arzusundan dolayı önce şehadet sonra cennet gibi yüce bir makama taşımıştır.

Sahabeye baktığımız zaman bu emrin mucibince mücadele ettiklerini açıkça görürüz. Nerede bir salih amel varsa orada öne geçmek için var güçleriyle çaba sarf etmişlerdir. Hayırda yarışın en güzel tablosudur onlar. Örneğin Ensâr ile Muhâcir'in yarışını okuruz, örneğin Hazrec ile Evs'in yarışını okuruz, örneğin Ebû Bekir ile Ömer'in yarışını okuruz... Bu öncü şahsiyetlerin iyiliklere olan hırsları ve bu uğurdaki yarışları biz sonrakileri çoğu zaman hayrete düşürmüştür. İşte onlardan biridir Umeyr ibnu'l Humam.

1. bk. 2/Bakara, 148
2. bk. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbni Sa'd, Daru Sadır, 3/565; El-İsâbe fi Temyizi's Sahabe, İbni Hacer El-Askalânî, Daru'l Kutubi'l İlmiyye, 4/594

Umeyr cennet çağrısını duyduğu ânda harekete geçiyor. Bir avuç hurmayı yiyecek kadar vakti dahi dünyada kalmak için fazla buluyor ve elindeki hurmaları atıp şehadete koşuyor. Şiirler okuyarak ölüme kucak açıyor.

Genişliği Yerle Gök Arası Kadar Olan Cennetlere Koşun!

Allah Resûlü (sav) Medine'ye hicret edip orada temkin bulduktan sonra çevre beldelerden haberdar olmak ve oraları kontrol altına almak için küçük seriyeler düzenlemeye başlamıştı. Bu esnada Kureyş'in ticaret kervanlarını da vurmak istiyordu. Çünkü bu faaliyette başarılı olursa ciddi bir maddi gelir elde edeceği gibi Kureyş'e de büyük bir iktisadi darbe vurabilirdi.

Nebi (sav) hicretin ikinci yılında Ebû Sufyan'ın kontrolündeki Kureyş kervanının Şam'a doğru harekete geçtiği haberini aldı. Ashabına yöneldi ve "İşte Kureyş kervanı! Onların mallarıyla dolu. Ona doğru sefere çıkın. Umulur ki Allah size ganimet verir..."[3] dedi. Sonra kervana doğru yola çıktı. Savaş olacağını ummuyordu. Bu yüzden kimseyi zorlamayıp sadece gönüllü kimselerle oraya gitti.

Müminlerin üzerine doğru geldiğini öğrenen Ebû Sufyân, Mekke'ye kervan sahiplerine mallarını korumaları için haber yolladı. Kureyş, adamlarını toplayarak bir ordu hazırlayıp Ebû Sufyân'a destek olması için gönderdi. Sonra Ebû Sufyân kervanı başka yollardan götürerek kurtardı. Müminler kervanı kaçırmışlardı. Ebû Sufyân da Kureyş'e geri dönmelerini söyledi. Ortada savaş için bir sebep kalmadı. Ancak onlar kibirlenerek, çalım satarak, insanlara gösteriş yaparak Allah'ın (cc) yolundan alıkoymak ve müminlerle savaşmak için Bedir'e doğru geldiler.

Allah Resûlü (sav) savaştan başka bir yolun kalmadığını anladı. Durumu ashabıyla istişare etmek ve onların da görüşlerini almak istedi.

Muhâcirlerden Mikdâd ibni Amr (ra), "Ey Allah'ın Resûlü! Allah'ın sana gösterdiği yolda yürü, şüphesiz ki biz seninle beraberiz. Allah'a yemin olsun ki biz Ben-i İsrail'in Mûsâ'ya dediği gibi 'Sen ve Rabbin gidin savaşın. Biz burada bekliyoruz.' demeyiz. Bilakis biz 'Sen ve Rabbin gidin savaşın, muhakkak ki bizler de sizinle birlikte savaşacağız.' deriz. Seni hakla gönderen Allah'a yemin olsun ki bizleri Berku'l Ğımad'a kadar yürütsen bizler de düşmanlarına karşı galip oluncaya kadar seninle birlikte mücadele ederiz." dedi.

3. bk. Es-Sîretü'n-Nebeviyye, İbni Hişâm, Mektebetu ve Matbuatu Mustafa, 1/607

Allah Resûlü (sav) Muhâcirlerin zaten kendisiyle birlikte olduğunu ve son nefeslerine kadar kendisine yardım edeceklerini biliyordu. Ensâr hem sayı hem güç bakımından daha üstün olduğu için ve ayrıca onlarla sadece Medine'de kendisini koruma adına sözleştiği için özellikle Ensâr'ın desteğini almak istiyordu. Sorularına devam edince artık sözü Ensâr'ın liderlerinden Sa'd ibni Muâz (ra) aldı.

"Vallahi, sanki sen bizi kastediyorsun, ey Allah'ın Resûlü! dedi. Resûlullah, evet diye cevap verdi. Sad, biz sana iman ettik. Seni tasdik ettik. Getirdiğin kitabın hak olduğuna şahitlik ettik. Bu hususta dinleyip itaat etmek üzere sana söz verdik anlaşma yaptık. Ey Allah'ın Resûlü! İstediğin yere yürü. Şüphesiz ki bizler seninle beraberiz. Seni hak ile gönderen Allah'a yemin olsun ki bize şu denizi göstersen ve sen de denize dalsan biz de seninle beraber o denize dalarız. Bizden hiçbir kimse bundan geri kalmaz. Biz yarın düşmanımızla karşılaşmaktan da korkmuyoruz. Biz savaşta sabırlıyız. Düşmanla karşılaştığımızda sözümüze sadığız. Umulur ki Allah senin yüzünü ağartacak davranışlarda bulunmayı bize nasip eder. Allah'ın bereketiyle bizimle yürü! dedi."[4]

Allah Resûlü (sav) ashabının bu güzel sözlerini duyduktan sonra onların birlikteliğiyle Bedir'e doğru yürüdü. Ordusunu en uygun yere yerleştirdi ve Rabbine uzunca niyazda bulundu. Sonra iki ordu birbirleriyle karşılaştı. Nebi (sav) ve arkadaşları şiddetli bir savaşa giriştiler. Ashab düşmanla amansızca vuruştu. Allah (cc) onlara yardım etmiş, meleklerle onları desteklemiş, büyük bir zafer bahşetmişti.[5]

Bu savaşta göz kamaştıran fedakârlık ve cesaret dolu sahneler vardı. Bu sahnelerden birini de Umeyr ibnu'l Humam (ra) sergiliyordu.

Enes ibni Mâlik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"...Resûlullah (sav) ve ashabı yola koyuldular. Nihayet müşriklerden önce Bedir'e vardılar. Müşrikler de oraya geldiler. Resûlullah (sav), 'Sizden hiçbir kimse ben onun önünde olmadığım sürece bir şey yapmaya kalkışmasın.' buyurdu. Müşrikler yaklaşınca Resûlullah (sav) 'Genişliği gökler ile yer kadar olan cennete koşuşun.' buyurdu.

(Enes anlatmaya devam ederek) dedi ki: Umeyr ibnu'l Humam el-Ensârî, 'Ey Allah'ın Resûlü! Genişliği gökler ile yer kadar olan cennet mi?' deyince Allah Resûlü, 'Evet.' buyurdu. Umeyr, 'Ah, ah!' dedi. Resûlullah (sav), 'Ah, ah demene seni iten sebep nedir?' buyurdu. Umeyr, 'Hayır, Allah'a yemin olsun ki (olumsuz bir sebepten dolayı demedim) ey Allah'ın Resûlü! Yalnızca o cennet ehlinden olmayı ümit ettiğim için öyle söyledim.' dedi. Resûlullah (sav), 'O hâlde şüphesiz ki sen cennet ehlindensin.' buyurdu.

4. Es-Sîretü'n-Nebeviyye, İbni Hişâm, Mektebetu ve Matbuatu Mustafa, 1/615
5. bk. Es-Sîretü'n-Nebeviyye, İbni Hişâm, Mektebetu ve Matbuatu Mustafa, 1/607-653

(Enes anlatmaya devam ederek) dedi ki: Umeyr ok torbasından birkaç hurma çıkartıp onlardan yemeye başladı. Sonra 'Ben bu hurmalarımı yiyene kadar hayatta kalacak olursam şüphesiz ki o çok uzun bir hayattır!' dedi ve beraberindeki hurmaları fırlattı sonra öldürülünceye kadar onlarla savaştı." [6]

Umeyr (ra) cennet çağrısını duyduğu ânda harekete geçiyor. Bir avuç hurmayı yiyecek kadar vakti dahi dünyada kalmak için fazla buluyor ve elindeki hurmaları atıp şehadete koşuyor. Şiirler okuyarak ölüme kucak açıyor:

"Allah Resûlü (sav), 'Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin olsun ki bugün sabrederek, sevabını ahirette bekleyerek, arkasını dönmeden ileri yönelerek savaşan hiç kimse yoktur ki muhakkak Allah onu cennete koyacaktır.' buyurdu.

Bunun üzerine Ben-i Seleme kabilesinden olan Umeyr ibnu'l Humam, elinde yemekte olduğu hurmalar varken 'Çok güzel, çok güzel! Şüphesiz ki benimle cennete girmem arasında sadece şunların beni öldürmesi var.' dedi. Sonra hurmaları atıp kılıcı eline alıp o kavimle öldürülünceye kadar savaştı. O esnada şöyle diyordu:

Azığın olmadan Allah'a koş

Yalnız takva ve ahiret için yapılan amel ile

Allah için sabrederek cihaddan başka

Tüm azıklar yok olmaya mahkumdur

Takva, iyilik ve doğru yol dışında" [7]

Allah Teala, Umeyr'i İslam'ın ilk savaşında Ensâr'ın ilk şehidi olarak ebedî saadete eriştirdi. [8] Allah Resûlü'nün (sav) mübarek dudaklarından dökülen o yüce müjdeye muvaffak kıldı. Ümit ve korku arasında sunduğu bu yüce ameli cennet yarışında öne geçmesini sağladı. Âdeta şu ayetlerin canlı bir yansımasıydı:

"Şüphesiz ki (o müminler), Rablerine olan saygılarından dolayı (kalpleri) ürperti içinde olanlar, Rablerinin ayetlerine iman edenler, Rablerine (hiçbir şeyi) ortak koşmayanlar, yapmaları gereken (tüm sorumluluklarını) yerine getirmelerine rağmen, Rablerine dönecekleri için (ya kabul edilmezse ya Allah'ın şanına yakışır şekilde yapamamışsam diye) kalpleri titreyenler. İşte bunlar, hayırlarda yarışmakta ve bundan dolayı öne geçmektelerdir." [9]

İşte Umeyr (ra) üzerinden gördüğümüz bu durum ahirete imanın en gerçekçi hâlidir. Önce cenneti duymuş sonra orayı arzulamış sonra oraya girmek için var gücüyle mücadele etmiş. Allah da (cc) onu en üst makamlardan biri olan şehitlik mertebesine eriştirmiş. Bu mertebenin büyüklüğünü anlamak için sadece şu hadis bile yeterlidir:

Mikdâm ibni Ma'dî Kerib'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şehidin, Allah katında altı (ayrıcalıklı) özelliği vardır; Şehit olur olmaz günahları affedilir, cennette gidip kavuşacağı yer kendisine gösterilir. Kabir azabından korunur ve kıyametteki en büyük korkudan güven içindedir. Başına vakar tacı giydirilir. O taç üzerindeki tek bir yakut taşı dünyadan ve içindekilerden daha değerli ve kıymetlidir. Cennetteki iri gözlü yetmiş iki huri ile evlendirilir. Akrabalarından yetmiş kişiye şefaat etmesi için izin verilir." [10]

Bunun yanı sıra Peygamberimiz (sav) Bedir ehli için "İstediğinizi yapın, ey Bedir ehli! Şüphesiz ki Allah, sizi affetmiştir." buyurmuştur. [11] Umeyr Bedir ehlinden ve şehitlerinden olarak ayrı bir affa ve mağfirete mazhar olmuştur.

Ahirete iman dediğimiz kuru bir iddiadan ibaret değildir. Doğruluğu salih amellerle tasdiklenmesi gerekir. Mümin; ahirete, cennete, cehenneme olan inancını amelleriyle ispatlamak zorundadır. Umeyr'in (ra) yaptığı gibi dünyayı bir geçimlilikten öteye geçirmemelidir. Modern hayatın seline kapılmadan, sonucu belli olmayan mecralara kaymadan asıl kudretini ahiret için kullanmalıdır. Yoksa kısa süren lezzetler ve şehvetler geriye pişmanlıktan ve günahtan başka bir şey bırakmayacak. Bunun ötesinde yüce bir gayeye adanmamış yaşam değerli olmayacaktır.

Özellikle bugün… Nübüvvet menheci üzerine bina edilen bir nizamı şiddetle arzuladığımız şu sıralarda biraz daha fazla çalışmalıdır. Amelleri asgari düzeyde kalmamalıdır. Ahireti düşünerek, arkasına cehennemi alıp önüne cenneti koyarak hızla ilerlemelidir. Allah'ın (cc) kendisine açtığı salih amel yolunda tükenmez nimetleri elde etmek için daha çok, daha çok çaba harcamalıdır. Yeri ve zamanı geldiğinde Umeyr (ra) gibi hurmalarını atıp koşmalıdır. Azimle, kararlılıkla, coşkuyla nefes nefese yarışmalıdır. Cennet ipini ancak bu azimle göğüsleyebilir. Şiarımız bellidir:

"Rabbinizden bir bağışlanmaya ve genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun. (O,) muttakiler için hazırlanmıştır." [12]

Selam olsun Umeyr'e. Allah (cc) kendisinden razı olsun…

6. Müslim, 1901
7. El-İstiab fi Ma'rifeti'l Ashab, İbni Abdulber, Daru'l Cil, 3/1214; Usdu'l-Ğabe fi Ma'rifeti's Sahabe, İbnü'l-Esir, Daru'l Kutubi'l İlmiyye, 4/279
8. bk. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbni Sa'd, Daru Sadır, 3/565; El-İstiab fi Ma'rifeti'l Ashab, İbni Abdulber, Daru'l Cil, 3/1214
9. 23/Mu'minûn, 57-61
10. Tirmizi, 1663; İbni Mace, 2799
11. bk. Buhari, 4274; Müslim, 2494
12. 3/Âl-i İmrân, 133

KISSADAN HİSSE

BİR VE SIFIR

Öğrencilerinin mezuniyetini müjdeleyen öğretmen tahtaya büyük bir şekilde “1” yazar.

Bu, der; sizin kişiliğinizdir.

Bir rakamının yanına bir tane “0” koyar.

“Bu, başarıdır.” der.

Başarı kişiliği on kat geliştirir.

Rakamların yanına bir tane daha “0” koyar.

“Bu, tecrübedir.” der. Hayatın içinde kişiliğiniz ve başarınız, tecrübeyle yan yana geldiğinde yüz kat yol aldırır size.

Rakamların yanına bir tane daha “0” koyar.

“Bu, yeteneğinizdir.” der. Başarınız, tecrübe ve yetenekle birleştiğinde bin kat iyi şeyler yapabilirsiniz hayatta.

Sonra

En baştaki “1” rakamını siler.

“Eğer karakteriniz yoksa veya değerlerinizden ödün vermişseniz başarınız, tecrübeniz, yeteneğiniz bir işe yaramaz. Faydasız şeylerde tükenirsiniz.”

OKUMA PARÇASI

Kerem ÇAĞLAR

VAHYE KARŞI HEVA, DİNE KARŞI DİN

Tevhid akidesi, insanı arınma ve yücelme istikametine yönelterek kâinatın yaratıcısıyla olan bağını güçlendirmesini teşvik eder. İnsan için sadece haseb ve nesebi değil, inanç ve değer asaletini önceler. Tevhid akidesi ve sünnet şuuru, insanın dünya hayatında ebedilik arayışıyla salt tüketim ve güç peşinde koşan "hayvanilik" derekesine inmesine izin vermez. İnsana şuursuz bir aygıt, hiçbir amacı olmayan, darmadağınık, tesadüf eseri ve değerlerden yoksun bir varlık olarak değil; şerefli, bilinçli, amaçları olan, kemal yolunda mertebeler katedebilen, etmesi gereken, irade sahibi, estetik ve güzellik vasıflarına haiz bir varlık olarak bakar.

Tevhid ve Sünnet nizamı, toplumu canlı, bilinçli ve dinamik unsurlardan müteşekkil olarak görür. Takva ile fıskı, ıslah ile ifsadı ve yücelik ile aşağılığı birbirinden ayırır. İçerisinde yaşadığımız dünya ve hatta kâinatta hiçbir hareketin amaçsız, neticesiz ve öylesine tesadüfi olmadığı hakikatini öğretir.

İnsanlık tarihi boyunca her daim varlığını sürdürebilmiş yegâne din, tevhid dini olan İslam'dır. Âdem (as) ve kendinden sonraki nesillerin ardından tevhidden sapma şeklinde çok tanrıcı/politeist inançlar ortaya çıkmıştır.

Dinsiz kimse dinlere inanmaz, fakat aynı zamanda Allah (cc) dışında herhangi uydurma bir tanrıya inanabilir. Burada reddettiği şey dindir, dinin zararlardan koruma amaçlı sınırlandırıcılığıyla insanı özgürleştirici karakteridir, dinî disiplindir. Şirk de birçok insanın zannettiğinin aksine aslında dinsizlik değildir. Bilakis farklı isimlendirmeler ve pazarlama taktikleriyle toplumlara fiilen egemen olmuş bir dindir. Bir başka deyişle şirk; sonradan üretilmiş olmakla beraber tevhidin olduğu her yer ve devirde bitiveren, farklı formlara evrilebilen ve kendine kutsal sınıflardan müteşekkil sosyal sistemin çok tanrıcılığa, güce ve kolay yayılma özelliğine dayalı bir dindir.

Modern şirk, bir yönüyle çok tanrıcılığın gereği olarak demokrasideki çok particilik ile oligarşik yapı veya yerleşik hanedanlık düzenini meşrulaştırmak için üretilmiş ve sürekli olarak revize edilen çok katmanlı bir dindir. Böyle bir temel üzerine kurulu sosyal ve siyasal bir sistemin kutsal bir hüviyete bürünmesi/büründürülmesi muhtemel itirazların önünü kapatır ve bu düzenin sürdürülebilirliğini

Peygamberin güvenilir vârisleri olmaları gereken âlimler esas itibarıyla halkın dinî anlayışını şekillendirme ve onları hayatın birçok alanında doğru istikamete kanalize edebilme kapasitesine sahip önderlerdir. Rehber konumundaki Rabbani âlimlerden veya Bel'amî kişiliklerden hangilerinin etkin ve iş başında bulunduğuna dair fikir edinmek için toplumun yöneltildiği istikamete bakmak gerekir.

kolaylaştırır. Günümüzde olduğu gibi eğer Tevhid dini demokratik, oligarşik veya hanedanlığa dayalı düzenin meşrulaştırma aracına dönüştürülürse işte o zaman din "tevhid dini" olmaktan çıkıp şirk dinine dönüşür.

Modern şirk dinlerini tanımak ve doğru anlamak için küfrün gerçek mahiyetini bilmek gerekir. Arapça bir terim olarak küfür, sözlük anlamı itibarıyla ekilen tohumun üzerinin toprakla örtülmesi gibi örtmek manasına gelir. Hakkın üzerinin batıl, ilmin üzerinin cehalet ve adaletin üzerinin zulümle perdelenmesi gibi dinin üzeri de dinsizlikle falan değil, apaçık bir şekilde başka bir dinle örtülmektedir.

Batı'dan ithal edilen kavramlardan kaynaklı karmaşayla küfrün dinsizlikle eş anlamlı olarak kullanılması toplumumuzda da yaygınlaşmıştır. Hâlbuki şer'i ıstılahta küfür, dinsizlik olarak anlamlandırılmamıştır. Zira küfür, bizatihi başlı başına hevadan kaynaklı bir dindir. İslam dışındaki münzel fakat muharref dinler ile diğer beşerî dinlerin her birisi de kendisini hak, diğer dinleri küfür dini olarak görür. Gönderilmiş resûller (as) ilk geldiklerinde öncelikle tahrif edilmiş olan yerleşik dinî yapıyı aslına, yani tevhide dönüştürmek için çaba göstermişlerdir. Resûllerin (as) başlattığı öze dönüş çabalarına karşı direnç geliştiren güç de başka bir din olmuştur.

İslam öncesinde de sonrasında da dine karşı savaşmış olan güç, mutlak olarak yine bir başka din olmuştur. Bu tarihî hakikate istinaden denilebilir ki insanlık tarihi dinler savaşından ibarettir. Ne Moğollar ne Mecûsiler ne Sovyet komünistleri ne Haçlılar ne Siyonistler ne de bunların günümüzdeki yerli marabaları güncel anlamda İslam ümmetiyle hiçbir zaman dinsizlik adına savaşmamışlardır. Öyle ki bunların çoğu özellikle İslam'a karşı savaşlarında "kutsal savaş, şehit" gibi dinî sıfatlar kullanmış ve hâlen kullanmaya devam etmektelerdir.

Eğer bir şey içgüdüsel olarak devam ediyor ve mütemadiyen her yerde artarak yayılıyorsa o, fıtridir. Bu durum kulluğun/tapınmanın fıtri ve içgüdüsel, yani doğal bir şey olduğunu gösterir. Kur'ân-ı Kerim'den ve yazılı tarihten öğrendiğimize göre insanlık tarihinin hiçbir döneminde hiçbir toplumun tevhid üzere olmadan veya Allah (cc) dışında başka tanrılara tapmadan yaşadığı görülmemiştir.

Kulluk/Tapınma duygusu esasen ferdin tevhide yönelmesine ve kâinat ile ona hâkim olan sınırsız kudreti tanımasına vesile olur. Kulluk/Tapınma duygusu tevhid dini sayesinde tarihte insanlığın birliği; soyların, sınıfların, ailelerin ve kişilerin eşitliği ile adaletin, hukukun ve değerlerin üstünlüğü olarak tecelli eder. Diğer taraftan aynı dinî duygu, tarihteki varlığını şirk boyutuyla da devam ettirmiştir. Şirk dini, tevhid dininin karşısına en büyük güç olarak çıkmış, onun yerleşip yayılmasına engel olmaya çalışmıştır.

Tevhid ve Sünnet nizamının en başta gelen özelliklerinden biri, net ve taviz kabul etmez karakteridir. Tevhidin karşısında konumlanmış şirk dinlerinin ortak özelliği ise çıkarcılık, meşru olmayan bir şeyi kitabına uydurmak, savsaklanan asli işler için bahaneler üretmek ve yasa dışı olanı hile-i şer'iyyeyle meşrulaştırmaya çalışmaktır.

Net ve nezih tevhid dini, Müslimlerin genel anlamda hayata ve hayatın maddi, manevi ve sosyal yönlerine yapıcı, olumlu ve Rabbani endişelerle eleştirel bir bakış açısı kazandırır. Tevhid ve Sünnet nizamında mevcut durumun tevili olmaz. Oldu bittilere dinî meşruiyet kazandırma çabasında bulunulmaz ve bu türden girişimlere kayıtsız kalınmaz.

Tarihte Tevhid Bozguncuları

Her biri kendi döneminin en büyük devrimcisi olan peygamberlerin mücadelesi de zulüm altındaki muztazafların başta itikadi olmak üzere ahlaki, fikrî ve iktisadi açıdan batıla yöneltilmesini ve sömürülmesini meşrulaştırarak devrin tağutunu kollayan şirk dinine karşı olmuştur.

Peygamberin (sav) güvenilir vârisleri olmaları gereken âlimler esas itibarıyla halkın dinî anlayışını şekillendirme ve onları hayatın birçok alanında doğru istikamete kanalize edebilme kapasitesine sahip önderlerdir. Rehber konumundaki Rabbani âlimlerden veya Bel'amî kişiliklerden kimlerin etkin ve iş başında bulunduğuna dair fikir edinmek için toplumun yöneltildiği istikamete bakmak gerekir.

Samiri ve Bel'am ibni Baura, Mûsâ'nın (as) öğrettiği tevhid dininin süreç içerisinde şirke evrilip dönüşmesine önderlik etmişlerdir. Mûsâ (as), Firavun'a karşı verdiği büyük bir mücadelenin sonunda ve aralarında bulunan etkili bazı odaklara rağmen kavmini şirkten uzaklaştırıp tevhidle tanıştırdıktan sonra Samiri, onun Tur Dağı'na çıkışını fırsat bilerek yaptığı altın buzağı ile halkı tekrar buzağıya tapmaya/putperestliğe teşvik etmiştir.

İsrailoğulları Allah'ı (cc) bırakıp yeniden paganizme dönsün diye altından buzağı heykeli yapan Samiri ateist veya dinsiz biri değildi. Bilakis dininin tebliğcisi bir dindardı. Bel'am da aslında ilk başlarda iyi bir "mümin", dönemin en büyük bilgini ve halkın din anlayışını şekillendiren dinî bir önderdi. Bel'am ve onun misyonunu üstlenmiş "Bel'amî âlimler" dinin gücünü, halkın dinî duygu ve inancını istismar ederek tarih boyunca hakka ve tevhid dinine karşı direnmişler ve tıpkı günümüzde olduğu gibi toplumdaki din algısına ağır darbeler indirmişlerdir.

Îsâ (as), kendi döneminde Musevilik/Yahudilik olarak bilinen tevhid dinini münzel/saf hâliyle yeniden ihya edip öğretmek ve hâkim kılmak için gönderilmişti. O dönemin Bel'amları (Ferisîler) buna engel olarak Îsâ'ya (as) ihanet etmiş ve baskı uygulamışlardır. Bu bozguncuların ateist veya dinsiz olduğunu hiç kimse iddia etmez. Fakat Îsâ'nın (as) getirdiği yeni tevhid dinine ve onun havarilerine karşı şirk dinini temsil edip savunarak tevhid dininin yerleşip

yaygınlaşmasına büyük ölçüde engel olmuşlardır. Bununla da yetinmeyip barışçıl, vefakâr, affedici ve hoşgörülü Îsâ'nın (as) münzel/özgün dini adına yüzyıllar boyunca devam eden cinayetler ve katliamlar işlediler, işlemeye de devam ediyorlar.

Mûsâ (as) ve Îsâ (as) gibi Ulu'l Azm Peygamberlerin karşılaştığı bu zorlukların benzeriyle Resûlullah'ın da (sav) karşılaştığını görüyoruz. Evet, müşriklerden müteşekkil bir orduydu, ama Mekke'den Bedr'e kadar gelen Kureyş ordusunu kimse dinsiz bir güruh olarak tanımlamamıştır. Huneyn Vadisi'nde İslam ordusu ile Taif bölgesinde bulunan Hevazin ve Sakif Kabileleri arasında yaşanan Hevazin Gazvesi'ndeki düşman ordusunu da tarihçiler dinsiz bir kavim olarak vasıflandırmamışlardır. Kurayza, Yermuk, Kadisiye ve diğer savaşlarda İslam'a karşı savaşmış kavimlerin hepsi de tevhid dışında bir inanca sahiplerdi. Yani herhangi bir dinin mensuplarıydı.

Amaçları belli ve kararlılıkları aleniydi. Yegâne hedef Tevhid ve Sünnet nizamını ortadan kaldırmak... Zira tevhid inancı ve Nebevî menhec şirk dininin mensuplarının içinde bulundukları dalaleti ifşa ediyor, kutsal saydıkları trajikomik tapınma gösterilerini ve sapkın ideolojilerini değersizleştiriyordu. Bundan dolayıdır ki dinî bir motivasyonla tevhid daveti karşısında putlarına, kutsallarına ve efsaneleştirilen önderlerine/reislerine/rehberlerine sımsıkı sarılarak varlıklarını korumak ve daha da güçlendirmek için olabildiğince çaba gösterdiler.

Allah (cc) Kur'ân-ı Kerim'de, Allah'ın nurunu söndürmek için gösterdikleri çabaya rağmen İslam'ın üstün geleceğini bildirdiği ayetlerde bu toplulukları dinsizler olarak değil, (herhangi bir dinin müntesibi) müşrikler olarak tanımlamaktadır:

"Müşrikler hoşlanmasa da, tüm dinlere üstün gelsin diye, Resûl'ünü hidayet ve hak dinle gönderen O'dur." [1]

Allah'ın yardımıyla tevhidin Arap yarımadasında hâkim olmasıyla şirk düzeninin devamından yana olan münafıklar Resûlullah'a (sav) açık muhalefetten sakınarak iki yüzlülükle onun yakınında yer almaya devam etmişlerdir. Ancak tüm çabalarına rağmen Resûlullah (sav) hayatta olduğu müddetçe ümmeti tevhidin özünden saptıramamışlar ve çok arzuladıkları hâlde şirki yeniden egemen kılmaya muvaffak olamamışlardır.

Dalaleti "Din" ile Çitiletip Temizlenme Yanılgısı

Günümüzde de başta demokrasi olmak üzere şirk dinlerinin asıl görevi meşruiyetine bakılmaksızın hâlihazırda cari olan durumu tezyin ve tevil yoluyla temize çıkarmaya çalışmaktır. Kimilerinin dindar nesil yetiştirme ülküsünün asıl maksadı böylece ortaya çıkmış oluyor. Dindar diye vasıflandırılan nesle "İçinde bulunulan ahval, evet, her ne kadar ideal değilse de ondan çok da uzak değildir." inancını benimsetir.

Küresel şirk sisteminin yerelde ikamesi ve idamesi için şirk dini belli bazı oligarşik yapıların egemenliğine ve çoğunluktaki kitlelerin hayat şartlarının zorluklarıyla boğuşturulmasına dayanır. Demokrasi adı altında hanedanlık veya oligarşik yapılar için din çok önemli, etkili, zaruri ve hayati bir araçtır. Böylelikle adaletsizlikler, liyakatsizlikler, yolsuzluklar, haramzadelikler, ahlaksızlıklar, zulümler ve tuğyanlar kitleler nezdinde sıradanlaşır, daha da kötüsü meşruymuş gibi görülür.

Ahlaktan yoksun olan şirk dini, iletişim ve dezenformasyon ağıyla toplumun her kesimi içerisinde cehalet, şehvet ve korkuyu yayar. Tağutun egemenliği sürsün diye planlanmış bir "Sürdürülebilir Fakirlik Programı" uygulanır. Böylelikle insanlar arasında hayâsızlık, zillet ve cehaletin artarak yayılması sağlanır. Demokratik tağuti sistemler de halkın beklentilerini ve insanların ihtiyaçlarını vahşi kapitalist zorbaların yararına görmezden gelir.

Küfrünü apaçık gösteren ve içyüzünü gizlemeden ortaya koyan şirk odaklarına/dinine karşı mücadele edip direnmek nispeten daha kolaydır. Kendisini din kisvesi altında gizleyen şirk ise daha tehlikeli, zararlı ve yıkıcıdır. Bu tür nifak ve şirk cereyanı ile mücadele etmek oldukça zordur.

Söylemleriyle ve suretleriyle şirk ehli, çıkar ve imtiyazlarını korumak için tevhid maskesine bürünerek tevhid dinine musallat olur. Kendilerinden biat alıp harekete geçirdikleri kitleleri cihad adı altında demokratik, laik, batıcı ve ölmüş ya da diri tağutlara nispet edilen bir sistemi koruyup kollamak için savaştırır. Böyle bir sisteme kullukta bulunanlar hayatlarını müşrik gibi yaşar, fakat ölümden sonrası umdukları esenlik ve saadeti de kimselere kaptırmama avuntusuyla "şehit" ilan edilirler.

Yukarıda Mûsâ (as) ve Îsâ (as) örneklerini verirken kısmen değindiğimiz gibi "tevhid" maskeli şirk, Yahudilik ve Hıristiyanlık tarihinde de aleni şirkten daha güçlü ve yıkıcı bir şekilde varlık göstermiştir.

Tevhid maskesi takarak İslam'ın özünü tahrif edip hevanın iktidarını kurmaya çalışanlar Umeyye ibni Halef, Ebû Cehil, Âs ibni Vâil, Nadr ibni Hâris veya Ukbe ibni Ebû Muayt karakterleri değildir, kuşkusuz. Her demokratik seçim sürecinde olduğu gibi bugün de aynı misyonu bilerek veya bilmeden sürdüren kesimlerin ismiyle, diliyle ve teniyle bize benzeyenler olduklarını görürüz.

Günümüzde mustazaf muvahhid kitlelere karşı gelişen/geliştirilen ve giderek güçlenen/güçlendirilen nifak kökenli dalgaların yayılmakta olduğu müşahade edilmektedir. Bu tür çabaların profesyonel bir organizasyon, merkezî bir akıl, finansal kaynak ve arka plan gerektirdiği de saklı değildir:

"(Küfre meyil gösterenler) tuzak kurdular, Allah da (onların tuzaklarını bozmak ve müminlere yardım etmek için onların tuzaklarına karşı) tuzak kurdu. Allah, tuzak kuranların en hayırlısıdır." [2]

1. 61/Saff, 9; Ayrıca bk. 9/Tevbe, 33

2. 3/Al-i İmran, 54

Zeynep BAYANCUK

SEYİRCİLER

Annelerin kulislerinde konu çocuksa zorbalardan bahsetmeden kapatmazlar meclisi. Çocuklarını döven, onlara kötü lakaplar takan, alay eden zorba çocuklar hemen hemen her birinin kâbusu. Onları ıslah etmenin yollarını defalarca aramışlardır. Bire bir konuşmuşlar bazen işi zorbalık yapan çocuğun ailesine dahi taşımışlardır. Sonuç alan da olmuştur çaresiz kalan da... Hatta bu çaresizlikle yanlış kararlar alanlar da yok değil. Kötülüğe kötülükle yanıt vermek... Belki en son tercih edilecek şey... Her neyse, detaya girmeyeceğim. Zira amacım zorbalardan bahsetmek değil. Ben zorba ve mağdur arasında yaşanan gerginlik sırasında kenarda olanları izleyen "seyirci"lerden bahsetmek istiyorum.

Seyircilerin çeşitleri var. Zorbanın gadrine uğramış olanlar, zorbadan korktuğu için ses çıkaramayanlar, zorbayı seven ve yaptığını destekleyenler, zorbadan hoşlanmayan ama yaptığını da umursamayanlar... Birçok tür, tek bir ortak nokta: Seyirci olmak.

Seyircilerin çeşitleri var. Zorbanın gadrine uğramış olanlar, zorbadan korktuğu için ses çıkaramayanlar, zorbayı seven ve yaptığını destekleyenler, zorbadan hoşlanmayan ama yaptığını da umursamayanlar... Birçok tür, tek bir ortak nokta: Seyirci olmak.

Tıpkı arenada dövüşen gladyatörleri izler gibi zulmü izlemek. Zorbanın güç gösterisine, mağdurun ezilişine tanık olmak ve ses etmemek...

Bir terazi konsa ortaya; zorba, mağdur ve seyirciler getirilse. Suç kefesinde zorbayla birlikte yer almalı seyirci kitlesi de. Çünkü zulüm nasıl bir suçsa, zulme sessiz kalmak da bir başka suç dinimizde.

Fakat bu nokta hep atlanır olmuş. Seyirci kalmanın yanlışlığı unutulmuş. Anneler çocuklarını yalnızca zorbalığa karşı uyarır olmuş. Ebeveynler bunu dikkate almalı. Yavrularına aktardığı erdemlerden biri de bu olmalı.

Bu ay aktaracağım kitap bu konuda bize yardımcı olabilir. Kitabın adı "Öteki Aslanlar". Masalperest Yayınlarından çıkmış.

Yaşadıkları ormanda çıkan yangın nedeniyle ormanı terk ediyor tüm hayvanlar. Canını kurtaran kaçıyor. Mavi tüylü aslan ailesi bu hengamede babalarını kaybediyor. Fakat yangın her tarafı sarınca ayrılıyorlar ormandan ve yola düşüyorlar. Neyse ki anne aslanın bildiği bir başka orman var. Biraz uzak... Epey yol gidiyorlar. Yoruldukça dinleniyorlar. Nihayet ormana varınca, ormanın kralı ile karşılaşıyorlar. Durduruyor onları. Müsaade etmiyor girmelerine. "Renginizi beğenmedim." diyor, "Gidin başka bir yere." Diğer hayvanlar konuşulanları pürdikkat dinliyor. Fakat hiçbiri müdahale etmiyor, sessizce olanları izliyor. Biri hariç...

Kurumuş sonbahar yaprakları gibi soluk benizli bir aslan öne çıkıyor. Kralı sert bir dille ikaz ediyor. "Buna hakkın yok. Kral olabilirsin, ama bu ormanın sahibi değilsin. Bizi de istememiştin; hatta rengimizi beğenmemiş, çirkin dahi demiştin. Şimdi aynısı bu aileye yapmana izin vermeyeceğim." diyor.

Duydukları Kralın hoşuna gitmiyor. "Sus, yoksa seni de kovarım!" deyince, mavi tüylü anne aslan yavrularını alarak uzaklaşmaya başlıyor.

Soluk benizli aslanlar ise diğer hayvanlarla konuşarak bu yanlışa sessiz kalmamaları gerektiğini anlatıyor. Çabaları meyvesini veriyor. Bir yürek oluyorlar ve Krala başkaldırıyorlar. Kral neye uğradığını şaşırıyor ve ormanı terk ediyor.

Diri vicdanların başarısı...

Seyirci kalmayan, bilakis seyircileri de ikaz eden vicdanların...

Dr. Gözde TERCUMAN

GEBE BİR KADIN

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bu yazımızda gebe bir kadında görülen değişikliklerden bahsetmeye çalışacağız, çaba bizden başarı Allah'tandır.

Gebelik döneminde hormonal ve bedensel olarak birçok değişiklik meydana gelir. Annenin vücudu gebeliğe, gebeliğin sonunda doğuma, doğum sonrası bebeğini besleyeceği emzirme dönemine hazırlık yapar.

Gebelik süreci -hayız gibi- bir hastalık hâli değildir. Allah'ın (cc) bedene takdir ettiği normal süreçlerden biridir. Her kadın biyolojik olarak on bir ila on sekiz yaşları arasında ergenlik dönemi yaşar; hormonlar değişir, üreme organları gelişir ve fonksiyon kazanır, fiziksel büyüme görülür, hayız olur. On sekiz ila otuz dört yaşları arasında evlilikle beraber eşiyle mahrem yaşamı başlar ve gebelik görülebilir. Otuz beş ila altmış yaşları arasında hormonal değişiklikler yaşar ve menopoz görülür. Bu döngü her kadında aynı şekilde ve aynı düzende kendisini gösterir. Ama psikolojik ve sosyal gelişim her kadında farklılık gösterir. Psikolojik gelişimde on bir ila on sekiz yaş arası kimlik oluşumu, aile ilişkileri, akranlarıyla arkadaşlık kurma, akademik başarının temelleri atılır. On sekiz ila otuz dört yaşlarında meslek seçimi, eş seçimi, annelik görülür. Otuz beş ila altmış yaşlarında torun sahibi olunur ve yaşlı ebeveynlerin bakımı üstlenilir. Altmış bir yaş sonrası geniş aile ve arkadaşlık ilişkileri vardır, aile fertlerinin kayıpları görülebilir, icra edilen meslekten emekli olunur. Sosyal çevreye baktığımızda on bir ila on sekiz yaşları arasında ev ortamı, okul ortamı, komşuluk ilişkileri, dinî çevre etkilidir. On sekiz ila otuz dört yaşları arasına ise üniversite veya iş ortamı eklenir. Kişi topluma karışır. Otuz beş yaşından sonra okul yaşamı ortadan kalkarken topluma ve dünyaya sunulan katkı artar.

Östrojen, gebelik döneminde normalin otuz katı üretilir. Bebeğin hücrelerinin çoğalmasını ve büyümesini hızlandırır. Annenin rahmi bebekle birlikte büyür. Süt kanalları olgunlaşır. Kas ve eklemlerin esnekliği artar, böylece bebeğin doğum kanalından geçişi kolaylaşır.

Gebelik boyunca birçok hormon artış gösterirken bazı hormonlar da azalır. Hormonların beden üzerinde etkileri olduğu gibi davranışlar ve duygudurum üzerinde de etkileri vardır. Gebelikte görülen biyolojik değişiklikler tüm gebelerde aynı düzende ve genel olarak aynı miktardadır. Değişim Rabbimiz tarafından takdir edilmiştir ve tüm değişimlere bakıldığında anne ve bebeğin faydasına olduğu çok net bir şekilde görülür. Fakat gebe bir kadının yaşadığı bu süreci dışa vurumu, sergilediği davranışlar ve gösterdiği tepkiler beden biyolojisiyle ilgili değil; daha çok içinde bulunduğu psikolojik durum ve sosyal çevrenin etkisiyle şekillenir.

İnsan Allah'tan korkmalı, nefsindeki fücurdan ve şeytanın vesveselerinden Allah'a çokça sığınmalıdır. Yaşadığı tuhaflıkların sebebi olarak Allah'ın tertemiz ve en güzel şekilde yarattığı bedeni, kendisinin ve yavrusunun faydasına olan bedensel ve hormonal değişimleri bahane etmeden önce kendi nefsini hesaba çekmelidir.

Progesteron, gebelik rahminde embriyonun beslenmesi için besin depolayan hücrelerin oluşmasını sağlar. Rahmin kasılmasını azaltarak bebek için yaşam alanı oluşturur. Süt bezlerinde süt üretimini sağlar.

Doğuma yaklaştıkça oksitosin hormonu artarak rahim kasılmalarını arttırır, böylece doğum gerçekleşebilir. Aynı zamanda süt kanallarını da kasarak emzirmeyi sağlar.

İnsan koryonik somatomammotropin, en önemli etkisi annenin kan şekerini kullanmasını azaltmasıdır, anne kanındaki şekerin büyük kısmı bebek tarafından kullanılır. Annenin, kanındaki şekerleri kullanamaması sık sık acıkmasına sebep olur, bir besine karşı özel istek/aşerme görülebilir. İştahı açılan anne adayı kilo almaya başlar. Gebe bir kadının on bir ila on altı kilo alması normaldir. Kiloların kaynağı üç buçuk kg fetus, iki kg bebeğin içinde yüzdüğü amniyon sıvısı, bir bir buçuk kg büyüyen rahim, bir kg sütle dolan göğüsler, iki kg kan hacmi ve bir ila altı kg da yağlardır. Daha fazla kilo alan gebe sadece yağ biriktirir, hamileliğine veya bebeğine faydası olmaz.

Aldosteron hormonunun artmasıyla birlikte vücutta su birikir ve ödem görülür. Metabolizmada artış görülür ve tiroid hormonları artar. Metabolizma sonucu ısı üretimi olur. Annede aşırı sıcaklık hissi veya sıcak basmaları görülebilir.

Bebeğin kemik gelişimi için yüksek miktarda kalsiyuma ihtiyaç vardır. Paratiroid hormonu artar ve annenin kemiklerinde depolanmış kalsiyumu kana yönlendirerek bebeğin kullanımına sunar. Özellikle yeterli kalsiyum almayan gebelerde kemik ağrıları, diş kayıpları, kramplar sık görülür.

Relaksin hormonunun artmasıyla birlikte kalbin pompaladığı kan miktarı artar, hafif çarpıntılar hissedilebilir.

Nöropeptitler (endorfin, enkefalin, dinorfinler) davranışları, ağrı algısını, belleği, iştahı, susuzluğu, vücut sıcaklığını ve uykuyu etkiler. Endorfinler gebelikte artmaya başlar ve doğum sırasında çok miktarda sentezlenir. Annenin doğum sırasında ağrı duymasını azaltır ve daha olumlu bir ruh hâlinde olmasını sağlar.

Büyüyen rahim giderek karın dışına doğru belirginleşir. Bel kavisi artar ve özellikle gebeliğin sonlarına doğru bel ağrıları görülür. Bebeğin büyümesiyle karnın içinde mide ve bağırsaklar sıkışır. Bağırsak hareketlerinde yavaşlama sonucu mide yanmaları ve kabızlık sık görülür. Karnın fetus, göğüslerin süt üretimi nedeniyle büyümesi sonucu deri gerilir ve çatlaklar meydana gelebilir.

Gebelik boyunca birçok hormon artış gösterirken bazı hormonlar da azalır. Hormonların beden üzerinde etkileri olduğu gibi davranışlar ve duygudurum üzerinde de etkileri vardır. Gebelikte görülen biyolojik değişiklikler tüm gebelerde aynı düzende ve genel olarak aynı miktardadır. Değişim Rabbimiz (cc) tarafından takdir edilmiştir ve tüm değişimlere bakıldığında anne ve bebeğin faydasına olduğu çok net bir şekilde görülür. Fakat gebe bir kadının yaşadığı bu süreci dışa vurumu, sergilediği davranışlar ve gösterdiği tepkiler beden biyolojisiyle ilgili değil; daha çok içinde bulunduğu psikolojik durum ve sosyal çevrenin etkisiyle şekillenir.

Gebelik psikolojik olarak anne olmaya hazırlanılan bir dönemdir. Hayatı tamamen değişecek bir insanın alışma sürecinde kriz dönemleri görülebilir. Gebelik dönemi yaşayan bir kadında gebeliğini ve ilerideki annelik rolünü benimsemesi beklenirken; yaşadığı süreci kadının inancı, görev ve sorumluluk anlayışı, insan ilişkilerindeki tavrı ve davranışları şekillendirir. Kadının geçmiş yaşam deneyimleri, çocukluk anıları, annesiyle olan ilişkisi, büyüdüğü ortamda var olan kadın algısı, kişilik özellikleri gebelik sürecini ve ileride nasıl bir ebeveyn olacağını direkt etkilemektedir.

Gebeliğin başlarında zıt duyguları bir arada yaşayabilir. Alışık olduğu hayız dönemlerinin kesilmesi ve mide bulantıları kadını rahatsız hissettirebilir. Hasta olmadığı hâlde kendisini iyi hissetmemek sık görülen bir durumdur. Gebeliğin ortalarına doğru görülen bedensel değişiklikler ve bebek hareketlerinin hissedilmeye başlanmasıyla gebe kendisini daha iyi hissetmeye başlar. Gebeliğin başlarında yaşadığı farklılıklara zamanla alışır ve daha dengeli bir kişilik hâli görülür. Her ne kadar giderek gebe olma hâli benimsenmiş olsa da bazı kadınlarda şaşırtıcı davranışlar görülebilir; aşırı duyarlılık, huzursuzluk, duygularda âni ve nedensiz değişimler, âni kızgınlık ve mutluluk hâli olabilir. Gebeliğin son dönemlerinde karnı iyice büyür. Günlük işlerini yapmakta zorlanmaya başlar. Çoraplarını giymek bile zorlaşır. Gebelik bedensel olarak zorladıkça bazı kadınlarda bıkkınlık görülebilir. Doğum hakkında endişeler olabilir. Kendisini bebeğiyle özdeşleştiren kadın bebekle ilgili olumsuz bir söylemi kendisi için söylenmiş bir reddediş olarak algılayabilir. Bu dönemde gebe kadın, eşinin gebelik, doğum ve bebekle ilgili duygu ve düşüncelerini kendisiyle paylaşmasını bekler. Bir yandan korku bir yandan heyecan duyguları yaşayan kadın sorumlulukları paylaşabileceği bir hayat arkadaşı olduğunu hissettiğinde endişeleri azalır. Bu dönemde

kadın gerçek üstü durumlar hakkında senaryolar üretebilir ve değişik duygu durumları yaşayabilir. Gebenin çevresindeki insanlar, dikkati, çözülebilecek sorunlara yönlendirmeli ve kadını gerçekliğe çekmelidir. Doğuma yaklaşan bir gebeye olumsuz doğum tecrübeleri anlatmak gebenin korkularını ve stresini arttırır.

İnsan, duyguları ve hormonları olduğu kadar nefsinde takva ve fücuru da barındıran bir canlıdır.

"Ona hem kötülüğü hem de takvayı ilham edene (tüm bunlara andolsun ki), Onu (nefsini) arındıran, kesinlikle kurtuluşa ermiştir."[1]

İnsan aynı zamanda şeytanın vesveselerine de açıktır. Gebelikte yaşadığı her şey Rahmâni ölçülerden gelmez. İnsanlık tarihi çok farklı durumlar yaşayan gebelere şahit olmuştur. Gebeliğini eşine ve çevresindekilere eziyet etmeye bahane olarak kullanan gebeler olduğu gibi Allah Resûlü (sav) hicret edeceği zaman sekiz dokuz aylık gebe karnıyla dağa tırmanıp erzak taşıyan Esmâ (r.anha) gibi kadınlar da vardır.

İnsan Allah'tan (cc) korkmalı, nefsindeki fücurdan ve şeytanın vesveselerinden Allah'a çokça sığınmalıdır. Yaşadığı tuhaflıkların sebebi olarak Allah'ın tertemiz ve en güzel şekilde yarattığı bedeni, kendisinin ve yavrusunun faydasına olan bedensel ve hormonal değişimleri bahane etmeden önce kendi nefsini hesaba çekmelidir.

"(Hayır!) Bilakis insan, kendi nefsi üzerine basiret sahibidir. (Kendisini en iyi tanıyandır.)"[2]

Örneklerle açıklamak gerekirse elbette gebelik sürecinde karnındaki yavrusunu besleyip büyütebilmek için anne adayının iştahı açılmalı ve yeme miktarı artmalıdır. Dolayısıyla gebe bir kadının kilo alması normaldir. Fakat doymak bilmeden yemenin, aşırı oburluğun faturası gebeliğe değil gebenin kendi bireysel motivasyonuna kesilmelidir. On sekizin üzerindeki kilo alımı normal değildir. Ve aşırı kilo alan kadınlar, gebeliğini bahane olarak kullanmamalıdır.

Metabolizmanın hızlanması sonucu ısı üretimi artar ve gebede sıcak basmaları, ara ara terleme atakları görülebilir. Bütün gebelerin yaşadığı normal süreçtir. Fakat istemediği durumlarla karşılaşan gebeleri afakanlar basması, kendisini yerden yere, oradan da hastaneye atması, tuhaf semptomlar tariflemesi gebeliğinin sonucu değildir.

Oksijen ihtiyacının artması sonucu nefes alış verişinin hızlanması, aldığı hava miktarının artması her gebede görülen bir durumdur. Doğuma yakın dönemde bebek büyür ve karnın içindeki organları yukarı doğru iter, bu nedenle akciğerlerin sıkışması sonucu gebenin nefes alıp vermekte zorlanması beklenen bir durumdur. Kilolu gebelerde bu sıkışma hâli daha çok hissedilir ve kadın hava açlığı çekebilir. Fakat bu durum solunum yetmezliği demek değildir. Doğumla birlikte geçecek bu süreçte "Ben nefes alamıyorum." diyerek ortalığı birbirine katmak, istemediği bir durumla karşılaştığında nefes alış verişini değiştirerek çevresindekileri endişelendirip kendisine iyi davranmaları için dolaylı şekilde zorlamak gebenin kendi davranışsal seçimidir.

Gebelik her zaman diliminde ve her şartta güzel yönleri olduğu kadar zorlukları da olan bir süreçtir. Kadın kendisine takdir edilen bu sürecin sabrını ve şükrünü göstermeli, ecrini Allah'tan beklemelidir.

Özellikle gebeliğin ilk dönemlerinde bulantı ve kusmalar görülür. Duyduğu hoş olmayan bir koku veya tattığı bir besin sonrası mide bulantısı, kusma görülebilir. Ama dokuz ay boyunca kan kusmak normal değildir, gebeliğin yolunda gidip gitmediği kontrol edilmelidir. Bir insanın bulantısı olup kusması ayrı bir durumdur; kendi kendini parmakla kusturması veya kusma motivasyonuyla sürekli hıçkırması, tükürmesi, öğürmesi, gaz çıkarmaya çalışması farklı bir durumdur.

Bulantısı olup zaman zaman kustuğu için bir şeyler yiyemeyen bir gebenin tansiyonu veya şekeri düştüğü için baygınlık geçirmesiyle, istediğini yaptırmak adına kendisini yere atan, istediği şeyi elde edince iyileşen bir gebe geceyle gündüz kadar birbirinden farklıdır.

Gebelik süreci artan hormonların da etkisiyle hassaslığın ve duyarlılığın arttığı bir dönemdir. Kimseyi rahatsız etmeyen kokular gebe tarafından fark edilebilir, insanların normal tepki verdiği olaylar karşısında gebe duygusallaşabilir. Fakat insan bedeni bir bütündür. Örneğin eşinin kokusundan rahatsız olduğunu ve kokulara karşı hassaslaştığını söyleyen bir gebe, gül kokusuna karşı da hassaslaşmalıdır. Burunda ve beyinde eşinin kokusuna karşı özel bir bölge olmadığı ve bu bölgenin gebelikte alarm vermediği aşikârdır. Gebenin çevresindeki insanların -özellikle eşlerin- hoş olmayan kokulara biraz daha dikkat etmesiyle, eşine yardımcı ve destek olmasıyla; gebenin de biraz daha olumlu duygulara odaklanmasıyla daha sorunsuz atlatılabilecek bir süreç, bazı zamanlarda karı koca arasındaki bağları zayıflatabilmektedir.

Öfke atakları, sinir krizleri yaşayan gebeler, sebep olarak gebeliğini gösterme eğiliminde olabilmektedir.

1. 91/Şems, 8-9
2. 75/Kıyâmet, 14

Oysa beden bir bütündür, gebelik boyunca duygusal hassasiyet geliştiren bir gebenin örneğin bir kedi yavrusuna normal insanlardan daha şefkatli yaklaşması, eşine -ve diğer insanlara- karşı da daha sevecen ve merhametli olması beklenir.

Bir kadının gebeyken yaşadığı tuhaf sayılan durumların büyük bir kısmının ilk gebelikte yaşanması, sonraki gebeliklerde azalması veya kaybolması üzerinde tefekkür edilmelidir. Kadın aynı bedenle gebe kalmış, sperm aynı adamdan gelmiştir. Ama psikososyal çevre her gebelikte çok farklıdır. Maalesef toplumda -çoğu ailede- kız çocuğu yetişirken sorunlarını iletişim kurarak çözmeyi öğrenemez, kendini ifade etmekte erkeklere oranla daha zayıftır. Çoğu zaman duygularının, düşüncelerinin, istediklerinin veya istemediklerinin dahi farkında olamayabilir. Kız isteme, evlilik, eşyalar, düğün, alınacaklar... derken söylenenleriyle söylenmeyenleriyle, yapılanlarıyla yapılmayanlarıyla taraflar hayli stres dolu günler yaşayabilir, dahası eş adayları birbirini yıpratabilir. Evlendikten sonra eşler birbirine ve evliliğe alışamadan gebe kalındığında anne adayları gençliğin ve yakın dönemde yaşanan, ama çözülmemiş olayların duygu yüküyle hassaslaşabilir ve tuhaf semptomlar ortaya çıkabilir. Eşi de kendisi gibi evlilik konusunda tecrübesi olmayan, ailesel durumları ayarlamada -henüz- yeterli çözüm bulamayan bir gençtir çoğu zaman. Üstelik kadınların dünyasını dahi bilmeden kendisinden bir gebeyi anlaması beklenmektedir. Tüm bu sorumlulukların altında zorlanabilmekte, baş edemediği durumlar karşısında kayıtsız ve ilgisiz davranabilmektedir. Zaman geçip evlilik sürecinde yaşanan olumsuzluklar unutuldukça, kadın ve koca üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye başladıkça, eşler birbirlerine ve evliliğe alıştıkça, aile bağları kuvvetlenip aralarındaki sevgi ve muhabbet arttıkça meseleler daha orta yollu ve vahyin rehberliğinde çözülebilmekte; sonraki gebelik süreçleri hem anne hem baba adayı için çekilmez bir hâl olmaktan çıkıp keyifli bir sürece dönüşebilmektedir. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Gebelik her zaman diliminde ve her şartta güzel yönleri olduğu kadar zorlukları da olan bir süreçtir. Kadın kendisine takdir edilen bu sürecin sabrını ve şükrünü göstermeli, ecrini Allah'tan (cc) beklemelidir. Gebenin çevresindeki insanlar -özellikle kocalar- süreci gebe için kolaylaştırıp, yardımcı olarak ecre ortak olmaya çalışmalıdır.

Unutulmamalıdır ki bazı insanların isyan ettiği nice süreçler başka insanların hayali ve duasıdır...

Yazıdaki tüm hayır ve güzellikler Allah'tan (cc); tüm yanlışlar, eksiklikler ve olumsuzluklar nefsimden ve şeytandandır.

Bu yazıyla birlikte yaratılış yazı silsilesini tamamlamış bulunuyoruz. Rabbim bizleri ayetlerini hakkıyla tefekkür edebilen, öz nefsinde gerekli dersi alan, açığa vurduklarında ve gizlediklerinde ıslah olabilen kullarından eylesin.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

DEPREM SONRASI PSİKOLOJİMİZ

Psk. Elif DURUK

Allah'ın adıyla,

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selam Resûl'üne olsun.

Güç ve kuvvet sahibi, her şeyin tek hâkimi olan Allah'ın bir imtihanı olarak 6 Şubat sabahı deprem gerçeğine uyandık. Bu zorlu imtihana kimimiz bizzat tabi tutulurken, kimimiz ise kilometrelerce uzaklardan bu imtihanın zorluğunu acı dolu yüreklerle paylaştık. Allah'tan (cc) bu zorlu imtihandan nasihat alan ve alnının akıyla temizlenerek çıkmış olanlardan olmayı niyaz ediyoruz.

Deprem olgusu hepimiz için beklenmedik ve korkutucu. Sahip olduğumuzu düşündüğümüz şeyler üzerinde asıl güç sahibi olanın kendimiz olmadığı gerçeğiyle yüzleşmek oldukça zorlayıcı. Bu olağan dışı süreçte en az bedenlerimiz kadar psikolojimiz de etkileniyor. Bu yazımızda üzerinden dört ay geçmesine rağmen güncel etkileri devam eden depremin bizler ve çocuklarımız üzerindeki olası psikolojik etkilerine hem hatırlama hem de hazırlık babından değinmeye çalışacağız.

Öncelikli olarak yaşanılan depremin olağan bir durum olmadığını hatırlatmakta fayda var. Günlük yaşantımızdaki yağmurun yağması, rüzgârın esmesi gibi olağan bir durum değil. Bu yüzden de yaşanılan bu olağan dışı duruma olağan dışı tepkiler veriyor olmamız aslında oldukça normal ve insani. Sonuçta her gün gözlerimizi deprem gerçeğini hissettiğimiz bir sabaha açmıyoruz. Elbette ki korku duyacağız, elbette ki kaygı hissedeceğiz. Kendimizi, normal yaşantımız içinde görsek anlamlandırmakta zorluk çekeceğimiz bazı tepkileri deprem ânından sonra verirken bulacağız ya da başka kişileri bu tepkileri verirken göreceğiz.

Bu bilgiyle beraber göz önünde bulundurmamız gereken başka bir gerçek ise herkesin bu depremden aynı ölçüde etkilenmediğidir. Ortak özelliklerimizle beraber insanoğlu biriciktir. Yaşanılan durumu algılama şekillerimiz de bize özeldir. Aynı depremi aynı bina içinde hisseden kişiler dahi olsak kendi biyolojik yapımız, içinde bulunduğumuz durum, geçmiş deneyimlerimiz, psikolojik altyapımız gibi birçok etkenden ötürü aslında depremin etkilerini aynı yoğunlukta hissetmiyoruz. Ünlü Kişilik Kuramcısı Allport'un dediği gibi tereyağını eriten ateş, yumurtayı katılaştırır. Aynı koşullar farklı etkiler oluşturabilir. Mizaçlarımız farklı

Çocuklarda ve yetişkinlerde karşıdakinin elini tutmak, saçını okşamak, sarılmak stresi azaltıp oksitosin salımını destekler. Böylelikle daha az yalnız ve gergin hissedersiniz. O yüzden birbirinize bol bol sarılın.

olduğu gibi olaylara vereceğimiz tepkilerimiz de farklıdır ve deprem sonrası sergileyeceğimiz durumlar da çeşitlilik arz eder. Örneğin bazılarımız ilk ânda hiçbir şey yaşanmamış gibi davranabilir, ancak ilerleyen gün ve haftalarda kaygı, korku ve kaygıya bağlı öfke gibi tepkiler gösterebilirler. Bazılarımızda ise tam tersi ilk ânda bu tepkileri yoğun görmek mümkün olup sonraki zamanlarda bu tepkilerde azalmalar gözlemlenebilir. Depremin kişiler üzerindeki etkileri haftalar veya aylar sonra da ortaya çıkabilir. Çocuklarımız için de bu farklı tepki verme hâllerini gözlemleyebiliriz. Örneğin çocuğunuz, "Korkuyorum, anne gitme. Baba beni bırakma." gibi sözel olarak kaygılarını dile getirebilir. Ya da sesinde titremeler, anneden ayrılmakta veya uzaklaşmakta zorluk çekme, ebeveynlerle uyuma isteği gözlemlenebilir. Başka bir kaygı ifadesi ise regresyon, yani çocuğunuzun kendisinin içinde bulunduğu gelişim evresinden önceki gelişim durağının özelliklerini sergilemesidir. Yani çocukluk evresinden bir önceki gelişim evresi bebeklik olduğu düşünülürse çocuğunuz bu zor ve kaygılı durumla baş edebilmek için bazı bebeklik özelliklerini tekrar sergilemeye başlayabilir. Örneğin parmak emme, alt ıslatma, sıkça ağlayarak mızmızlanma ya da bebeksi konuşmalar buna örnek olabilir. Çocuklarda sıkça görülen bir diğer kaygı tepkisi ise nedensiz karın ağrıları, mide bulantıları, sindirim sisteminde belirgin şekilde hızlanma veya tam tersi yavaşlamadır. Çocuğunuz da bariz yemek yememe ya da aşırı yemek yeme davranışları gözlemleyebilirsiniz.

Hatırlanması gereken, depremi yaşamış yetişkinler ya da çocuklar için bu tepkileri sergilemelerinin normal olduğudur. Azalarak ilerliyorsa birkaç aya kadar bu tepkiler yayılabilir. Normaldir. Bu yüzden içsel iyileşme sürecine zarar vermemek için bunları doğal karşılamalı ve bu ilk iki aylık zaman zarfında bir uzmandan yardım almadan sadece beklemeliyiz. Eğer yaşadığınız psikolojik zorlantıları ilk iki ay içerisinde zamanla hayatınızdan azalarak gittiğini gördüyseniz Allah'ın izniyle endişe etmenizi gerektirecek herhangi bir sorun yok demektir.

Peki, ne zaman destek alınması gerektiğini nasıl anlayacağız? Kritik eşiği ne zaman geçiyoruz?

Bunu anlamak için çocuklarda ve kendimizde verdiğimiz tepkileri gözlemlemek en önemli adım. Gözlemlerken bakmamız gereken kriterler ise oluşan durumun ne kadar sürdüğü ve ne kadar sık olduğudur. Bir örnekle açıklamak gerekirse çocuğunuzun karın ağrıları varsa burada bakılacak ilk şey, bu karın ağrısının ne kadar sürdüğüdür. Beş dakika mı, yoksa saatlerce mi? Bu karın ağrısı bir günde ve bir hafta içinde ne kadar sıklıkta ortaya çıkıyor? Ya da sizde oluşan âni kalp çarpıntıları, terleme, yoğun olarak kötü bir şey olacak hissi vb. gibi tepkiler varsa bu tepkiler ne kadar sürüyor ve ne kadar sıklıkla bu döngüyü yaşıyorsunuz? Eğer oluşan durum baş edilemez bir boyuta geldiyse ve giderek artan bir seyir sergiliyorsa yahut en az bir buçuk iki aya yakın zamandır durum hâlâ düzelmemişse burada profesyonel destek almak elbette gereklidir.

Depremi bizzat yaşayan kişiler elbette ki bu zorlu imtihandan en fazla etkilenenler. Bununla beraber yaşanılan bu büyük afet kilometrelerce uzaktaki bireyler üzerinde de etki bırakabilir.

Peki, böyle bir doğal afet durumunda neleri yapmak ya da yapmamak bize yardım eder?

• Yazının baş kısmında da belirttiğimiz gibi deprem olgusunu yaşadıktan sonra ilk zamanlar korku, kaygı, güvende hissetmeme hâli gibi daha birçok görülebilecek tepkiler böyle olağanüstü bir durum karşısında oldukça normaldir. Bu yüzden yaşanılan duygular bastırılmamalı ve normal görülmelidir. Elbette bu, kontrolsüzce aklımıza her geleni direkt dile dökelim demek değil; ancak duygularımızdan kontrollü bir şekilde bahsetmek, ağlamak ve çocuklarımız depremle ilgili duygularını paylaşmak istedikleri her seferinde onları sakince dinlemek oldukça sağaltıcı olabilir. Özellikle yaşadığı duygu durumunu bastıran, ağlamamaya çalışan ve güçlü duruşunu bozmaması gerektiğini düşünen yetişkinlerde ya da ağladığında "Bebek gibi ağlama! Korkma, ne var korkacak?" gibi duygusunu ifade etmemesi gerektiği telkin edilen çocuklarda, oluşan kaygıya bağlı olarak, sonraki zamanlarda öfke, tetikte olma ve benzeri hâller gözlemlenebiliyor. Böyle bir durumda ise bireylerin çok sonra sergilediği bu tepkiler deprem gerçeği üzerinden çok zaman geçtiği için depremle ilgili değilmiş gibi algılanabilir ve çözüm bulma noktası daha karmaşık hâle gelebilir. Bu yüzden yaşanılan duygular bastırılarak ötelenmeye çalışılmamalı, yaşanılan duyguların insani olduğu hatırlanmalıdır.

• Yine depremi yaşadığımız ilk dönemler için acele bir şekilde profesyonel destek almaya ihtiyacımız var gibi düşünmemeliyiz. Merhametlilerin en merhametlisi olan yaratıcımızın böyle zor zamanlar için içimize yerleştirmiş olduğu doğal iyileşme sürecine güvenmeliyiz. Prof. Dr. Hakan Türkçapar'ın da belirttiği gibi travmalarda da, yasta da bireye ilk başta fazla dokunmamak, biraz beklemek gerekir. Böyle durumlarda erken müdahalelerde bulunmak açılmış bir yaraya fazladan dokunulursa yaranın iltihap kapması gibidir. Bunun yerine en az bir iki ay beklemek, bedenimize olanları algılaması ve sindirmesi için zaman tanımak faydalı olacaktır, inşallah.

• Depremzedelere karşı deprem sonrası psikolojik ilk yardım için yapmamız gerekenler ise depremde ekstra neler yaşadığını sormadan sadece kişilerin anlattığı kadarını dinlemek, hissettiği duygusuna müdahale etmeden onunla beraber vakit geçirmek, "Korkma. Yeter ağladığın, bak herkes toparlanıyor sen niye böylesin?" gibi kıyas içeren, nasıl hissetmesi gerektiğine dair direktifler barındıran emirler vermemek, anlayışlı yaklaşmak ve o kişileri küçük adımlarla dahi olsa fiziksel olarak bir

şeyler yapmasına teşvik etmek (bu küçük bir yürüyüşe çıkmaktan tutun da yemek pişirmeye kadar her şey olabilir) yararlı olacaktır, inşallah.

• Hatırlamamızda fayda verecek diğer bir husus ise elbette bu büyük olaydan hepimiz etkilenebileceği, ama bu etkilenmenin kesinlikle baş edilemeyecek bir psikolojik travma düzeyinde olacağını düşünmememiz gerektiğidir. Tam aksine çeşitli araştırmalar, travmanın travma sonrası büyümeyi beraberinde getirebileceğini gösteriyor. Psikolojide "travma sonrası büyüme" olarak bilinen bu kavram, yaşanılan -travma olarak tanımlanabilecek- zorlu olaylarla karşılaştıktan sonra bireylerde görülen olumlu psikolojik değişikliklerdir.[1] Biraz daha açmak gerekirse hayatın daha anlamlı gelmesinden tutalım da bundan sonraki hayatta nasıl bir birey olmak istenildiğine veya başkalarına karşı daha anlayışlı birine dönüşmeye kadar kişilerde psikolojik iyi oluşa hizmet eden çeşitli dönüşümler gözlemlenme hâline travma sonrası büyüme denilebilir. Yani o zorlu sınavdan bir kardelen gibi yeşererek çıkma hâli.

Yapılan bir araştırma travmatik bir olay yaşayan bireylerin yarısının o olaydan psikolojik olarak gelişerek yani büyüyerek, tabiri caizse daha iyi bir insan olarak çıktığını tespit etmiştir.[2] Yaşanılan zorlukta ciddi, korkulan psikolojik bir rahatsızlık geliştirme oranı ise bazı araştırmalara göre sadece %8,3'e tekabül etmekte.[3] Yani Allah (cc), kullarını büyük acılara göğüs gerecek kadar kuvvetli yaratmıştır. Unutmayalım, bizler dağların almaktan çekindiği emaneti sahiplenen varlıklarız.

Çocuklar için nelere dikkat etmeliyiz?

• Güven duygusunu çocuklarda tekrar inşa etmek oldukça önemli. Bunun için onlarla vakit geçirmek, bol bol sarılmak, onların kurduğu ve kurallarının onlar tarafından belirlendiği, yönlendirme yapmadığınız oyunlar oynamak inşallah yardımcı olacaktır. Oyuncak olarak lego ya da ahşap bloklar, ambulans ve doktor seti temin edilmesi, kendi oyunlarında zamanı gelince depremle ilgili oyunlar kurmalarına ve korkularını çalışmalarına destek sağlayacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken püf nokta ise oyunda kuralları çocuğun koyması, ebeveyn olarak yönlendirme yapmadan çocuk nasıl derse öyle oynanmasıdır.

1. Wu, X., Kaminga, A. C., Dai, W., Deng, J., Wang, Z., Pan, X., & Liu, A. (2019). The prevalence of moderate-to-high posttraumatic growth: A systematic review and meta-analysis. Journal of affective disorders, 243, 408–415. https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.09.023
2. Wu, X., Kaminga, A. C., Dai, W., Deng, J., Wang, Z., Pan, X., & Liu, A. (2019). The prevalence of moderate-to-high posttraumatic growth: A systematic review and meta-analysis. Journal of affective disorders, 243, 408–415. https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.09.023
3. Stein MB, McQuaid JR, Pedrelli P, et al. Posttraumatic stress disorder in the primary care medical setting. Gen Hosp Psychiatry 2000; 22:261.

   Koenen KC, Ratanatharathorn A, Ng L, et al. Posttraumatic stress disorder in the World Mental Health Surveys. Psychol Med 2017; 47:2260.

• Sevdiğiniz insanlarla görüşmek, insanlardan soyutlanmamak hem siz hem de çocuğunuz için oldukça önemli.

• Çocuklarda ve yetişkinlerde daha önceki rutinlerinize geri dönmek güvendeyim hissinin daha hızlı canlanmasına yardımcı olur. Bunlar çok büyük adımlar olmak zorunda değil. Beraber yemek yemek, eski kalkma ve yatma saatlerinize riayet etmek gibi küçük adımlar bile yeterli. Rutinler "hayatımız yolunda" mesajını verir ve belirsizlikleri aza indirdiği için kaygı seviyenizin düşmesine destek olabilir.

• Fiziksel yakınlık bu gibi durumlarda oldukça önem arz ediyor. Çocuklarda ve yetişkinlerde karşıdakinin elini tutmak, saçını okşamak, sarılmak stresi azaltıp oksitosin salımını destekler. Böylelikle daha az yalnız ve gergin hissedersiniz. O yüzden birbirinize bol bol sarılın.

• Çocuklarımıza bu konulara dair yazılmış hikâyeleri okumak olanları anlamlandırmasında oldukça yarar sağlayabilir. Oyuncak Moli Sallanıyor ve Sallanan Karınca Yuvası adlı hikâyeleri internet üzerinden arayarak kolayca indirip çocuklara pek çok kez okuyabilirsiniz.

• Çocuklarımız noktasında unutmamamız gereken diğer bir husus çocukların biz yetişkinleri gözlemlediği ve buna uyumlu tepkiler sergilediğidir. Ebeveyn kendi ruh hâlinden, korku ve kaygılarından, nasıl tepkiler verdiğinden haberdar olmalıdır. Bu, korkunuzu gizlemeli ya da üzüntünüzü saklamalısınız demek değil. Ancak saatlerce korku tasviri yapmak, endişeleri sürekli senaryolaştırıp anlatmak ya da sürekli haberleri takip edip bunlara hem kendinizi hem de çocuğunuzu maruz bırakmamak gerekir. Özellikle "Çocuklar zaten anlamaz ya da köşede oyun oynuyor nasılsa duymaz." denilerek yetişkinlerin aralarında yaptığı yoğun konuşmalar maalesef küçük zihinlere olumsuz fikir ekimleri yaparak etki edebiliyor. Bu konularda dikkat etmeliyiz.

• Deprem sonrası çocuk ve ergen psikolojisine dair daha fazla bilgi edinmek için Elin Elimde[4] adlı internet sayfasını ziyaret edebilirsiniz. Profesyonel bir ekip tarafından oluşturulan bu internet sitesinde kritik sorulara cevaplar, metaforik öyküler size ve çocuğunuza yol göstermede destek olabilir. Özellikle Bilgi Havuzu sekmesine tıklamayı unutmayın.

• Son olarak belki de iyileşmeye destek sağlayan en önemli adımlardan biri başkalarına yardım etmek, aksiyon almak, kendinize hayata ve insanlara katkı sağlayan biri olduğunuzu hatırlatmaktır. Bu konuda adım atmak isteyenlere Ecir Kapısı Derneği yardımcı olabilir.

Merhametlilerin en merhametlisi olan Rahmân'a duamız, zorlu imtihanlardan birbirimize destek olarak hayırla çıkmamız için bize güç ve feraset vermesidir. Selam ve dua ile...

4. https://elinelimde.com, Elin Elimde Psikososyal Destek Programı, içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

KONUK YAZAR

Efe ÇAĞLAYAN

ÇOCUKLARIN İLK AYETİ

Bulunduğumuz coğrafyada mülk kelimesi mal kelimesiyle birlikte zikredildiğinden eş anlamlı oldukları algısı oluşmuştur. Kur'ân ıstılahında, İslam terminolojisinde mülk kelimesi genel olarak yönetim/hâkimiyet/egemenlik/otorite anlamlarında kullanılmıştır. Hatta mala veya eşyaya hükmedene melik denmez. Melik/Yönetici sadece insanların yönetimini, nasıl yaşamaları gerektiğini belirleyenler için kullanılır.

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِى الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا

"De ki: 'Hamd, çocuk edinmemiş, hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı olmayan ve zayıflığından ötürü dost (edinme ihtiyacı) olmayan Allah'adır. Ve O'nu tekbir et/yücelt.' "[1]

Çalışma masamda otururken aklıma, vaktiyle "Allah Resûlü'nün (sav) çocuklara öğrettiği ilk ayet" diye okuduğum bir nakil geldi. Yoğun bir tedebbür iştiyakıyla neden bu ayeti öğrettiğinin temeline inmek istedim. Ayeti daha okur okumaz tüm sorularımın cevabını almış oldum. Çünkü bu ayet tüm zamanların en büyük dört problemini ele alıyor ve âdeta tevhid inancına zıt tüm zümreleri hedef tahtasına koyuyor. Ayetin ilk cümlesiyle Hristiyanlar, Yahudiler, zımnen kendilerini imtiyazlı görenler; ikincisiyle tağutlar ve beşerî sistemler; üçüncüsüyle tasavvuf ehli ve mistikler; son cümleyle de Allah'a hak ettiği kıymeti vermeyen kâfirler ve ne acı ki kendini İslam'a nispet edenlerin ekseriyeti...

Kur'ân'ı Kerîm'de her surenin bir adı/kimliği olduğu gibi bazı ayetler de künyelenmişlerdir. Makalemize konu olan ayet, bizlere tevhidi yani izzeti tüm detaylarıyla anlattığı için ve müşrikleri zelil eden inanışlarını küçük düşürdüğünden olsa gerek Allah Resûlü (sav) tarafından İzzet Ayeti olarak isimlendirilmiştir.[2]

Muâz ibni Enes El-Cuhenî'den (ra) rivayet edildiğine göre Nebî (sav) şöyle buyurmuştur:

"İzzet ayeti şu ayettir: 'De ki: 'Hamd, çocuk edinmemiş, hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı olmayan ve zayıflığından ötürü dost (edinme ihtiyacı) olmayan Allah'adır. Ve O'nu tekbir et/yücelt.' "[3] [4]

1. 17/İsrâ, 111
2. İbnu Muflih (rh) bu ayetin "Allah'ın en büyük ismi" olarak isimlendirildiğini iddia ederek Esmâ binti Yezîd'den merfu olarak bir hadis aktarmıştır. Tirmizî ve başkalarının sahih kabul ettiğini; Ebû Dâvûd'un, İbni Mâce'nin, Ahmed'in ve başkalarının da bu hadisi aktardığını söylemiştir. (bk. El-Âdâbu'ş Şer'iyye libni Muflih, Dâru Alemi'l Kutub, 1/145-146) Ancak ilgili hadis kitaplarında böyle bir hadis mevcut olmayıp bahsettiği şekilde isimlendirilen ayetler Bakara Suresi'nin 163. ayeti ve Âl-i İmrân'ın girişidir. (bk. Ebu Davud, 1496; Tirmizi, 3478; İbni Mace, 3855)
3. 17/İsrâ, 111
4. Ahmed, 15634

Yine Allah Resûlü (sav) izzetlenmek istediğinde bu ayeti okurdu:

Muâz ibni Enes El-Cuhenî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) izzetlenmek, övünmek istediği zaman şu ayeti okurdu: 'De ki: 'Hamd, çocuk edinmemiş, hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı olmayan, zayıflığından ötürü dost (edinme ihtiyacı) olmayan Allah'adır. Ve O'nu tekbir et/yücelt.' ' "[5] [6]

Allah Resûlü (sav) bir çocuk anlaşılır bir şekilde konuşmayadursun hemen bu ayeti ona öğretmiştir.

Amr ibni Şuayb'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdulmuttaliboğullarından bir çocuk dinleyenin anlayacağı şekilde konuşmaya başladığında Nebi (sav) ona şu ayeti öğretirdi ve yedi defa tekrar ettirirdi: 'De ki: 'Hamd, çocuk edinmemiş, hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı olmayan ve zayıflığından ötürü dost (edinme ihtiyacı) olmayan Allah'adır. Ve O'nu tekbir et/yücelt.' ' "[7] [8]

Aynı şekilde ailesinden büyük olanlara da mutlaka bu ayeti öğretmiştir.[9] Yine Allah Resûlü'nün (sav) sıkıntılı zamanlarında bu ayeti okuduğuna,[10] kızı Fâtıma'ya uyumadan önce bu ayeti okuması gerektiğini söylediğine,[11] hasta ve musibete uğrayanlara bu ayeti okumayı tavsiye ettiğine,[12] bu ayetin gece vakti okunduğu eve hırsız ve afet uğramayacağına,[13] yerler ve dağlar gibi ecir yazılacağına[14] dair rivayetler de vardır.

Bu rivayetlere binaen umulur ki bu ayeti gündemde tutmamız bilinçli bir neslin yetişmesine, izzetimize geri dönmemize, evlerimize ve beldelerimize giren hırsızların def edilmesine, hastalanmış ümmetimizin problemlerinin çözümüne, musibet ve afetlerin üzerimizden kalkmasına katkı sağlar.

Ayetle ilgili bu girizgâhtan sonra yukarıda da temas ettiğim gibi dört bölümden oluşan bu ayet hakkındaki tedebbür neticelerimi paylaşmaya başlayabilirim.

1. "De ki: 'Hamd, çocuk edinmemiş…' "

Ayetin ilk bölümünde Allah (cc) kendisinden evlat edinmeyi mutlak anlamda nefyetmiştir. Bu hem bizzat Allah'a (cc) çocuk nispet edenleri hem de kendilerinin imtiyazlarından dolayı Allah'ın çocukları olduğunu iddia eden herkesi kapsar.

5. 17/İsrâ, 111
6. Ahmed, 15625
7. 17/İsrâ, 111
8. Musannefu İbni Ebî Şeybe, 3498
9. bk. Tefsîru't Taberî, 17/590, İsrâ Suresi, 111. ayetin tefsiri
10. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 13/397, 44296 No.lu rivayet; Kitâbu'l Ferec libni Ebî'd Dunyâ, s. 21 ve El-Esmâ ve'l Sıfât li'l Beyhaki, 216 naklen
11. bk. age. 13/397, 44294 No.lu rivayet
12. bk. age. 13/397, 44295 No.lu rivayet; Musnedu Ebî Ya'lâ, 6671; El-Mustedrek, 1876 naklen
13. bk. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 5/120,
14. bk. Tefsîru'l Kurtubî, 10/520, İsrâ Suresi, 111. ayetin tefsiri

Allah (cc) kendisinin çocuğu olduğu iddiasını nefyetmiştir:

"Yahudiler: 'Uzeyir, Allah'ın oğludur.' dediler. Hristiyanlar: 'Mesih, Allah'ın oğludur.' dediler. Bu, onların ağızlarıyla söyledikleri ve daha önceki kâfirlere benzettikleri sözleridir. Allah onları kahretsin, nasıl da çevriliyorlar?"[15]

"Dediler ki: 'Er-Rahmân çocuk edindi.' Andolsun ki pek çirkin, alçakça bir söz söylediniz. Neredeyse o (sözün dehşetinden) gökler yarılacak, yer parçalanacak ve dağlar yerle bir olacaktı."[16]

Yine Allah (cc) mutlak olarak çocuk edinmeyi kendisinden nefyederek, Allah ile aralarındaki duygusal bağdan(!) dolayı imtiyazlı olduklarını iddia edenlerin yargılarını da kendisinden nefyetmiştir:[17]

"Yahudi ve Hristiyanlar: 'Biz, Allah'ın çocukları ve sevdikleriyiz.' der. De ki: '(Madem öyle) ne diye günahlarınızdan dolayı size azap ediyor?' "[18]

"De ki: 'Şayet Allah indinde ahiret hayatı insanlara değil yalnızca size aitse ve bu iddianızda doğru iseniz ölümü temenni edin (bakalım).' "[19]

"De ki: 'Ey Yahudi olanlar! Şayet sizler, insanlardan ayrı olarak, Allah'ın dostları olduğunuzu düşünüyorsanız ve bu (iddianızda) doğru sözlüyseniz haydi, ölümü isteyin (bakalım).' "[20]

Kendilerini imtiyazlı görüp Allah'ın çocukları olduğunu iddia etmek bazen farklı suretlerde nüksedebilir. "Resâili'n-Nur şakirtleri imanla kabre girecekler, imansız vefat etmezler."[21], "Nakşibendi Tarikatının Halidiyye kolundanım diyeni azap melekleri bırakır."[22], "Elimi öpen cennete girer."[23] gibi.

2. "hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı olmayan"

Ayetin bu kısmında Allah mülkün tamamen kendisine ait olduğunu söylemiştir. Bulunduğumuz coğrafyada mülk kelimesi mal kelimesiyle birlikte zikredildiğinden eş anlamlı oldukları algısı oluşmuştur. Kur'ân ıstılahında, İslam terminolojisinde mülk kelimesi genel olarak yönetim/hâkimiyet/egemenlik/otorite anlamlarında kullanılmıştır. Hatta mala veya eşyaya hükmedene melik denmez. Melik/Yönetici sadece insanların yönetimini, nasıl yaşamaları gerektiğini belirleyenler için kullanılır.[24] Mülk kelimesinin mal ve eşyayla alakalı olmadığını içeren, ikisinin arasını keskin bir çizgiyle ayıran şu ayettir:

"Nebileri onlara demişti ki: 'Allah, size melik/komutan olarak Talut'u atadı.' Demişlerdi ki: '**O bizim başımıza nasıl**

15. 9/Tevbe, 30
16. 19/Meryem, 88-90
17. bk. Tefsîru'l Kurtubî, 10/519, İsrâ Suresi, 111. ayetin tefsiri
18. 5/Mâide, 18
19. 2/Bakara, 94
20. 62/Cuma, 6
21. Şualar, s. 618, Yirmi Altıncı Ayet
22. https://www.youtube.com/watch?v=nNKeLVskQ_g
23. https://www.youtube.com/watch?v=U6ynAx92wYE
24. El-Mufredât fî Ğarîbi'l Kur'ân, s. 775, m-l-k maddesi

melik/yönetici olabilir? (Oysa) biz mülke/yöneticiliğe ondan daha layığız. **Hem o mal konusunda kendisine genişlik verilmiş (bir zengin de) değildir.**' Demişti ki: 'Şüphesiz Allah, onu sizin için seçti ve onun ilim ve beden gücünü arttırdı. Allah mülkünü/yönetimi dilediğine verir. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi', (her şeyi bilen) Alîm'dir.' "[25]

Ayette de görüldüğü gibi İsrâiloğulları kendisine mülk/yöneticilik verilen Tâlût'a mal verilmediğini bahane etmişlerdir. Onlarda melikliğin malla ilgili olduğunu sanmışlardı. Allah (cc) o toplumdaki bu algıyı yıkmıştır. O hâlde mülk kelimesinin mal ile yakın anlamlı dahi kullanılamayacağını söyleyebiliriz. Allah (cc) yeryüzünde yönetimde kendisi haricinde hiçbir yönetim, egemenlik, meşruiyetini kendisinden almamış sistemi kabul etmemektir. Bu Avrupa ve marabalarının dini demokrasi ve laiklik de olsa Arabistan'daki monarşi de olsa fark etmez. Buna binaen Allah'ın (cc) ayetin ikinci kısmıyla tüm beşerî sistemleri reddettiğini söyleyebiliriz.

Daha önce bu ayetin çocuklar konuşmaya başladığında öğretildiğine değinmiştik. Allah Resûlü'nün (sav) müfredatını kavramış sahabilerin çocukları konuşmaya başladığında onlara ezberlettiği kelimeler de bu ayetin tefsiri mahiyetindedir:

Ca'fer (rh) babasından (rh) şöyle rivayet etmiştir:

"Alî ibni Huseyin (ra) çocuklarına şöyle demeyi öğretirdi: 'De ki: 'Allah'a iman ettim, tağutları inkar/tekfir ettim.' ' "[26]

3. "zayıflığından ötürü dost (edinme ihtiyacı) olmayan Allah'adır."

Allah'ın (cc) dostları olduğu ayetlerce sabittir.[27] Fakat bu dostluğun özel şahıslara tahsis edilmesi ve kullarca tespit edilen bir müessese edinilmesi haddi aşmaktır. Allah (cc) kendi ile kulları arasında aracılık edecek bir veli, yardımcı edinmediğini söylemiştir:

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[28]

Şirkin temelinde "uzak Allah" ve "kusurlu insan" tasavvuru vardır: "Biz kimiz ki Allah'a (cc) doğrudan dua edelim?", "Günahlarımız o denli çok ki bu kirli ağızlarla nasıl Allah'ı çağıralım?" Bu batıl düşünce, insanı "Allah'a (cc) yaklaştıran veli" arayışına iter.[29] [30]

Bugün aracılık ve velilik inancı tasavvuf aracılığıyla belki de milyarları aşkın kendini İslam'a nispet eden kişilerin inanç sistemlerinde ortak ve kabul görmüş bir öğretidir. "Sen direkt bir müdürle iletişime geçebilir misin? Geçemezsin elbette! O zaman nasıl Allah gibi büyük biriyle direkt iletişime geçebilirsin? O yüzden bir şeyhin olması gerekir. Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır. Direkt trafoya bağlanayım dersen patlarsın.",[31] "Gavs o kadar büyüktür ki kar ve yağmur onun elindedir.", "Yetiş ya Abdülkadir Geylânî!"[32] hep bu hastalığın semptomlarıdır.

4. "Ve O'nu tekbir et/yücelt."

Ayetin bu kısmıyla Allah'ın tazim edilmesi, değer verilmesi, yüceltilmesi istenmiştir.[33] Bugün yeryüzündeki din hususunda en büyük problem nedir diye sorulsa "Allah'a (cc), dinine, şiarlarına hak ettiği kıymetin verilmemesi" cevabı verilebilir. Ne yazık ki müşrikler özelinde inen bu ayetlerden Müslimler de nasiplerini almıştır:

"Onlar, Allah'a gerektiği gibi/şanına yakışır şekilde saygı göstermediler!"[34]

"Size ne oluyor da Allah'a gerektiği şekilde saygı göstermiyorsunuz/Allah'tan hakkıyla korkmuyorsunuz!"[35]

Allah (cc) daha inen ilk ayetlerde kendisinin yüceltilmesini istemiştir.[36] Nebisinin yüceltilmesini,[37] kanunlarının ve Kitabının yüceltilmesini,[38] kelimesinin yücelmesini,[39] şiarlarının/değerlerinin yüceltilmesini[40] kısaca sevip razı olduğu her şeyin yüceltilmesini ve değer verilmesini istemiştir:

"Bu, onların Allah'ı öfkelendiren şeye uymaları ve O'nun rızasını hoş görmemeleri nedeniyledir. (Allah da) onların amellerini boşa çıkardı."[41]

Ben ölmeyen ve diri olan Allah'a tevekkül ettim. Hamd, çocuk edinmemiş, hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı olmayan, zayıflığından ötürü dost (edinme ihtiyacı) olmayan Allah'adır. Ve O'nu tekbir et/yücelt.[42]

25. 2/Bakara, 247
26. Musannefu ibni Ebî Şeybe, 3499
27. "Allah, iman edenlerin Velisidir/dostudur." (2/Bakara, 257)
    "(Hayır, öyle değil!) Sizin dostunuz Allah'tır. O, yardım edenlerin en hayırlısıdır." (3/Âl-i İmran, 150)
28. 39/Zumer, 3
29. bk. 2/Bakara, 186; 5/Mâide, 35; 34/Sebe', 22-23; 39/Zümer, 43; Ayrıca bk. 6/En'âm, 14
30. Tevhid Meali, s. 457, Zumer Suresi, 3. ayetin açıklaması
31. https://www.youtube.com/watch?v=V7og75MoFOo
32. https://www.youtube.com/watch?v=gXg6XX55gWY
33. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 13/396-397
34. bk. 39/Zumer, 67; Ayrıca bk. 6/En'âm, 91
35. 71/Nûh, 13
36. bk. 74/Müddessir, 3
37. bk. 48/Fetih, 9
38. bk. 47/Muhammed, 9
39. bk. 9/Tevbe, 40
40. bk. 22/Hac, 32
41. bk. 47/Muhammed, 28
42. bk. Ed-Da'vetu'l Kebîr li'l Beyhakî, 1/272, 185 No.lu rivayet

ZÜHRE: PARILDAYAN BİR GEZEGEN

Bahri TUNÇBİLEK

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

"O, gökte de ilah olandır yerde de ilah olandır. O, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm, (her şeyi bilen) El-Alîm'dir. Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin yalnızca kendisine ait olduğu (Allah) ne yücedir. Son saatin (kıyametin) bilgisi O'nun katındadır ve O'na döndürüleceksiniz."[1]

Gökleri, yeri ve bunların arasındakileri yoktan var eden, çok güçlü ve her şeyi bilen Allah'a hamd, bizlere Allah'ın ayetlerini okuyan, bizleri arındıran, bizlere Kitab'ı ve hikmeti öğreten Peygamberimize salât ve selam olsun. Yüce Rabbimizin sonsuz ilim ve kudretiyle yarattığı gökyüzü süsleri olan gezegenleri yakından tanımaya devam ediyoruz. Önceki sayılarımızda Güneş'e en yakın gezegen olan Utarid'i (Merkür) inceledikten sonra sıradaki konuğumuz, Güneş'e olan uzaklığına göre ikinci sırada bulunan ve Dünyamıza en yakın gezegen olan Zühre (Venüs) olacak, inşallah.

Mariner 10 uzay aracı tarafından Zühre gezegeninin 1974 yılında çekilmiş fotoğrafı (NASA/JPL-Caltech)

Güneş ve Ay'dan sonra Dünya semasında en parlak görünen gök cismi olan Zühre, Güneş'e en yakın ikinci

Yeryüzünde sadece Güneş doğmadan önce şafak vaktinde doğu ufkunda veya Güneş battıktan sonra alacakaranlık vaktinde batı ufkunda gözlemlenebilir. Bu yüzden Zühre, halk arasında akşam yıldızı, sabahyıldızı veya tan yıldızı olarak da isimlendirilir. Çoban Yıldızı veya Çolpan olarak da bilinmektedir.

1. 43/Zuhruf, 84-85

gezegen ve bizim en yakın komşumuzdur. Yörüngesi Dünya'nınkine göre Güneş'e daha yakın olduğundan yeryüzünde sadece Güneş doğmadan önce şafak vaktinde doğu ufkunda veya Güneş battıktan sonra alacakaranlık vaktinde batı ufkunda gözlemlenebilir. Bu yüzden Zühre, halk arasında akşam yıldızı, sabahyıldızı veya tan yıldızı olarak da isimlendirilir. Çoban Yıldızı veya Çolpan olarak da bilinmektedir. Bizim toplumumuzda kadın ismi olarak da kullanılan "Zühre" ise Arapça "parlak olan, beyaz güzellik" anlamına gelmektedir. Güneş'e ve Dünya'ya olan yakınlığı ve boyut olarak da neredeyse Dünyamız kadar büyük olması nedeniyle geceleri gökyüzünde Ay'dan sonra en parlak gök cismi olduğu için Araplar bu gezegene aydınlanmış, parlak beyaz anlamında Kevkebu'z Zuhra (Zühre Gezegeni) ismini vermişler.

Yörünge Özellikleri[2]

Günöte: ~ 108.939.000 km

(Güneş'e en uzak olduğu zaman)

Günberi: ~ 107.477.000 km

(Güneş'e en yakın olduğu zaman)

Yarı Büyük Eksen: ~ 108.208.000 km

(Güneş'e ortalama uzaklığı)

Dış Merkezlik: ~ 0,0067

(Yörünge basıklığı)

Yörünge Periyodu: ~ 224 gün

(Güneş etrafında dolanım süresi)

Ortalama Yörünge Hızı: ~ 35 km/sn (1 saniyede 35 km)

Yıldızıl Dönme Süresi: - 243 gün (Ters yönde)

(Sabit bir yıldıza göre gezegenin kendi ekseni etrafındaki dönüş süresi)

Eksen Eğikliği: 2,640

(Gezegenin kendi etrafındaki dönme ekseni ile yörünge ekseni arasındaki açı)

Zühre'nin Tarihçesi

Zühre (Venüs) gezegeni; Ay, Güneş, Utarid (Merkür), Merrih (Mars), Müşterî (Jüpiter) ve Zuhal (Satürn) ile birlikte gökyüzündeki görünür hareketlerinin diğer yıldızlardan farklılığıyla tanınan yedi gök cisminden biri olarak tarihî çağlardan beri bilinmektedir. Günümüze ulaşan en eski gök bilimsel belgelerden biri olan ve MÖ 7. yüzyıla ait olduğu düşünülen Ammisaduka tabletinde Babillilerin MÖ 1700-1400 yılları arasında yaptıkları Zühre gözlemlerinden bahsedilir. Antik Yunan'da sabahyıldızı olarak görüldüğünde "Phosphorus", akşam yıldızı olarak görüldüğünde ise "Hesperus" olmak üzere iki ayrı ad taşımaktaydı. Roma imparatorluğu zamanında bu gezegen, politeist (çoktanrılı/putperest) insanlar tarafından güzellik tanrıçası Venüs ile özdeşleştirilip adına yapılan tapınaklarda kendisine tapınılmıştır. Günümüzde yaygın olarak kullanılan ismi de buradan gelmektedir. Eski Mezopotamya (Sümer, Akad, Babil, Keldani uygarlıkları), Orta ve Güney Amerika (Maya, Aztek, İnka toplumları) ve Uzak Doğu (Çin, Japonya, Kore) kültürlerinde de Zühre gezegeninin önemli bir yeri olmuştur. Antik Mezopotamya Dönemi'nde yaşamış İbrâhîm Peygamber'in (as) büyük ihtimalle içinde yetişmiş olduğu Akad İmparatorluğu'nun ardılı olan Asur, Babil ve Keldâni toplumlarında da bu gezegene -geceleri çok parlak göründüğü için- özel bir önem verilip ibadet edilmiştir.

Keldâniler astroloji ve gökyüzüyle ilgili araştırmalarda çağdaşı olan diğer kavimlere göre çok ilerilerdi. Babil ezoterik (gizemli) bilimlerini, özellikle kâhinliği tekellerinde tutan ve bunları bütün Akdeniz havzasına yayan Mezopotamyalı rahip, bilgin ve kâhinlere Yunanlılar ve Latinler "Kaldeliler" diyorlardı. Batı'nın bütün ezoterizm (gizli bilim) geleneği Keldânileri ata olarak kabul eder.

Grekoromen dünyası için Keldâniler her şeyden önce müneccimlerdi (yıldız falcısı). Onlar astronomik gözlemler yapmak için çok katlı kuleler yapıyor, gökyüzünü ve atmosferi incelemek suretiyle geleceğe yönelik kehanetlerde bulunuyorlardı. Doğu menşeli sihirbaz, büyücü ve müneccimler arasında Keldânilerin ayrı bir yeri vardı. Sümer-Akkad ilminin mirasçısı olan Keldâniler, Mezopotamya (batıl) dinlerinin menşeine kadar giden birtakım formül ve uygulamaları bütün dünyaya yayıyorlardı.[3]

"(Ve tuttular) şeytanların Süleyman'ın mülkü üzerine uydurdukları (batıl yalanların) peşine takıldılar. Süleyman kâfir olmadı fakat şeytanlar kâfir oldular. İnsanlara sihri ve Babil'deki iki meleğe, Harut ve Marut'a indirilen şeyleri öğretiyorlardı. 'Biz ancak bir imtihanız/dinin için fitneyiz. Sakın küfre girme.' demeden kimseye onu öğretmiyorlardı. Onlardan kadınla kocanın arasını ayıracak (sihri) öğreniyorlardı. Allah'ın izni olmadan o (sihirle) kimseye zarar verecek değillerdir. (Hakikatte) onlara zarar verip faydası olmayan bir şey öğreniyorlardı. Andolsun ki (o sihri) satın alanın ahirette hiçbir nasibinin olmadığını çok iyi biliyorlardı. Nefislerini karşılığında sattıkları şey ne kötüdür. Keşke bilselerdi!"[4]

Keldânilerden İslami kaynaklar da bahsetmektedir. İbnu Nedîm eski Keldânilerin ilk Babil dönemi halkından olduklarını belirtmekte ve El-Fihrist adlı eserinde[5] Harranlı putperestlerin Keldânilerden olduğunu anlatmaktadır.

Mes'udî de kitabında[6] Keldâniyyûn diye bilinen Babil krallarından bahsetmektedir. Sosyoloji biliminin kurucusu olarak kabul edilen İbn Haldun, Mukaddime isimli eserinde[7] Keldânilerin sihir ve büyüyle meşgul olduklarına temas etmiştir.

2. (~) ifadesi matematikte "yaklaşık olarak" anlamına gelir.

3. Eduard Paul Dhorme, Babil ve Asurlular'da Din, s. 54, 178, 258, 282
4. 2/Bakara, 102
5. El-Fihrist (Teceddüd), 9. Bölüm s. 302, 372, 383
6. Mes'udi, Murucu'z-zeheb (Abdülhamid), 1/215
7. İbni Haldun, Mukaddime (Süleyman Uludağ tercümesi İstanbul 1983), 2/1143, 1179-1183

İşte Allah'tan başka put, heykel, gök cismi vs. gibi varlıklara ilah diye tapınılan; sihir, büyü, falcılık, kehanet gibi batıl işlerle uğraşan müşrik bir toplum içinde bir hanif olarak gönülden Allah'a (cc) kulluk yapan ve tek başına bir ümmet olan İbrâhîm Peygamber (as); toplumunun ibadet ettikleri bu varlıkların ilah olamayacağını alegori[8] yaparak, Yüce Allah'ın kendisine verdiği hüccetle onlara anlatmaya çalışıyordu:

"Gece onu bürüyüp örtünce bir yıldız görmüş: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Yıldız batınca da: 'Şüphesiz ki ben batanları sevmem.' demişti. Ay'ın doğduğunu görünce: 'Bu benim Rabbimdir.' demişti. Onun da battığını (görünce de): 'Şayet Rabbim beni hidayet etmezse andolsun ki sapıklar topluluğundan biri olurum.' demişti. (Sonra) Güneş'in doğduğunu görmüş ve: 'Bu benim Rabbim olsa gerek; bu en büyüktür.' demişti. Güneş batınca da: 'Ey kavmim! Şüphesiz ki ben, sizin şirk koştuklarınızdan berîyim/uzağım.' demişti. 'Şüphesiz ki ben, yüzümü hanif olarak, gökleri ve yaratana çevirdim. Ve ben, müşriklerden de değilim.' "[9]

"İbrâhîm'in (as) kullandığı üslubun, Allah'ın (cc) ona öğrettiği bir hüccet olduğunu söylemiştik. Bu, kavminin kabullerini esas alarak onları adım adım hakikate ulaştırma metodudur. Şöyle ki; kavmi, gök cisimlerini tazim ediyor, onları Allah (cc) ile aralarına aracı kılıyorlardı. Onlara dua ediyor, kurban kesiyor, yani onlara ibadet ediyorlardı. İbrâhîm (as) onlara, batıp yitenin ilah olamayacağını göstermek istedi."[10]

Şimdi gelin, birlikte İbrâhîm Peygamber Dönemi'nde kendisine bir ilah gibi tapınılan bu batıp giden yıldız hangisi, biraz tefekkür edelim. Tefekkür etmeye başlamadan önce belki içinizden "Bu gezegenin hangisi olduğunu öğrenmenin bize ne faydası olacak? Zaten çok önemli olsaydı Rabbimiz bize onu bildirirdi." diye bir düşünce geçmiş olabilir. Evet, bu haklılık payı olan bir düşüncedir. Zira Kur'ân-ı Kerim'e genel olarak baktığımızda Rabbimizin bizlere anlattığı peygamber kıssalarında ve birtakım salih insanların başından geçen olaylarda yer, mekân, tarih, şahıs isimleri gibi ayrıntılı bilgilerin çok verilmediğini görmekteyiz.[11] Vahyin üslubunun bu şekilde olmasının hikmetlerinden biri de Rabbimizin vahyine muhatap olan kişinin hangi çağda ve coğrafyada yaşıyor olursa olsun anlatılan kıssayı okurken alınması gereken dersleri/ibretleri/öğütleri açık, anlaşılır bir şekilde idrak edebilmesi; bir diğeri de Kur'ân boyunca altı çizilerek sürekli vurgulanan tevhid (Allah'tan başka ilah olmadığı) inancının kalplere net ve sağlam bir şekilde nakşedilmesini sağlamak olabilir. Zira Rabbimiz bir ayette şöyle buyurmaktadır:

"Bu (Kur'ân) onunla uyarılsınlar, (Allah'ın) ancak tek bir ilah olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri öğüt alsın diye insanlara bir mesajdır."[12]

Yine bir başka ayette de Rabbimiz, peygamber kıssalarının ve genel olarak Kur'ân'ın anlatılış amaçlarını şu şekilde bildirmektedir:

"Andolsun ki onların kıssalarında, akıl sahipleri için ibretler vardır. (Bu Kur'ân) öyle uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat kendinden önceki (Kitapları) doğrulayıcı ve her şeyi detaylı açıklayan, mümin topluluk için de hidayet ve rahmettir."[13]

Bu ayet-i kerimeden de anlaşıldığı üzere peygamberlerin (as) kıssalarının anlatılış gayelerinden birinin **akıl sahiplerinin ibret alıp kendi hayatları için dersler çıkarması** olduğunu söyleyebilir, genel olarak Kur'ân'ın indirilmesindeki gayelerden birkaçını ise şöyle sıralayabiliriz:

– **Kendinden önceki Kitapları (tahrif edilmemiş Tevrat'ı, Zebur'u, İncil'i) doğrulaması,**

– **Her şeyi detaylı bir şekilde açıklaması,**

– **İman eden topluluklar için hidayet ve rahmet olması.**

Kur'ân-ı Kerim'de verilen (özellikle kevnî ayetlerle ilgili) detaylı bilgileri doğru bir şekilde anlayabilmek ve Kitab'ın biz iman edenler için hidayet ve rahmet olabilmesi için de o ayetler üzerinde tefekkür[14] ederek bir çaba göstermemiz gerekir.

Bu kısa açıklamadan sonra İbrâhîm Peygamber'in (as) kıssasında bahsedilen gezegen hakkında tefekkür etmeye başlayabiliriz.

İbrâhîm Peygamber'in (as) yaşadığı dönemde Ortadoğu coğrafyasındaki Mezopotamya bölgesinde bulunan Sümerler, Akadlar, Babiller gibi toplumların gök cisimlerini tazim ederek onları Allah (cc) ile aralarında aracı kıldıklarını, onlara dua ettiklerini, onların ve ilahlaştırdıkları birtakım başka varlıkların heykellerini yaparak onlara adaklar adayıp kurbanlar kestiğini ve böylece onlara ibadet ettiklerini önceki sayfada belirtmiştik. Şimdi ilk olarak bu kavimlerin batıl inanışlarını ve dinlerini yakından inceleyelim.

Mezopotamya dini, Antik Mezopotamya medeniyetlerinin, özellikle MÖ 3500 ve 400 yılları arasında Sümer, Akad, Asur, Babil gibi medeniyetlerin dinî inançlarını ve

8. Alegori: Bir düşünceyi, davranışı ya da eylemi, daha kolay kavratabilmek için onu, yerini tutabilecek simgelerle, simgesel sözlerle, benzetmelerle göz önünde canlandırma işi.
9. 6/En'âm, 76-79
10. bk. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, Halis Bayancuk, s. 211-212
11. Vahyin üslubunun bu şekilde olmasının muhakkak çok sayıda hikmeti vardır. Bu hikmetleri tek tek tespit edip burada anlatmak yazıyı çok uzatacağından ve konu bütünlüğünü dağıtacağından dolayı burada şimdilik bir iki tanesiyle yetiniyoruz.
12. 14/İbrâhîm, 52
13. 12/Yûsuf, 111
14. Tefekkür; zihnin bir konuyla ilgili bilgileri karşılaştırarak, aralarındaki bağlantıları inceleyerek bir yargıya, karara veya bir sonuca varma etkinliğidir. Dinî bir kavram olarak ise Allah'ın (cc) yarattıklarını, kâinatı, yaşamı ve bunlardaki ilimleri, hikmetleri, gayeleri ince ince düşünüp anlamaya çalışma faaliyeti anlamına gelmektedir.

uygulamalarını içine alır. Antik Mezapotamya dininin temelleri erken Sümer hanedanları tarafından atılmış, daha sonra oluşan uygarlıklar ve bölgeye dışarıdan gelip yerleşen kavimler bu dinî yapıyı benimsemiştir. Her ne kadar bölgenin bölümleri arasında farklılık gözlense de temel dinî figürler, efsaneler ve inanışlar aynı kalmıştır. Politeistik (çok tanrılı/putperest) bir din olan Mezopotamya dininin heykellerle temsil edilen tanrı ve tanrıçaları zaman içinde isim değiştirse de özellikleri genelde aynı kalmış, fakat dinler tinsel olarak nitelik kazanmıştır.[15]

"Andolsun ki, bundan önce İbrahim'e rüşdünü (olgunluk) vermiştik. Biz onu biliyor (gelişimini ve süreçlerini izliyorduk). Hani babasına ve kavmine demişti ki: 'Şu başında ibadet için bekleştiğiniz heykeller de neyin nesi?' 'Biz babalarımızı onlara ibadet eder bulduk.' demişlerdi. 'Andolsun ki sizler de babalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz.' demişti."[16]

Sümerler; gök, yer, deniz ve havanın denetimini ellerinde bulunduran dört ana tanrının olduğuna ve kâinatta bulunan diğer bütün kozmik varlıkları bu dört tanrıdan birinin yarattığı düşüncesine sahiplerdi.[17]

"Onlara İbrahim'in haberini oku. Hani babasına ve kavmine: 'Neye ibadet ediyorsunuz?' demişti. Demişlerdi ki: 'Putlara ibadet ediyor ve kesintisiz onlara ibadetimizi sürdürüyoruz.' Demişti ki: 'Dua ettiğinizde sizi duyuyorlar mı?Ya da size bir fayda ve zararları dokunuyor mu?' '(Hayır öyle değil!)Biz babalarımızı böyle yaparken bulduk. (Hiç sorgulamadan biz de aynısını yapıyoruz).' Demişti ki: 'Gördünüz mü şu ibadet ettiklerinizi? Hem sizin hem de geçmişteki babalarınızın. Şüphesiz ki onlar, benim düşmanımdır. Âlemlerin Rabbi (olan Allah) müstesna.' "[18]

Müşrikler Allah'a (cc) taptıklarına, putların da onları Allah'a (cc) yakınlaştırdığına inanıyorlardı. İbrâhîm (as), "İbadet ettikleriniz benim düşmanımdır." dediğinde "Allah da mı?" sorusunu sormamaları için âlemlerin Rabbi olan Allah'ı (cc) istisna tutmuştur.[19]

Sümerlerin düşüncesine göre An, Enlil, Enki ve tanrıça Ninhursag panteonun dört büyük tanrısıdır. Bunların dışında Ay tanrısı Nanna, Güneş tanrısı Utu ile aşk, güzellik ve savaş tanrıçası İnanna (Romalılarda Venüs) diğer önemli üç tanrıdır. Baş tanrı olarak kabul edilen An, başlangıçta Sümerler tarafından panteondaki en yüce hükümdar olarak kabul edilirken Uruk'ta (gelişmiş bir Sümer kenti) İnanna'ya tapınma An'a tapınmanın önüne geçmiştir.[20]

"İbrahim'i de (kavmine yolladık). Hani kavmine demişti ki: 'Allah'a kulluk edin ve O'ndan korkup sakının. Şayet bilirseniz bu, sizler için en hayırlı olandır. Siz, ancak Allah'ı bırakıp birtakım putlara ibadet ediyor ve aslı astarı olmayan yalanlar uyduruyorsunuz. Şüphesiz ki Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, size rızık verme gücüne sahip değiller. Rızkı Allah'ın katında arayın. O'na ibadet edin ve O'na şükredin. (Çünkü sonunda) O'na döndürüleceksiniz.' "[21]

Antik Mezopotamya toplumlarında kurbanlar, kansız (tütsülenmiş yiyecek ve içecek gibi besinler) ve kanlı (tanrılar adına kesilen birtakım hayvanlar) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Tapınaklarda ikamet ettiğine inanılan tanrıların her gün beslenmesi gerektiği düşünülmüştür.[22]

"Şüphesiz ki İbrahim de onun taraftarlarındandı. Hani Rabbine selim bir kalple gelmişti. Hani babasına ve kavmine: 'Siz neye ibadet ediyorsunuz?' demişti. 'Bir takım yalanlar uydurarak Allah'tan başka ilahlar mı ediniyorsunuz? Âlemlerin Rabbi hakkındaki zannınız nedir? (Bu yaptığınızı cezasız bırakacağını mı düşünüyorsunuz?)' Yıldızlara bir bakış attı. 'Ben hastayım.' dedi. Ondan yüz çevirip arkalarını dönüp gittiler. (Kimseler kalmayınca) onların ilahlarına yöneldi ve: '(Şu yemeklerden) yemez misiniz?' dedi. 'Ne oluyor size? Konuşmuyorsunuz?' "[23]

Sümer dininde dişi tanrılar her zaman üstün bir rol oynamışlardır. Bu tanrıların en meşhuru göklerin sahibi ve Uruk şehrinin baş tanrıçası olarak kabul edilen aşk ve savaş tanrıçası İnnana'dır.[24]

"Onlar, Allah'ı bırakıp da birtakım dişi (ismi verilen putlara) dua ederler. (Gerçekte) onların dua ettiği inatçı şeytandan başkası değildir."[25]

Sümerlerdeki tanrılar, Sami toplumlarının[26] yoğun bir şekilde Sümer kültürü ve özellikle inancı etkisinde kalmasıyla birlikte zamanla Sami isimler almaya başlamışlardır. Akad devletinin[27] hükümdarlarının hükümdarlığı altında (Sümerlerin Tanrıça İnanna'sı olan) Tanrıça İştar zamanla tüm tanrıların başına geçmiştir.[28]

Akadların ve Asurluların ardılı olan Babil toplumu da Sümer kültünün ana temalarına ve tanrıların çoğuna bağlı kalmakla beraber Tanrı Marduk'u merkeze alan bir imparatorluk kültü olarak yeniden örgütlemişlerdir. Gökyüzü tanrısı An (Anu), hava tanrısı Enlil ve yeryüzü tanrısı Enki (Ea), Babil ilahları arasında yer alırken Marduk, Ea'nın oğlu olarak panteona ek-

15. Wikipedia İnternet Ansiklopedisi, Antik Mezopotamya Dini Maddesi
16. 21/Enbiyâ, 51-55
17. Ebru Uncu, Eski Mezopotamya ve Yunan Dünyasında Din ve Tanrılar, s. 8-9 (Pamukkale Üniversitesi 2011)
18. 26/Şuarâ, 69-77
19. Tevhid Meali, Şuarâ Suresi, 77. ayetin açıklaması
20. Ebru Uncu, Eski Mezopotamya ve Yunan Dünyasında Din ve Tanrılar, s. 8-9 (Pamukkale Üniversitesi 2011)
21. 29/Ankebût, 16-17
22. age. s. 24-25
23. 37/Saffât, 83-92
24. age. s, 13
25. 4/Nisâ, 117
26. Samiler, Nûh'un (as) oğlu Sam'ın soyundan geldiğine inanılan, etnik ve ırksal olarak birbirleriyle akraba olan Orta Doğu halklarıdır. Günümüze kadar yok olmadan veya asimile olmadan gelebilmiş Sami halkları Araplar, Yahudiler (İbranilerin torunları olarak), Süryaniler ve Maltalılardır. Aramiler ise günümüze kadar sayılarını koruyamamış ve diğer Sami halkların içine karışmışlardır. (Wikipedia İnternet Ansiklopedisi, Samiler maddesi)
27. Akad İmparatorluğu, uzun ömürlü Sümer uygarlığından sonra MÖ 2334 – 2154 yılları arasında hüküm sürmüş Mezopotamya'nın ilk antik imparatorluğuydu. (Wikipedia İnternet Ansiklopedisi, Akad İmparatorluğu maddesi)
28. age. s. 16

lenmiş ve böylece hem doğuştan gelen haklara hem de onun olağanüstü yeteneklerine sahip olmuştur.[29] Tıpkı Marduk gibi çeşitli tanrıların özelliklerini kendisinde toplayan bir diğer tanrı da Tanrıça İştar'dır. Sümer ve Sami kavimlerinin bir karışımı olarak Babil toplumunda ortaya çıkan İştar, hem erkek hem de dişi özellikleri taşımıştır.[30]

Babil Kralı 2. Meli-Shipak'ın Kuddurusu (Taş Belgesi) üzerinde Zühre (o dönemki ismiyle İştar) Gezegeni, Hilal ve Güneş – Louvre Müzesi

Sümerlerde **İnanna**; Asur, Akad, Babil toplumlarında **İştar**; Romalılarda **Venüs** isimleriyle asırlar boyunca güzelliğin, aşkın ve savaşın tanrıçası olarak kendisine tapınılan ve İbrâhîm Peygamber'in de (as) gecenin karanlığı kendisini bürüdüğünde gördüğü ve "İşte Rabbim bu!" deyip battığını gördükten sonra "Ben batanları sevmem!" diyerek bir görünüp bir kaybolan, yitip giden gök cisimlerinin ilah olamayacağını kavmine anlatmaya çalıştığı bu olaya konu olan gezegen (kevkeb) Zühre olabilir diye düşünüyorum. En doğrusunu bilen El-Âlim olan Yüce Allah'tır.

Zühre'nin geceleri gökyüzünde Ay'dan sonra en parlak gök cismi olarak gözüktüğünü yazının başında belirtmiştik. Boyut olarak hemen hemen Dünya!mız kadar büyük ve bize en yakın gezegen olması nedeniyle bazı zamanlarda akşam Güneş battıktan sonra hava kararmaya başladığında, diğer yıldız ve gezegenlerden önce göze ilk çarpan gök cismi Zühre olur.[31] Güzel parıltısından dolayı geçmişte yaşamış pek çok putperest müşrik toplumda farklı isimler altında güzellik tanrıçası olarak tapınılmış ve mitolojilerinde önemli bir yer verilerek adına tapınaklar bile yapılmıştır.

Ay ve Zühre'nin gökyüzünde birbirine yakın konumdayken Güneş battıktan bir süre sonra çekilmiş fotoğrafı

İşte böyle ilahlaştırılmış gök cisimlerine ve onları temsil eden putlara tapınılan müşrik bir kavimde yaşamış olan İbrâhîm Peygamber (as) tek başına bir ümmet olarak Yüce Allah'ın kendisine verdiği hüccetle; bu tapınıp durdukları batıp giden gök cisimlerinin ve onları temsil eden heykellerinin ilah olamayacağını, Allah'tan (cc) başka ibadeti hak eden bir ilahın olmadığını, Rablerinin göklerin ve yerin rabbi olan Allah (cc) olduğunu bir hanif olarak onlara anlatmaya çalışmıştı. Ama kavmi ona inanmamış, ilahlarını diline dolayan bu genci ilahlarının heykellerini paramparça ettiği için cezalandırmak istemiş ve ona tuzak kurmuşlardı:

"Dediler ki: 'Onun için yüksek bir yapı inşa edin. Sonra onu ateşin içine atın.' Ona tuzak kurmak istediler. Biz ise onları alçaltılmışlar kıldık."[32]

Ama müminlerin koruyucusu olan Yüce Allah onu onların tuzağından korudu:

"Demişlerdi ki: 'Şayet bir şeyler yapacaksanız, onu yakın ve ilahlarınıza yardım edin.' Biz de buyurduk ki: 'Ey ateş! İbrahim'e serin ve selamet ol.' "[33]

Belki bir akşam, gecenin karanlığı sizi bürümeye başlayınca siz de başınızı kaldırıp gökyüzüne bakar, bu parıltılı gezegeni görür ve aklınıza İbrâhîm Peygamber (as) ile onun bu şerefli ve destansı mücadelesi gelir de kalbinizde ona bir yakınlık duyarak[34] kendisine selam edersiniz...

"Sonradan gelecekler arasında (hayırla yâd edilmesi için ona güzel bir nam) bıraktık. Selam olsun İbrahim'e."[35]

29. age. s. 17
30. age. s. 19
31. Bu sayıyı okuduğunuz sıralarda (2023 yılının Haziran ayında), akşamları Güneş battıktan sonra batı ufkuna doğru bakarsanız Zühre gezegenini parıltılı bir şekilde görebilirsiniz, inşallah.
32. 37/Saffât, 97-98
33. 21/Enbiyâ, 68-69
34. "Şüphesiz ki insanlar arasından İbrahim'e en yakın olanlar, (tevhid konusunda) onun (yoluna) uyanlar; bu Nebi ve iman edenlerdir. Allah, müminlerin velisidir/dostudur." (3/Âl-i İmrân, 68)
35. 37/Saffât, 108-109

Osman SADIKOĞLU

AMELÊN Lİ GORÎ SUNNETÊ, SÎYA BAWERÎYA Bİ PÊXEMBER E

Ew ên bi dilsozî li xelasbûnê digerin û ew kesên ji bo bexişandina gunehên xwe, xwe hewcedarê rahmeta Allah dibînin, çavên we bi van ayetan ronî be!

Allah (ac) di Qûr'ana Kerîm de Rasûlullah (ass) bi me di-nasîne û di warê îman û îtaetê de vê mijarê dişertîne:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُولُهُٓ اَمْرًا اَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْۜ

"Dema ku Allah û Rasûlê wî li ser tiştekî hukim dan, der heqê wî karî de ji bo mêr û jin ên mumîn re qet tu heqê hilbijartinê tune..."[1]

Eger li xweşa me neçe û ne li gorî hewayên me bê jî; di mijarekî de em hukmê Allah (ac) û Rasûlê wî (ass) bibînin, li gorî pêwistîya îmana xwe em nikarin hilbijartina bijêreyekî din bikin.

Dema mirovek bibêje "Muhammedun Rasûlullah" ew nuqteyên ku di ayetên borî de me anî ser ziman, divê di jiyana xwe de teqez pêk bîne. Eger pêk neyne; li ser vê bibêje min 'îman anîye', Allah (ac) qesem bi rûbûbîyeta xwe dike ku îdîaya bawerîya wi qebûl nake. A niha van ayetan û ew ên dibêjin me îman bi pêxember anîye bifikirin. Wextê hûn ji pirên wan bipirsin "navê dîya pêxember çi ye?" wê ji we re wiha bersiv bidin: "Zûbeyde Xanim!" Hûn ji wan navê bavê pêxember bibirsin dê ji we re navên pir ecêb bibêjin. Wê navê bavê dijminê Allah (ac) li ser rûyê erdê ya herî mezin bînin ser ziman. Navê pêxember ji wan bipirsin, An jî navê Kitêba ku ji wî re daxistî ye bipirsin, dê bersivên pir ecêb bidin we.

Ji wan re behsa îttîbaa sûnneta Rasûlullah (ass) bikin, hûnê bibînin ku dî umrê xwe de ev yek ne bihîstine. Ew, di rojê de pênc wext nimêj dike, lê belê ka pêxember çawa tevgeriyaye xebera wî pê nîne. Di îxtîlafên navbera xwe de serlêdayîna sûnnet û sîyera pêxember qet nayê hişê wî û derdekî wî yê wisan tune. Ji ber ku dadgehên pergala demokratîk ên serlêdanê hene serî li wan dide û li cem wan muhakeme dibe.

Mirovekî li ser vê rewşê çend caran bêje "Muhammedun Rasûlullah" bila bibêje, em xwe bi ayetek muhkem ve girê didin û dibêjin ku bawerîya wî kesê bitenê peyveke ziwa ye û hew. Allah (ac) di sûreya Nîsa de sond dixwe[2] û bi gotineke eşkere dibêje wan îman ne anîne. Weke ayetên me teqdîm kirin Allah (ac) vê xisûsê beyan dike.

1. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecid, 33/Ahzab, 36
2. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecid, 4/Nîsa, 65

Bawerîya Bi Pêxember Di Jiyana Rojane De Çawa Xuya Dibe?

Îman anîna bi Rasûlullah (ass) divê di jiyana me ya rojane de çawa xuya bibe? Tabîbûna pêxember (ass); di gotinên wî de rastandina wî û dûrketina ji tiştên qedexe kiriye û bitenê bi awayê ku wî nîşan daye îbadeta ji Allah (ac) re. Yanê li ser rastîyê gotina 'Muhammedun Rasûlullah gelo wê çi feydeyê bide jiyana me ya rojane?

Binêrin, Allah (ac) vê pirsê ji zimanê pêxember (ass) ji me re çawa dibersivîne?

Hûn dizanin, di rojekî de herî kêm hivdeh car bi xwendina sûreya Fatîhe em ji Allah (ac) hîdayetê daxwaz dikin. Em bi xwendina van ayetan wiha lavahîyê dikin û dibêjin:

"Me bigihîne sîrate'l mustaqîm (ser rêya rast). (Me bigihîne) rêya wan kesên ku te nîmet daye wan, ne rêya wan kesên ku xezeb li wan hatiye kirin û ew ên ketine dalaletê/rêşaş in."[3]

Ew ên xwedî nîmet; çawa ku di sûreya Nîsa di ayeta 69. de dibore, pêxember û siddîq û şehîd û kesên salih in. Di sunnetê de diyar bûye ku kesên xezeb li wan bûye Cihû/Yahûdî ne; yên ehlê dalaletê jî Xiristîyan/Fille ne.[4]

Binêrin çawa ku Allah (ac) hînî me kiriye, em bi vê awayê hîdayetê jê dixwazin. Allah (ac) rêya hîdayetê jî bi me hîn dike. Allah (ac) di Qurana Kerîm de wiha ferman dike:

وَاِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُواۜ

"...Eger hûn îtaeta wî bikin, hûn ê bigihîjin hîdayetê..."[5]

Bi wê daxwaza hîdayetê ya ku em rojê hivdeh car an hêj zêdetir lavahî dikin, Allah (ac) bi me daye zanîn ku em îtaeta Rasûlullah (ass) bikin, em ê bigihîjin hîdayetê. Ew kesê ku sîyera pêxember nas nekiriye an jî li ser sunneta Rasûlullah (ass) lêkolînekî nekiribe û ji aliman hukmê pêxember nebihîstibe dê çawa bigihîje hîdayetê? Wê bawerîya wî ya bi pêxember dê çawa be?

Kerem bikin werin vê rewşê jî hûn bifikirin. Rasûlullah (ass) tiştê hemberê vê jî ji me re rave dike. Dema ku em ji Allah (ac) daxwaza hîdayetê dikin, bi heman awayê em dûrketina ji rêya rêşaşan jî daxwaz dikin. Rasûlullah (ass) bi me dide zanîn ku ji bo me du tişt hiştiye. Eger em tabiê van tiştan bibin, em qethîyen averê nabin û naxerifin û em ê li ser hîdayetê sebat bikin.

تارك فيكم الثقلين كتاب الله و أهل بيتي و إنهما لن يتفرقا
حتى يردا علي الحوض

"Ez li pey xwe ji we re du tişt dihêlim. Eger hûn bidin dû wan hûnê qethîyen nexerifin. Kitêba Allah û Sunneta min."[6]

Ew kesên îdia dikin ku li ser hîdayetê ne û ew kesên hîdayetê dixwazin û ew kesên li hîdayetê digerin, eger di jiyana xwe de nebibin tabiê sunneta Rasûlullah (ass) ev gotina wan li îndallah ne meqbûl e û tu carî wê feyde nede wan.

Ew qas însanên li ser rûyê erdê ji bo çi dişixulin gelo? Ew ên nimêj dikin ji bo çi nimêjê dikin? Ew ên rojî digirin ji bo çi demeke dirêj xwe ji nîmetan mehrûm dikin? Ew ên cîhad dikin ji bo çi di rêya Allah (ac) de mal û canê xwe feda dikin?

An jî mirov çima xwe ji wan neqencîyên ku ji nefsa wî re xweş tê dûr nake? Ji bo razîbûna Allah (ac) bê bi destxistin û bigihîjin cennetê, yanê bigihîjin rizgarîyeke bêdawî, Allah (ac) di Quranê de wiha ferman dike:

"Bi bal mexfîreta Rabbê xwe ve û bi bal wê cenneta ku firehîya wê bi qasî erd û esmanan e ve bilezînin/bibezin. (Ew) ji bo mutteqîyan hatiye amadekirin."[7]

Allah (ac), çawa daxwaz dike ku em bi bal cennetê ve birevin di heman demê de rêya ku diçe cennetê jî nîşanê me dide û ji bo me hêsan dike. Allah (ac) dibêje:

وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

"...Kî jî îtaeta Allah û Rasûlê wî bike, bêguman wî qezenc û xelasîyeke mezin bidest xwe xistiye."[8]

وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَۚ

"Îtaetî Allah û Rasûl (ê wî) bikin. Hêvî heye li we rehm bê kirin."[9]

Ew ên bi dilsozî li xelasbûnê digerin û ew kesên ji bo bexişandina gunehên xwe, xwe hewcedarê rahmeta Allah (ac) dibînin, çavên we bi van ayetan ronî be!

Li gorî hedîs a ku Ebû Saîd El-Xudrî (ra) rîwayet kirîye û Bûxarî di Sehîha xwe de neqil dike Rasûlullah (ass) wiha gotîye:

"(Roja qiyametê) mirin di suretê beranekî xweşik de tê anîn (û di navbera cennet û cehennemê de tê sekinandin). Bangêrek/gazîkerek wiha diqêrîne: "Gelî ehlê cennetê!" Ehlê cennetê bi lezûbez tên û (li mirina di sureta beranê de ye) dinêrin. Dipirse: "Hûn vêya nas dikin?" Ew dibêjin: "Erê, ew mirin e." Hemû ew dibînin. Paşê ew bangêr/gazîker wiha diqîrîne: "Gelî ehlê cehennemê!" Ew jî bi lezûbez tên û (li mirina di sureta beranê de ye) dinêrin. Dipirse: "Hûn vêya nas dikin?" Ew jî wiha bersiv didin: "Erê, ew mirin e." Hemû ew dibînin. Paşê ev beran (li ber çavên wan) tê serjêkirin. Piştre ew bangêr/gazîker wiha diqîrîne: "Gelî ehlê cennetê. Li vê derê bêdawîtî (xulûd) heye, mirin tune. Gelî ehlê cehennemê. Ji we re jî bêdawîtî heye, mirin tune."[10]

Eger hûn dixwazin bigîjin xelasîyeke bêdawî, guh û dilê xwe bidin vê fermana Allah (ac):

"...Kî jî îtaeta Allah û Rasûlê wî bike, bêguman wî qezenc û xelasîyeke mezin bidest xwe xistiye."

Dawîya beşa (3.) sêyemîn, dê bidome înşaAllah.

3. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecid, 1/Fatîhe, 6-7
4. Tirmizî, 2954, Ji Adîy b. Hatîm
5. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecid, 24/Nûr, 54
6. Tirmizî, "Sunen", Menaqib, 6/124, hadîs 3786
7. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecid, 3/Al-î Îmran, 133
8. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecid, 33/Ehzab, 71
9. Meala Tewhîd, 3/Al-î Îmran, 132
10. Buxârî, Tefsîr, (Meryem) 1; Muslîm, Cennet, 40. Ji Ebû Saîd El-Xudrî (ra).

AYIN KİTABI

LÂ İLÂHE İLLALLAH

Kitabın Yazarı: Muhammed Kutub
Yayınevi: Beka Yayınları
Basım Tarihi: 2018
Sayfa Sayısı: 239
Ebat: 135x210 mm

Kitap Hakkında

Kur'ân'da kimi konular bazen ayetin bir kısmında, bazen bir ayetin tamamında, bazen bir pasajda ve bazen de bir sure boyunca işlenir. Bu konuların bazıları sadece Mekke'de, bazıları ise sadece Medine'de işlenmiştir. Ancak "Lailaheillallah", tüm Kur'ân boyunca aynı güçlü enerjisiyle önemini korumuştur. On üç yıllık Mekke Dönemi'nde ve on yıllık Medine Dönemi'nde bile her zaman gündem olmuştur. Biz de bu vesileyle yeniden hatırlamak ve hatırlatmak istedik.

"Ey iman edenler! Allah'a, Resûl'üne, Resûl'üne indirdiği Kitab'a ve daha önce indirdiği Kitab'a iman edin. Kim de Allah'a, meleklerine, kitaplarına, resûllerine ve Ahiret Günü'ne kâfirlik ederse şüphesiz (hakka geri dönüşü zor) uzak bir sapıtmayla sapıtmış olur."[1]

Yazar, kitabında tevhidi farklı açılardan ele almaya çalışmıştır, özellikle ahlakın tevhid akidesinin ihmal edilmez rükunlarından biri olması hakkında yazdığı şu satırlar kayda değerdir:

" 'Dört şey vardır ki bunlar kimde bulunursa o kimse tam bir münafık olur. Kimde bunlardan biri bulunursa onu bırakıncaya kadar kendisinde nifaktan bir özellik var demektir: Konuştuğunda yalan konuşur. Söz verdiğinde sözünde durmaz. Vadettiğinde vaadinden döner. Kavga ettiğinde ayıplanacak şeyler söyler.'[2]

Bu hadis beni hep durdurmuştur, çünkü nifak, inançla ilgili bir konudur. Yalan, ihanet, vaadi yerine getirmemek ve kavgada sınırı aşmak, ahlakî konulardır.

Subhanallah! O hâlde bir topluluk, ahlâkın inançla ilişkisi olmadığını nasıl düşünebilir?

Ahlâkın inançla ilişkisi, bana göre apaçıktır. Ben, Lâ İlâhe İllallah Ahlâkı adlı konuyu yazarken, 'lâ ilâhe illallah' ile bu ahlâkî özellikler arasında herhangi bir çatlağın bulunmadığı bir ilişkinin varlığından emindim."[3]

Yazar, toplulukların büyük kısmının tevhidin bir rüknuna odaklandığı, geri kalan rükunlarını ihmal ettiği hususunda kıymetli tespitlerde bulunmuştur. Konuya dair bilhassa günümüzde bizleri de ilgilendirebilecek bu pasajı paylaşabiliriz:

"İslamcıların özellikle de aceleci gençlerin birçoğu, İslâm ile laik ideolojiler arasında cereyan eden fikri çekişmelerin şartlarından dolayı, İslâmî toplumların meydana gelmesi için şeriatın hâkim olması gerektiği üzerinde yoğunlaşmışlardır. Hatta onların birçoğu, -algılarında- şeriatı, hadlerin uygulanmasının gerekliliği konusu ile sınırlıyor, şeriatın hadlerin uygulanması dışında diğer birçok alanı kapsadığına dikkat etmiyorlar. Doğru bir İslâmî hayat yaşayabilmeleri için insanların sadece bu hadleri uygulamakla, gereken her şeyi gerçekleştirebileceklerine inanıyorlar. Eğer onların eğitim metotları, iletişim araçları ve hayat tarzları bugünkü gibi olsaydı ya da 'basit' birtakım değişiklikler içerseydi, onlara Müslüman sıfatı verilebilirdi. İnanç ve ibadetle ilişkili 'hâkimiyet' konusunun diğer bir alanını hızlı bir şekilde geçtiler... Ya da diğer bir ifadeyle hüküm koyma şirki üzerinde yoğunlaştılar. Bu dinin üç temel unsuruna önem vermekle birlikte inanç ve ibadet şirkinden, bunların 'lâ ilâhe illallah'ın anlamı içindeki öneminden ve 'Çağdaş Müslüman'ın hayatındaki tüm problemlerin üzerinden hızlı bir şekilde geçtiler.

Bu yönlerden birini ele alıp onun üzerinde diğerlerinden daha fazla yoğunlaşma konusunda mütefekkirlerin ya da davetçilerin hiçbiri kınanamaz. Çünkü onlar, diğer yönlere dikkat ettiler ve onu gayet güzel açıkladılar. Bu yoğunlaşma, beşerî bir olaydır; mütefekkir ve davetçilerin birçoğu bu olayda rol almıştır. Onlar, kendi asırlarında ortaya çıkan problemlere cephe almışlar, insanları Allah'ın hükmüne geri döndürme konusunda çaba göstermişler ve bu konu üzerinde daha fazla yoğunlaşmışlardır... İbn Teymiyye, Allah'ın sıfatları üzerinde daha fazla durmuştu. Çünkü sapık fırkalar, bu konuda inancı bozan şiddetli bir tahrifte bulunmuşlardı. Bu, İbn Teymiyye'nin zamanında 'çağın sorunu'ydu. Ancak kitapları ve fetvalarında inancın diğer yönleri üzerinde de durmuştu. Şeyh Muhammed bin Abdulvehhab, evliya, türbe ve kabirlere ibadet üzerinde yoğunlaşmıştı. Çünkü zamanındaki 'çağın sorunu' buydu. Ancak o, diğer yönlerden de bahsetmiş, çeşitli kitaplarda o konuların hakkını da vermişti. Seyyid Kutub, şeriatın hâkimiyeti üzerinde yoğunlaşmıştı. Çünkü bu zamandaki 'çağın sorunu' buydu. Ancak o, özellikle Fi Zilali'l-Kur'ân, İslâmî Düşüncenin Özellikleri ve İslâmî Düşüncenin Dinamikleri adlı kitaplarında diğer yönlerin de hakkını vermişti. Ancak bu üstadların düşüncelerine talebe olmaya çalışanlar unutuyorlar!"[4]

Tüm bunlarla birlikte yazar Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarının gündemde tutulmasını anlattığı bölümde sabah akşam zikirlerinin çoğunu kasıtlı olarak kitabına alıyor. Tevhidin kuru telaffuzdan ibaret olmadığını ve kulluk serüveninin zikir ve dua olmaksızın tamamlanmayacağını söylercesine...

Bir sonraki kitap tanıtımında görüşmek duası ile...

1. 4/Nisâ, 136
2. Buhari, 34; Müslim, 58
3. Lâ İlâhe İllallah, Muhammed Kutub, Beka Yayınları, s. 113
4. Lâ İlâhe İllallah, Muhammed Kutub, Beka Yayınları, s. 9-10

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZUMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

KIBLEGÂH

ISSN 2148-4635
9 772148 463504